CAND.MERC.AUD · KANDIDATAFHANDLING 2026

Fortsat drift i to verdener

Hvordan ISA 570 (revised) påvirker revisors arbejde og kreditgivernes forventninger

ISA 570
FORTSAT DRIFT · REVISED 2024

UDARBEJDET AF

Morten Busk Sørensen
Casper Bisgaard Eiersted

1. juni 2026

AALBORG UNIVERSITET

Titelblad

Projekttitel:	Fortsat drift i to verdener - hvordan ISA 570 (revised) påvirker revisors arbejde og kreditgivernes forventninger
Projektperiode:	01.02.2026 - 01.06.2026
Gruppemedlemmer / Studienummer:	Morten Busk Sørensen (20214542) Casper Bisgaard Eiersted (20213552)
Semester:	4. Semester
Uddannelse:	Aalborg Universitet - Revision, Cand.Merc.Aud.
Vejleder:	Hans B. Vistisen
ECTS:	30
Anslag:	195.330
Normal sider:	81,4

Abstract

The thesis examines the implementation of ISA 570 (revised 2024). The revised standard brings fundamental changes to what the standard demands from both the management and the auditors. The standard is published by the IAASB who made the changes to the revised standard for it to comply with the present macroeconomic environment. The thesis focuses on clarifying how the revised standard is affecting the auditors' work and seeks to find out if the revised standard is changing the view regarding going concern for the users of the financial statements. In this context the audit expectation gap is examined to find out if ISA 570 (revised 2024) can narrow the gap.

The research design is built on a qualitative case study, with ISA 570 (revised 2024) as the main case. To bring a practical view on the revised standard, there have been performed six qualitative interviews for the thesis, where three state authorized auditors represent the auditors' side and three bank advisors representing the side of the user of financial statements. The case study has followed the hermeneutic paradigm in the analysis of the six interviews. The interviews have been analyzed with comparison and thematic analysis, aiming to compare the respondents' understanding and interpretation of the ISA 570 (revised 2024) and the changes it brings.

Through the theory and analysis, the most material changes in ISA 570 (revised 2024) for the thesis are highlighted as the change of the date of which the going concern assessment is applicable, the introduction of a mandatory going concern section in the audit report and the update of risk factors to include non-financial risk factors.

The thesis has found that the ISA 570 (revised 2024) brings a more demanding workload for the auditors and that the auditors don't see the same benefits of the changes as the IAASB intended. The bank advisors do not see a big change in their view on the auditors' going concern assessment, mainly because they rely deeply on their own analysis in their credit assessment. They do, however, see more positive changes in ISA 570 (revised 2024) than the auditors do, and see more of the benefits that the IAASB intended.

Indholdsfortegnelse

Titelblad **2**

Abstract **3**

Indledning **7**

Problemfelt *8*

Problemformulering *9*

Underspørgsmål 9

Metode *10*

Videnskabsteori 10

Undersøgelsesdesign 11

Validitet og reliabilitet 12

Datagennemgang 13

Kildekritik 14

Interviewform 15

Udvælgelse af respondenter 15

Respondenter 16

Tematisk analyse 17

Afgrænsning **19**

Teori **20**

Revisors rolle - hvad berettiger revision? *21*

Principal-Agent teorien *23*

Principal 24

Agent 24

Informationsasymmetri 25

Revisor 25

Forventningskløften *25*

Bent Warming-Rasmussen 26

Brenda Porter 27

Kjeld Chr. Bøg & Lars Kiertzner 29

Regnskabsprincippet fortsat drift *31*

Ansvar i forbindelse med fortsat drift *33*

Ledelsens ansvar 33

Revisors ansvar 35

Redegørelse for ISA 570 (2016) *36*

Revisors revisionsproces i arbejdet med ISA 570 (2016) *40*

Planlægning 40

Accept- eller fortsættelse af kunden 41

Planlægning og væsentlighed 42

Udførelse 43

Revisionshandlinger på fortsat drift 43

Konklusion 44

Afslutning af revisionen 45

Evaluering og revisionspåtegning 46

Baggrund for ISA 570 (revised 2024) *47*

Redegørelse for ISA 570 (revised 2024) *53*

Analyse 56

Tema 1 - Ansvar for vurdering af fortsat drift *57*

Fordelingen af ansvar 58

Udarbejdelsen af vurderingen 59

Forventninger fra pengeinstitutterne 60

Forventningskløft 61

Delkonklusion 62

Tema 2 - Arbejde med fortsat drift i praksis *62*

Test af ledelsens vurdering af fortsat drift 63

Anvendelse af fortsat drift under revision og kreditbehandling 64

Kreditbehandling af fortsat drift og betydningen af revisionshus 67

Delkonklusion 69

Tema 3 - Rapportering om fortsat drift og oplysninger i regnskabet *69*

Revisorernes vurdering af rapporteringen 70

Kreditgivernes vurdering af rapporteringen 71

Noternes betydning 73
Forventningskløft 73
Delkonklusion 74
Tema 4 - Centrale ændringer som følge af ISA 570 (revised 2024) *74*
Ændring fra balancedag til underskriftsdato 75
Obligatorisk afsnit om fortsat drift i revisionspåtegningen 78
Nye risikoindikatorer 79
Vil den nye standard øge tilliden? 82
Forventningskløft 83
Delkonklusion 83
Diskussion 85
Konklusion 89
Litteraturliste 92
Bilag 95

Indledning

Forudsætningen om fortsat drift udgør et grundlæggende princip i virksomheders regnskabsaflæggelse. Når regnskabet aflægges efter princippet om fortsat drift, er det under en forudsætning om, at virksomheden har intention, men også evne til at fortsætte driften i en overskuelig fremtid. Dette spiller en stor rolle i værdiansættelsen af både virksomhedens aktiver og forpligtelser, hvilket i sidste ende er med til at påvirke regnskabsbrugernes tillid til regnskabet.

I april 2009 offentliggjorde International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB) den første udgave af standarden om fortsat drift, den nye standard trådte i kraft internationalt d. 15. december 2009, hvor den i Danmark trådte i kraft 12 måneder senere d. 15. december 2010. Indførelsen af ISA 570 tilbage i 2009, skulle være med til at sikre regnskabsbrugeren mod eventuelle økonomiske overraskelser i form af en konkurs kort efter en godkendt årsrapport (ISA 570 2009). Den blev ajourført i 2015 af IAASB, hvor den trådte i kraft for regnskabsaflæggelse fra d. 15. december 2016.

Det er ledelsens ansvar at stille forudsætningen om fortsat drift. Dermed er det ledelsens ansvar at udarbejde materialet og dermed forudsætningen, der indikerer, at evnen og intentionen er til stede. Her spiller revisor en central rolle i vurderingen, ved at agere offentlighedens tillidsrepræsentant (Revisorloven 2021). Revisor skal under revisionen af regnskabet opnå tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis, for at ledelsens vurdering af fortsat drift er passende (ISA 570 2016 s. 6). Hertil stilles der store krav til revisors evne til at udøve professionel dømmekraft, når ledelsens vurdering skal efterprøves af revisor.

Revisor skal efter ISA 570 (2016) kun kommunikere til regnskabsbruger, hvis revisor vurderer, at der foreligger væsentlig usikkerhed om fortsat drift. Revisor kommunikerer dette gennem revisionspåtegningen, hvor der indskrives et afsnit *"væsentlig usikkerhed vedrørende fortsat drift"*, hvor man henleder regnskabsbrugers opmærksomhed til hvor revisor mener at usikkerheden er til stede (ISA 570 2016 s. 9).

Problemfelt

I en verden med stigende usikkerhed kan det være svært for virksomheder at navigere gennem krig i både Europa og Mellemøsten, men også en global pandemi gjorde det svært for virksomheder, at levere positive økonomiske resultater. Det førte til et stigende antal konkurser, både internationalt og nationalt. Stigende antal konkurser og større usikkerhed i verden gjorde efterspørgslen på en nyere version af ISA 570 større (IAASB 2025a s. 6).

Regnskabsbrugerne efterspurgte især mere gennemsigtighed og kommunikation ved vurderingen om fortsat drift. Dette førte til en ny ajourføring af ISA 570, som blev offentliggjort i 2024, som vil træde i kraft d. 15. december 2026 (ISA 570 2024 s. 9). Den nye ajourføring stiller skærpede krav til ledelsens vurdering af fortsat drift, hvilket i sin natur medfører at revisors efterprøvelse af denne vurdering bliver yderligere kompleks (IAASB 2025a s. 16–19).

Den nyeste ajourføring omfatter yderligere kommunikation fra revisor i revisionspåtegningen, men også et øget fokus på risikovurdering og dermed større krav til evaluering af ledelsens vurdering af om fortsat drift (IAASB 2025a s. 12–13).

Udviklingen i kravene til vurderingen af fortsat drift har rejst spørgsmålet om regnskabsbrugernes forståelse af revisors ansvar. Offentligheden kan have forventninger til, at revisor i højere grad fungerer som garanti for virksomhedens overlevelse, end hvad standarderne reelt foreskriver. Dette rejser spørgsmålet om en potentiel forventningskløft mellem revisor og regnskabsbrugere er til stede.

Problemformulering

På baggrund af ovenstående problemfelt opstilles følgende problemformulering:

Hvordan påvirker ISA 570 (revised 2024) revisors arbejde, og hvordan ændrer det regnskabsbrugeres syn på fortsat drift?

Underspørgsmål

Til at besvare problemformuleringen er der nedfældet følgende underspørgsmål:

Hvilke væsentlige ændringer forekommer i ISA 570 (revised 2024)?

Hvordan påvirker ændringen i ISA 570 (revised 2024) revisor i praksis?

Hvordan påvirker ændringen i ISA 570 (revised 2024) regnskabsbrugere?

Er der en forventningskløft mellem revisor og regnskabsbruger i forbindelse med fortsat drift efter ISA 570 (2016) og forventes den ændret i forbindelse med ISA 570 (revised 2024)?

Metode

Dette afsnit har til hensigt at redegøre for de metodiske overvejelser, der er forekommet, for at undersøge afhandlingens problemstilling. Formålet med det metodiske afsnit er at skabe gennemsigtighed i hvordan afhandlingen indsamler empiri, samt hvordan denne empiri bliver bearbejdet og analyseret. Først i afsnittet introduceres det videnskabsteoretiske paradigme som afhandlingen læner sig op ad og hvordan afhandlingen er bygget op gennem et undersøgelsesdesign. Herefter forekommer en gennemgang af, hvordan afhandlingen sikrer validitet og reliabilitet og hvordan dette bruges i gennemgangen af data og kildekritik. Herefter ledes der hen i overvejelserne for afhandlingens indsamlede primære empiri, gennem semistrukturerede interviews og hvilke kriterier der er sat op for respondenterne.

Videnskabsteori

Afhandlingen er udarbejdet med fokus på det hermeneutiske paradigme. Det hermeneutiske paradigme omhandler hvordan man forstår og fortolker viden og dermed hvordan man opfatter verden, når man forsøger at fortolke den viden. Paradigmet er valgt for at lave en kvalitativ undersøgelse af, hvordan de relevante respondenter fortolker betydningen af afhandlingens kerneområde, ISA 570, i deres arbejde i praksis. Hermeneutikken har sin grundform i menneskers fortolkning af teologi og juridiske tekster, hvorfor det findes relevant at benytte paradigmet i afhandlingens undersøgelse, da afhandlingen forsøger at afdække de forskellige holdninger der opstår, når der sker en ændring i en professionel praksis (Christina Haandbæk Schmidt 2022).

Afhandlingen gør i det teoretiske afsnit brug af den hermeneutiske cirkel. Den hermeneutiske cirkel bygger på, at man som menneske og som forsker tilegner sig ny viden, baseret på den viden, man allerede har tilegnet sig. I afhandlingens teoretiske afsnit, bliver læseren klædt på med den gældende ISA 570 (2016), for efterfølgende at kunne tilegne sig viden om den reviderede udgave, ISA 570 (revised 2024). Når afhandlingen benytter det hermeneutiske paradigme, er det mundtlige medium en nødvendighed (Christina Haandbæk Schmidt 2022). Derfor er den analytiske del af afhandlingen baseret på interviews med relevante respondenter som bliver underlagt ændringerne som afhandlingen undersøger. Ud fra den hermeneutiske cirkel, er der udvalgt respondenter til afhandlingens analyse, som har den nødvendige viden og erfaring på området, til at kunne bidrage med ny viden inden for den undersøgte problemstilling.

Den epistemologiske og ontologiske tilgang i hermeneutikken læner sig op ad konstruktivismen. Her er epistemologien kendetegnet ved at viden og erkendelser aldrig kan være helt neutrale eller objektive, men at subjektivitet og fortolkning altid er en del af forståelsen (Rene Nesgaard Nielsen 2020 s. 36). Ontologien er kendetegnet ved, at virkeligheden, i væsentlig grad, er menneskelig og socialt konstrueret. Dermed er ontologien ligeledes præget af subjektivitet gennem fortolkning (Rene Nesgaard Nielsen 2020 s. 36). I afhandlingen frembringes epistemologien og ontologien ved at de interviewede respondenter bidrager med deres subjektive fortolkninger af hvordan standarden bruges i deres fagområde og dermed kan de objektive erkendelser som standarden foreskriver, skifte efter hvem der læser og fortolker standarden. Årsagen hertil er, at vurderingen af en virksomheds fortsatte drift baserer sig på en del professionel dømmekraft, hvorfor den subjektive holdning til, hvordan man fortolker standarden, er væsentlig for afhandlingen.

Undersøgelsesdesign

Afhandlingens undersøgelse er bygget op som et kvalitativt casestudie, hvor ISA 570 (revised 2024) benyttes som case. Med afsæt i det hermeneutiske paradigme, undersøger afhandlingen hvordan ISA 570 (revised 2024) vil påvirke revisionsbranchen og pengeinstitutterne. Til at analysere problemstillingen benyttes der tematisk analyse, hvor afhandlingen forsøger at finde sammenkoblinger i betydningen af ISA 570 (2016) og ISA 570 (revised 2024) mellem revisionsbranchen og pengeinstitutterne. Afhandlingen er udarbejdet efter at den opdaterede ISA 570 (revised 2024) er blevet godkendt i december 2024, men inden ISA 570 (revised 2024) implementeres i praksis i december 2026. Dermed undersøger afhandlingen, hvad respondenterne forventer, at implementeringen af den opdaterede standard kommer til at have for dem. Afhandlingen forsøger dermed ikke at kvantificere effekten af den opdaterede standard. Afhandlingens viden er dermed tilegnet gennem historiske data for at oplyse om ISA 570 (2016) og ISA 570 (revised 2024), hvor påvirkningen i praksis er tilegnet gennem interviews med relevante respondenter.

Validitet og reliabilitet

Begreberne validitet og reliabilitet er to vigtige begreber at adressere, når man kigger på den anvendte empiri, metode og teori og hvordan kvaliteten af disse bliver sikret i afhandlingen.

Reliabilitet refererer til pålidelighed eller konsistens, hvilket henviser til om den anvendte empiri, metode og teori er både pålidelig og nøjagtig. For at vurdere om afhandlingen opnår reliabilitet, er der tre faktorer som der vurderes ud fra. Det er stabilitet, ekstern og intern reliabilitet. Stabilitet dækker over om afhandlingen er stabil, hvilket skal forstås om man vil opnå samme resultater i afhandlingen, hvis den blev gentaget på et andet tidspunkt. Den eksterne reliabilitet dækker over om afhandlingen kan gentages, for at sikre den eksterne reliabilitet skal de forudsætninger som ligger til grund for afhandlingens konklusioner, fremgå således at det vil være muligt at gentage afhandlingen for en ekstern part (Aarhus Universitet e). For at opnå og sikre reliabiliteten af afhandlingen, vil der forsøges at skabe en triangulering mellem brugen af primær og sekundær empiri, samtidig med at der benyttes valid og reliabel empiri.

Validitet refererer til gyldigheden i studiet og nøjagtigheden af den anvendte empiri, metode og teori. Her er der ligeledes tre faktorer at vurdere ud fra om afhandlingen opnår en høj grad af validitet. Det er intern, ekstern og økologisk validitet. Den interne validitet refererer her til om studiet besvarer problemformuleringen korrekt ud fra det empiriske arbejde. Hvilket i sin helhed betyder, at afhandlingen måler det, afhandlingen er designet til at måle (Aarhus Universitet c). Den eksterne validitet består af hvor generaliser bart afhandlingens resultater og konklusioner er, samt hvorvidt disse resultater og konklusioner kan generalisere en hel population (Aarhus Universitet b). Den økologiske validitet viser, hvorvidt observationerne og resultaterne fra afhandlingen er repræsentative for den virkelige verden (Aarhus Universitet g). Validiteten i opgaven sikres ved at de tre faktorer af validitet højnes. Den interne validitet højnes ved, at der foretages en udvælgelse af data, så de underliggende dimensioner kan blive afdækket. Den eksterne validitet højnes ved, at den indsamlede empiri og analysen heraf er repræsentative for den virkelige verden. Hvilket også hænger sammen med hvordan den økologiske validitet højnes, ved at observeret empiri ligeledes er repræsentativ for den virkelige verden, hvilket sikres gennem triangulering mellem den primære og den sekundære empiri.

Datagennemgang

For at besvare problemformuleringen fyldestgørende er der benyttet både primær og sekundær empiri, hvilket ligeledes er med til at sikre validiteten og reliabiliteten i afhandlingen. Den anvendte sekundære empiri, som omfatter både kvalitative og kvantitative data, er tilvejebragt via systematiske søgninger i bibliografiske databaser. Forud for anvendelsen af den sekundære empiri er datamaterialets validitet og reliabilitet vurderet, ligesom der er foretaget en systematisk kildekritisk gennemgang, for i høj grad at benytte primære kilder. Hvilket er med til at sikre afhandlingens validitet og reliabilitet. Derudover er den primære empiri indsamlet gennem seks semistrukturerede interviews, som gennemgås under afsnittet "interviewform". De kvalitative interviews er med til at skabe en triangulering mellem den primære empiri og den sekundære empiri, hvilket dermed vil øge afhandlingens validitet og reliabilitet.

For at skabe trianguleringen mellem den primære og den sekundære empiri, har det været nødvendigt at benytte forskellige former for sekundær empiri, således at denne kunne supplere den primære empiri. Derudover er den sekundære empiri ligeledes blevet brugt til at tilegne viden omkring ISA 570 (2016), ISA 570 (revised 2024), forventningskløften, revisionsprocessen samt relevant lovgivning i revisionsbranchen. Den sekundære empiri som er anvendt, består i høj grad af en række standarder og rapporter, som er udarbejdet af The International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB), som er en uafhængig organisation, som har det primære formål at tjene offentlighedens interesser ved at udforme internationale revisionsstandarder af højeste kvalitet (IAASB). Dermed bliver standarder og rapporter fra IAASB anset som værende empiri af høj kvalitet, hvilket vil sikre afhandlingens validitet samt reliabilitet. Afhandlingen har brugt disse to standarder som de primære standarder som ligger til grund for afhandlingen "*ISA 570 (ajourført 2016) - Fortsat drift (Going Concern)"* (ISA 570 2016) samt "*ISA 570 (revised 2024) - Going Concern*" (ISA 570 2024). Hvilket har belyst hvilke krav revisor er underlagt når der testes for usikkerhed om fortsat drift og hvilke krav i fremtiden revisor bliver underlagt og skal følge i forbindelse med usikkerhed om fortsat drift efter den nye opdaterede standard. *"ISA 570 (ajourført 2016) - Fortsat drift (Going Concern)"* er en dansk oversættelse af IAASB's standard, udarbejdet af Forenede Statsautoriserede Revisorer (FSR), som er godkendt til brug af IAASB. Dermed er den danske oversættelse af samme kvalitet som den originale. Afhandlingen baserer sig på den danske udgave, da det er den som bruges af danske statsautoriserede revisorer i praksis. Der er ved afhandlingens udarbejdelse ikke udgivet en dansk oversættelse af *"ISA 570 (revised 2024) - Going*

Concern", hvorfor den originale udgave fra IAASB benyttes. For at forstå baggrunden for den reviderede udgave af standarden er følgende to rapporter benyttet: "ISA *570 - Basis for conclusion"* (IAASB 2025a) samt "*Discussion paper - Fraud and going concern in a audit of financial statements*" (IAASB 2021). Som begge giver indsigt i, hvad offentligheden ønskede og hvilke problemer offentligheden så med den tidligere standard. Ligeledes for at forstå revisors rolle og hvilke krav revisor er underlagt, er der også brugt relevante lovgivninger så*som "Bekendtgørelse af lov om godkendte revisorer og revisionsvirksomheder (Revisorloven)"* (Revisorloven 2021) og *"Bekendtgørelse af årsregnskabsloven"* (Årsregnskabsloven 2022). For at belyse og forstå forventningskløften er der benyttet bøger og en videnskabelig artikel fra nogle af de mest anerkendte forskere på området. Bøgerne som er benyttet er *"Aktuelle forskningsprojekter i og omkring revision"* af Bent Warming-Rasmussen og Lennart Nørreklit(Warming-Rasmussen 1989) samt bogen *"Professionsetik for revisorer"* af Kjeld Chr. Bøg & Lars Kiertzner (Chr. Bøg, Kiertzner 2007). Derudover den videnskabelige artikel "*An empirical study of the audit expectation-performance gap*" som er skrevet af Brenda Porter (Porter 1993).

Kildekritik

Igennem hele processen med indsamling af data og empiri, er indsamlingen blevet forholdt og undersøgt kritisk, inden det blev anvendt i afhandlingen. Måden dette blev gjort på, er ved at der primært er blevet søgt efter information og teori fra pålidelige kilder, samt standarderne og andet hjælpemateriale fra IAASB og IFRS. Dertil er der i afhandlingen blevet suppleret med artikler, rapporter samt peer-reviewed tidsskrifter som er udgivet af Karnov eller FSR - danske revisorer. Indhentningen af materialet sker primært via internettet, hvilket i højere grad har gjort det vigtigt at det indhentede materiale bliver forholdt kritisk. I nutiden er der en stigende grad af AI genereret indhold på internettet, som nødvendigvis ikke er korrekt og dermed vil skade afhandlingens reliabilitet, øger det nødvendigheden af at være kildekritisk for dermed at sikre afhandlingens reliabilitet.
Derudover er den primære empiri, som er de udarbejdede interviews, ligeledes blevet forholdt kildekritisk. Dette er først og fremmest sket ved, at de udvalgte respondenter er blevet udvalgt på baggrund af at de har relevant og faglig viden på området. Dertil er de interviewede personers udtalelser og svar blevet forholdt kritisk op mod gældende lovgivning og standarder.

Interviewform

Afhandlingens analyse afsnit bygges op omkring semi-strukturerede interviews. Når der udarbejdes semi-strukturerede interviews, benyttes en interviewguide, i modsætning til hvis afhandlingen havde benyttet strukturerede interviews, hvor der benyttes et interviewskema (Aarhus Universitet f). Ved benyttelse af de semi-strukturerede interviews og dermed en interviewguide tillader det, at respondenten i større grad kan afvige fra de nedfældede spørgsmål, samt at intervieweren kan modellere sine spørgsmål undervejs. Hvilket vil fremme samtalen og dialogen mellem den interviewede og intervieweren, så det mere bliver en dialog end et interview (Brinkmann, Tanggaard 2020 s. 42–47). Dette er vurderet at kunne give en dybere og bredere dataindsamling til afhandlingen, hvor fokus er på at sammenholde holdninger og fortolkninger. Interviewguiden sikrer udover bredden af respondentens svar, også at respondenten bliver ført tilbage til de centrale problemstillinger, som afhandlingen afsøger. Hvis afhandlingen baserede sig på strukturerede interviews og dermed benyttede sig af interviewskema, ville man ikke tillade samme bredde og de udarbejdede interviews ville minde mere om en spørgeskemaundersøgelse (Aarhus Universitet d). Ved brug af en interviewguide, vil interviewet ligeledes blive delt op i temaer, hvilket tillader intervieweren styre interviewet og dermed kunne sikre, at alle relevante temaer for afhandlingen vil blive afdækket (Brinkmann, Tanggaard 2020 s. 47). De seks interviews er blevet transskriberet, hvor der er benyttet en renset transskribering for at øge læsbarheden af de transskriberede interviews.

Udvælgelse af respondenter

For at sikre en kompetent dataindsamling til problemstillingen er der gjort dybe overvejelser til hvilke respondenter der skal indgå i afhandlingens besvarelse heraf. Der er udvalgt i alt seks respondenter, hvoraf tre respondenter er statsautoriserede revisorer og tre respondenter har en jobfunktion i et pengeinstitut, hvor deres primære opgaver er at arbejde med kreditmæssige problemstillinger inden for erhvervssegmentet. Der er lagt vægt på, at alle respondenter har en relevant og faglig baggrund for at deltage som respondenter, for at sikre validiteten i respondenternes svar. For at afsøge problemformuleringen fra forskellige synsvinkler, er respondenterne udvalgt, så de afspejler deres fagområde bredt. Derfor er der valgt respondenter fra store, mellem og mindre revisionshuse og pengeinstitutter, for på den måde at forsøge at skabe et bredt billede af begge brancher. Respondenterne har fået tilsendt interviewguiden på forhånd, som udover de spørgsmål som ønskes besvaret til interviewet også indeholder en introduktion til emnet og de nye relevante ændringer. Dette er gjort på baggrund af

at afhandlingen kredser om ISA 570 (revised 2024) som er blevet offentliggjort, men endnu ikke er implementeret i praksis. Dette har været med til at sikre at respondenten er opdateret på emnet og sikrer at afhandlingens datagrundlag på bedste vis afspejler respondenternes professionelle indsigt omkring problemstillingen.

Respondenter

De tre udvalgte respondenter fra revisionsbranchen er som tidligere nævnt valgt ud fra at de er statsautoriseret revisor og dermed kan underskrive regnskaber og er dem som står med det endelige ansvar for revisionspåtegningen. De tre respondenter fra den finansielle sektor er udvalgt på baggrund af at de behandler kreditsager inden for erhvervssegmentet og har kreditbevilling i deres pågældende stilling.

Revisionsbranchen

De tre udvalgte statsautoriserede revisorer blev udvalgt på baggrund af deres nuværende arbejdsplads. For at få det bedste og største kendskab og indblik i hvordan forskellige revisorer arbejder, blev der valgt en revisor fra en af "Big Four" selskaberne (Uncoverie), og de resterende to revisorer valgt ud fra de arbejdede i revisionsselskaber som ligger uden for Big Four.
Fra Deloitte, som er en del af "Big Four", er der lavet et interview med Mikkel Hede Olsen, som har været revisor i 15 år og statsautoriseret revisor siden 2021, han arbejder primært med vækstvirksomheder og formue virksomheder.
Fra Beierholm er der lavet et interview med Peter Thor Kellmer, som har været statsautoriseret revisor siden 2000. Beierholms kunder er primært virksomheder som ligger i SMV segmentet (Danmarks Nationalleksikon).
Til sidst blev der ligeledes lavet et interview med en statsautoriseret revisor, hvor kunderne ligger i SMV segmentet. Respondenten har været statsautoriseret revisor siden 2021, og respondenten vil gerne holdes anonym i afhandlingen. Respondenten vil derfor fremover i afhandlingen blive omtalt som anonym statsautoriseret revisor.

Finanssektoren

De tre udvalgte fra den finansielle sektor, er ligeledes blevet udvalgt på baggrund af størrelsen af det pengeinstitut de arbejder i, dette er gjort for at få forskellige perspektiver på hvordan fortsat drift bliver behandlet alt efter størrelsen på pengeinstituttet.
Fra Nykredit/Spar Nord, som er Danmarks tredjestørste pengeinstitut efter fusionen af de to pengeinstitutter (Kaae Jørgensen, Rahbek 2026), er der blevet lavet et interview med Michael

Rank Zeuthen, som arbejder i deres kreditafdeling som kreditspecialist. Michael er uddannet Cand.Merc.Aud og har arbejdet i den finansielle sektor siden 2010.
Fra Sparekassen Danmark, som er Danmarks sjette største pengeinstitut og landets største garantsparekasse (Sparekassen Danmark), er der blevet lavet et interview med Heine Høst, som er afdelingsdirektør for kredit, Heine har arbejdet i Sparekassen Danmark siden 2018, men har været i den finansielle sektor siden 2005.
Til sidst er der fra Nordjyske Bank, som er en del af Ringkjøbing Landbobank, som er blandt Danmarks ti største pengeinstitutter (Mandrup), lavet et interview med erhvervskundechef Emil Kusk, som har arbejdet i Nordjyske Bank i 10 år. Tidligere har Emil været revisor i både BDO og PWC.

Tematisk analyse

Til at udarbejde afhandlingens analyse er der benyttet tematisk analyse som den metodiske tilgang. Analysemetoden gør sig anvendelig, da afhandlingens primær empiri består af flere interviews, bestående af kvalitative data fra respondenterne, hvor metoden benyttes til at identificere, analysere og sammenholde udtalelserne fra respondenterne, som kan afkodes af de udarbejdede interviews (Braun, Clarke 2008 s. 79).
For at kunne opdele dataene fra interviews i temaer, er det nødvendigt at kode den kvalitative rå-data om til endelige temaer (Aarhus Universitet a). Kodningen er en proces som allerede er startet ved udarbejdelsen af interviewguiden. Ved udarbejdelsen er det forsøgt at skabe overordnede temaer for hvilke områder der skal belyses for at besvare problemstillingen. Opdelingen i temaerne har til hensigt at gøre sammenholdelsen af respondenternes svar på de stillede spørgsmål mere strukturerede for læseren.

Tematisk analyse har historisk været en fri analysemetode som ikke har haft nedfældede frameworks fra den videnskabelige litteratur. Dette fremkom først i 2006 hvor professorerne Virginia Braun og Victoria Clarke udgav den videnskabelige artikel *"Using thematic analysis in psychology"* som nedfældede seks faser som en tematisk analyse kan gennemgå og nedfælder dermed også en teoretisk ramme omkring analysemetoden, gennem deres anerkendelse af artiklen. Faserne er ikke specifikt udarbejdet til at arbejde med psykologi, men er derimod blevet bredt anerkendt som et generelt framework til at arbejde med tematisk analyse. Der vil derfor i det nedenstående afsnit være en gennemgang af faserne, for at give en forståelse for arbejdet bag den tematiske analyse i afhandlingen.

I den første fase skal man som forsker gøre sig bekendt med dataene, og når dataene som i afhandlingens tilfælde er interviews, skal de transskriberes, så dataene er nedfældet på skrift (Braun, Clarke 2008 s. 87–88). I anden fase skal dataene kodes, så de bliver mere organiserede. Her søger man efter de steder hvor de forskellige interviews har sammenhæng med hinanden, hvilket bidrager til at man kan forholde sig komparativt til de forskellige interviews (Braun, Clarke 2008 s. 88–89). I den tredje fase skaber man et overblik over de koder, som man har inddelt dataene i fra fase to og plotter disse ind i temaer (Braun, Clarke 2008 s. 87–88). Temaerne kan enten opstå under kodningen af data, som artiklen omtaler som den induktive metode til at skabe temaer, eller temaerne kan være forudindtaget ud fra hvad emnet berører, hvilket artiklen kalder for den teoretiske metode (Braun, Clarke 2008 s. 83–85). Afhandlingen tager udgangspunkt i den teoretiske metode, hvor der inden afholdelse af interviews, er tænkt over hvilke temaer som er relevante for problemstillingen. Her er der også taget højde for eventuel bias som måtte opstå, hvilket afhandlingen søger at minimere ved at have respondenter fra forskellige lag af de faggrupper som er medtaget i afhandlingen. I den fjerde fase skal man ifølge Braun og Clarke lave en gennemgang af temaerne for at sikre at kodningerne har relevans indenfor temaerne (Braun, Clarke 2008 s. 91–92). I femte fase ser man på temaerne og de som man som forsker vil undersøge, her sker der en udvælgelse af temaer som kan bidrage til det undersøgte (Braun, Clarke 2008 s. 92–93). Der vil naturligt i et semi-struktureret interview forekomme afstikkende samtaler som ikke har relevans for den tematiske analyse og problemstillingen, derfor sker der en naturlig udskillelse af data herigennem. I den sjette og sidste fase, sker den endelige rapporterende del. Det er her, hvor selve analysen bliver nedfældet og udtalelserne i temaerne bliver sammenholdt og udfordret mod den eksisterende teori på området (Braun, Clarke 2008 s. 93).

Det er den sjette fase, som er den endelige nedfældede fase i afhandlingens analyseafsnit, hvortil de første fem faser er det indledende analysearbejde, som sammen med den eksisterende litteratur, ligger til grund for den nedfældede analyse.

Afgrænsning

Afhandlingen undersøger hvordan ISA 570 (2016) påvirker revisors arbejde under revisionen og hvordan det påvirker regnskabsbrugerens tillid og holdning til regnskabet og fortsat drift. Derudover undersøger afhandlingen også hvordan de kommende ændringer, som kommer i ISA 570 (revised 2024), vil påvirke revisors arbejde og om det vil flytte på regnskabsbrugerens tillid og holdninger. Der vil i afhandlingen, når der nævnes regnskabsbrugere, som udgangspunkt blive refereret til kreditgivere. Der vil blive analyseret, hvordan revisor og kreditgivere hver især forholder sig til og arbejder med fortsat drift, og om ændringerne i ISA 570 (revised 2024) vil ændre på hvordan de forholder og arbejder med fortsat drift til daglig.

Afhandlingen er afgrænset til kun at have fokus på virksomheder i regnskabsklasse B og regnskabsklasse C mellem og C stor, hvilket også gør at afhandlingen er afgrænset til regnskaber som aflægges efter årsregnskabsloven. Dermed vil afhandlingen ikke omhandle børsnoterede virksomheder, som ligger i regnskabsklasse D. Ligeledes er afhandlingen dermed også afgrænset for PIE virksomheder (Konkurrence- og forbrugerstyrrelsen).

I afhandlingen vil der blive lavet en kvalitativ sammenligning af den nuværende og gældende ISA 570 (2016) med den nye ISA 570 (revised 2024), her er det de centrale begreber og ændringer der bliver sammenlignet og der bliver dermed ikke analyseret og lavet sammenligning ned på paragraf niveau. Afhandlingen har dermed fokus på, hvordan revisors ansvar og arbejde med fortsat drift er nu og hvordan revisor forventer den nye standard påvirker deres arbejde med fortsat drift, samt hvordan kreditgivere ser ISA 570 (revised 2024) vil påvirke dem.

Afhandlingen har en fortolkende tilgang og afhandlingen baserer sig på det hermeneutisk paradigme, hvilket betyder at afhandlingen ikke fokusere på måle hvilke effekter den nuværende ISA 570 (2016) og ISA 570 (revised 2024) har, men derimod belyse hvordan centrale aktører i form af statsautoriserede revisorer og kreditgivere forholder sig til den nuværende standard og hvordan de tænker ISA 570 (revised 2024) vil ændre deres arbejde med vurdering af fortsat drift

Geografisk er afhandlingen afgrænset til Danmark og hvordan ISA 570 (2016) og ISA 570 (revised 2024) påvirker danske revisorer og danske virksomheder. Selvom standarden er international og dermed har en international ramme, så vil analysen blive med danske fortolkningsrammer og danske forhold i revisionsbranchen og den danske finansielle sektor. Ligeledes skal det nævnes, at der er brugt fortolkninger af ISA 570 (2016) fra internationale revisionshuse og brancheorganisationer. Men fortolkningerne på standarden og ikke fortolkninger til nationale lovgivninger, og det er dermed ikke en udfordring for afhandlingens afgrænsning til Danmark.
Derudover afgrænses der til ISA standarder fra IAASB og der ses dermed bort fra andre revisionsstandarder såsom den amerikanske *US Generally Accepted Accounting Principles (US GAAP)* og den australske *Australian Auditing Standards (ASA)*. Afhandlingen afgrænses derfor til hvad ISA standarden foreskriver, hvilket betyder at afhandlingen ser på fortsat drift når revisor har ydet revision og ikke ved andre erklæringstyper såsom udvidet gennemgang.

Teori

Dette afsnit danner det teoretiske grundlag for denne afhandling. Afsnittet har til formål at undersøge den eksisterende empiri indenfor problemfeltet og dermed etablere den eksisterende faglige ramme for afhandlingen. Teoriafsnittet vil sammen med de kvalitative interviews danne rammen for analysen af ISA 570 (revised 2024) og forventningskløften mellem revisor og regnskabsbruger, som begge er denne afhandlings omdrejningspunkt. Dette sikrer at afhandlingen systematisk kan analysere problemstillingen. Afsnittet starter med at introducere revisors rolle i samfundet og hvorfor revision af finansiel rapportering er et nødvendigt virke, samt den teoretiske baggrund for behovet for revision og introduktion til forventningskløften. Herefter ledes afhandlingen over i gennemgangen af fortsat drift, både som grundlæggende regnskabsprincip og som revisionsstandard. Her introduceres standarden ISA 570 som er afhandlingens primære omdrejningspunkt, både i den gældende udgave fra 2016 og den reviderede udgave fra 2024. Samt en gennemgang af hvor ansvaret for regnskabsprincippet ligger, hvordan revisors revisionsproces foregår og hvordan fortsat drift behandles heri. Det teoretiske fundament afsluttes ved at præsentere baggrunden for at ISA 570 (2016) er blevet opdateret og hvilke ændringer ISA 570 (revised 2024) medfører, samt hvordan det teoretisk kommer til at påvirke revisorer, virksomheder og regnskabsbruger.

Revisors rolle - hvad berettiger revision?

I Danmark følger virksomheder og selskaber som udgangspunkt årsregnskabsloven, når der udarbejdes årsregnskab. Når der aflægges årsregnskab efter årsregnskabsloven §135, stk.1 medfører det revisionspligt for selskaber, som ligger i regnskabsklasse B og opefter, hvorimod visse selskaber i regnskabsklasse B og nedefter, kan fravælge revision hvis de opfylder de givne størrelseskrav.

Formålet med en revision af et årsregnskab og dermed også formålet med revisors revisionspåtegning, er at skabe sikkerhed for regnskabsbrugerne om, at årsregnskabet med høj grad af sikkerhed ikke indeholder væsentlige fejlinformationer (FSR). En væsentlig fejlinformation, er en fejl som af revisor vurderes at være så gennemgribende, at regnskabsbrugeren ville have truffet et andet valg, hvis regnskabsbrugeren havde kendskab til den væsentlige fejl (Erhvervsstyrrelsen 2026). Revisor nedfælder sine overvejelser og konklusioner på revisionen af regnskabet i revisionspåtegningen og dette er dermed revisors kommunikation om regnskabet ud til regnskabsbruger.

Revisor er ikke en beskyttet titel, derfor kan alle personer principielt kalde sig revisor, også uden relevant uddannelse. Af denne grund er der indført en autorisation, hvor erhvervsstyrelsen kan godkende en revisor som statsautoriseret revisor, når kandidaten har bestået både en skriftlig og mundtlig revisoreksamen, samt opfylder øvrige krav efter revisorlovens § 3 punkt 1-6. I Danmark er det udelukkende statsautoriserede og registrerede revisorer, som må underskrive en revisionspåtegnelse jf. Revisorlovens § 1. Sammenhængen med revisionspligten og at det kun er statsautoriserede revisorer som kan underskrive revisionspåtegnelsen, giver revisor en stor samfundsmæssig rolle.

Statsautoriserede revisorers primære opgave er at agere offentlighedens tillidsrepræsentant. Dette fremgår i ordlyden af revisorlovens § 16, som lyder som følgende:

"Revisor er offentlighedens tillidsrepræsentant under udførelse af opgaver efter § 1, stk. 2. Revisor skal udføre opgaverne i overensstemmelse med god revisorskik, herunder udvise den nøjagtighed og hurtighed, som opgavernes beskaffenhed tillader."
Revisorloven §16 stk. 1 linje 1-3

Loven henviser til § 1, stk. 2 i samme lov, som foreskriver at revisor skal agere i denne henseende, når revisor afgiver revisionspåtegninger og når revisor udtaler sig om ledelseserklæringen. For at sikre at revisor kan agere i offentlighedens interesse, mod at agere i egne eller for revisors kundes interesse, er det vigtigste element for en revisor at være uafhængig overfor kunden. Revisors uafhængighed er nedfældet i revisorlovens § 24 med følgende ordlyd:

"En revisor, revisionsvirksomheden og andre personer i revisionsvirksomheden, der er knyttet til opgaven eller kontrollerer dennes udførelse, skal ved udførelse af opgaver omfattet af § 1, stk. 2, være uafhængig af den virksomhed, som opgaven vedrører, og må ikke være involveret i virksomhedens beslutningstagning"

Revisorloven § 24 stk. 1 linje 1-3

Revisorloven fastsætter de lovmæssige regler for, hvordan og under hvilke forhold en godkendt revisor skal arbejde. Dette er ligeledes med til at øge regnskabsbrugernes tillid over for revisorerne og dermed også øger tilliden til et regnskab som er behæftet med en revisionspåtegning.

Revisors virke er udover at agere offentlighedens tillidsrepræsentant, også at være virksomhedernes betroede sparringspartner. Så længe revisor opfylder kravene for at være uafhængig over for sin kunde, kan revisor yde en betydelig sparring for kunden. Her kan revisor være med til at yde rådgivning om effektivisering af forretningsgange, sparring om skat og mange flere ydelser. Denne sparring er også yderst interessant for offentligheden, da det er med til at de danske virksomheder performer bedre, hvilket er til gavn for samfundet (FSR, Karnov Group 2020).

Når fokus lægges på fortsat drift, har revisor ud fra ovenstående, en rolle i primært at sikre sig at offentligheden får den rette information at vide om virksomhedens vurdering af fortsat drift. Men revisor spiller også en stor rolle i at assistere kunden med ekspertviden, når det skal vurderes om en eventuel hændelse eller begivenhed faktisk er væsentlig for regnskabet og dermed også for regnskabsbrugerne.

Principal-Agent teorien

Principal-Agent teorien er en samfundsvidenskabelig teori, som målretter at gennemskue samarbejdsproblemer mellem to parter, som kan kobles til mange forskellige grupper af mennesker. Teorien er medtaget i afhandlingen for at udfolde i hvilke situationer, at to personer eller grupper har brug for en revisor og hvilke opgaver revisor løser. Teorien bidrager derfor med et fundament til, hvad revisors virke er i samfundet.

Når der sondres til, hvorfor virksomheder har en revisor, vil man ofte tænke, at det er på baggrund af lovgivning. Dette er også en stor del af hvorfor man har en revisor, som er benævnt i det forrige afsnit. Men fundamentet for revisors virke kan ligeledes findes i Principal-Agent teorien. Efterspørgslen på revisors kompetencer har været efterspurgt længe før lovgivningen har krævet det. Revisorer der udfører revision kan dateres tilbage til omkring 500 år før Kristi fødsel. Indenfor de seneste 200 år, er efterspørgslen på revision og erklæringsopgaver steget markant, i takt med at virksomheder verden over har vokset sig større og skabt en stigende verdens økonomi under den industrielle revolution. Før denne tid, hvor virksomheder var relativt små og lokale, var virksomheder ofte drevet af ejeren eller ejerne som den daglige ledelse. Det som vi også kender som ejerledede virksomheder. I en ejerledet virksomhed var behovet for en uafhængig part mindre, da de ejerledede virksomheder historisk set havde færre, de skulle stå til ansvar for. Dermed var den primære regnskabsbruger ofte ejeren selv. Principal-Agent teorien kan fortolkes ud fra, at ejerledede virksomheder ansætter en ledelse som efterfølgende driver den daglige drift. Her kommer ejeren til at stå i baggrunden, og der opstår et forhold mellem principalen og agenten, hvor de ikke nødvendigvis kan stole på hinanden (Messier, Glover & Prawitt 2014 s. 5). På næste side ses en illustration, som visualiserer hvordan revisor spiller ind i Principal-Agent teorien:

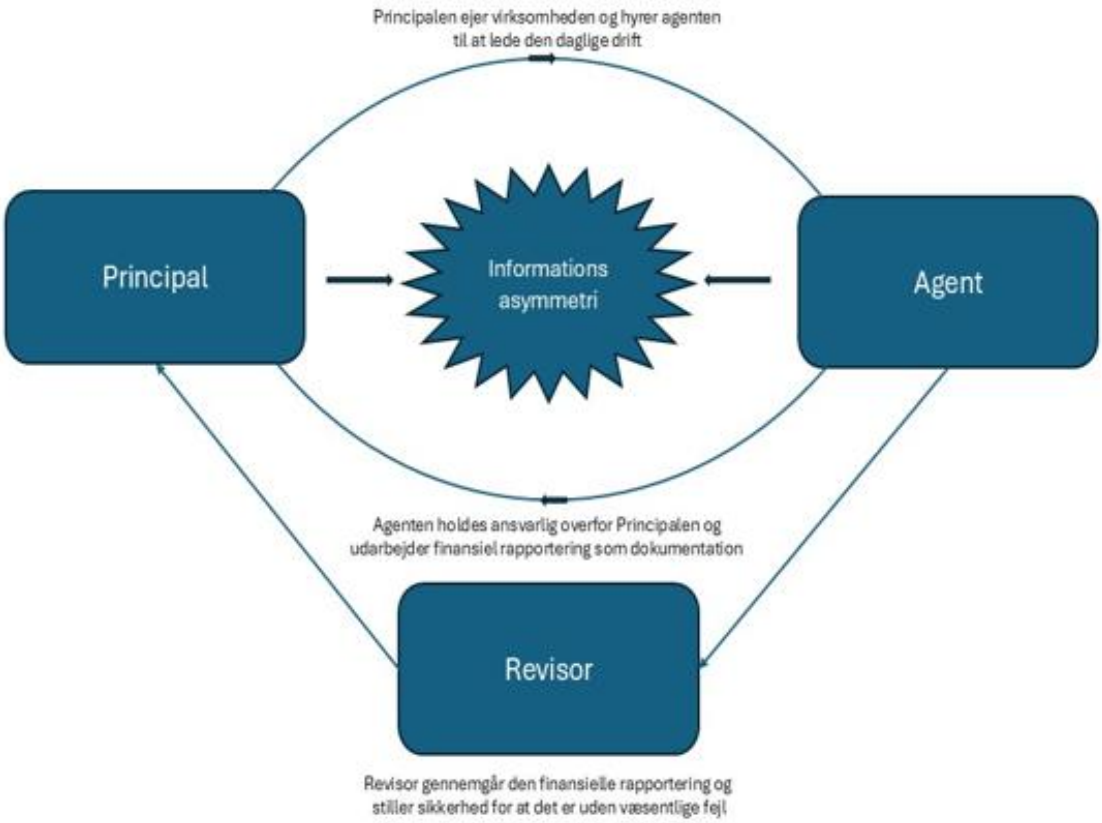

Egen tilvirkning, Inspiration fra Audit & Assurance Services s. 7

Principal

Principalen kan ifølge teorien være mange personer, da det er en teori som kan dække over flere situationer inden for økonomi og organisationer. Fælles for principaler er at deres primære opgave er at uddelegere opgaver eller sætte rammerne op for at en opgave kan løses. I forbindelse med denne afhandling, er principalen bestemt til at være ejeren af et selskab, som ikke selv står for den daglige drift af selskabet. Her fungerer principalen som et organ som kan tilføre likviditet og samtidig ejer den likviditet som selskabet genererer. Det er i principalens interesse at disse likvider bliver forsvarligt behandlet, så det sikrer principalen et årligt afkast gennem selskabet (Messier, Glover & Prawitt 2014 s. 5).

Agent

Agenten kan ligeledes være flere personer ifølge teorien. Agenten er en eller flere personer som udfører opgaver på vegne af principalen. I denne afhandling vil agenten være den af ejeren ansatte ledelse. Agenten vil have ansvaret for den daglige drift af selskabet og står til ansvar overfor principalen. Agenten arbejder under en aftalt kontrakt med principalen, men

grundet at agenten kan have til mål at tjene til egen vinding, på bekostning af principalen, er der behov for sikkerhed til principalen (Messier, Glover & Prawitt 2014 s. 5).

Informationsasymmetri

Når principalen ikke er til stede i den daglige drift af selskabet, vil agenten af naturlige årsager opnå mere information om blandt andet selskabets økonomiske situation fra dag til dag. Det er her der opstår informationsasymmetri, hvor agenten har mere viden end principalen, som agenten kan bruge til egen vinding. Det er i denne sammenhæng at agenten aflægger finansiel rapportering for at mindske informationssymmetrien (Messier, Glover & Prawitt 2014 s. 6).

Revisor

Revisorernes rolle i principal-agent teorien er at mindske informationsasymmetrien. Da agenten, uden en revisor, har større mulighed for at manipulere med den finansielle rapportering til principalen, virker revisors revision af denne rapportering som et sikkerhedsnet for principalen. Revisors rolle er her at agere som overvåger for principalen, for dermed at mindske informationsasymmetrien og mindske agentens muligheder for at handle til egen vinding og ikke efter de indgåede aftaler med principalen. Teorien foregiver samtidig, at revisor kan ansættes af agenten. I dette tilfælde er det agenten som forsøger at øge tilliden til principalen, for på den måde at kunne få principalen til at investere mere i selskabet, så agenten har flere muligheder i sit arbejde (Messier, Glover & Prawitt 2014 s. 6).

Forventningskløften

Forventningskløften er medtaget som en central teori i denne afhandling. Dette er gjort for at afdække de problematikker, som det skaber, når to eller flere parter ikke har de samme forventninger til hinanden. Afhandlingen søger hermed at afdække forventningskløften i revisionsbranchen, ved at præsentere forskningslitteratur som afdækker udviklingen af forventningskløften, specifikt inden for revisionsbranchen. Afdækningen giver det teoretiske grundlag for at analysere forventningskløften mellem revisor og regnskabsbruger, set i forhold til ISA 570 (2016) og ISA 570 (revised 2024).

Forventningskløften inden for revision omhandler forskellen mellem offentlighedens forventninger til revisors arbejde og revisors faktiske ansvar og opgaver. Forventningskløften er et

centralt begreb i forståelsen af den kritik og mistillid, der kan opstå til revisionsbranchen. Bent Warming-Rasmussen kom med et tidligt perspektiv på forventningskløften, som efterfølgende blev videreudviklet af Brenda Porter fire år senere (Warming-Rasmussen 1989)(Porter 1993). Her blev forventningskløften som begreb videreudviklet gennem en systematisk opdeling i en præstationskløft og en rimelighedskløft. Denne opdeling af forventningskløften blev videreført af Kjeld Chr. Bøg og Lars Kiertzner 14 år senere, som medførte et nuanceret billede af præstationskløften og rimelighedskløften, hvilket bidrager til et mere nutidigt perspektiv (Chr. Bøg, Kiertzner 2007). Samlet danner disse grundlag for afhandlingens teoretiske forståelse af forventningskløften og dens betydning for relationen mellem revisor og regnskabsbruger.

Bent Warming-Rasmussen

I Bent Warming-Rasmussens bog "*Aktuelle forskningsprojekter i og omkring revision*" fra 1989, som han skrev med Lennart Nørreklit undersøger de forskellen mellem, hvad regnskabsbrugere forventer, og hvad revisor faktisk leverer, dette er den såkaldte forventningskløft. Denne forventningskløft kan medføre en større mistillid og kritik af revisor, dette sker især i situationer hvor revisor ikke opdager fejl eller besvigelser, selvom regnskabsbrugerne har en forventning om at dette sker (Warming-Rasmussen 1989).

Bent Warming-Rasmussen fremhæver i hans bog, at forventningskløften ikke kun er et spørgsmål om mangelfuld kommunikation, men i høj grad også relaterer sig til tillid. Tillid bliver betragtet som en dynamisk proces, som løbende vedligeholdes og udvikles gennem sociale interaktioner samt erfaringer. Dermed opstår forventningskløften ifølge Bent Warming-Rasmussen, når offentligheden tillægger revisor et større ansvar for at opdage fejl og besvigelser, end hvad der reelt er revisors professionelle rolle (Warming-Rasmussen 1989).

I Bent Warming-Rasmussens bog ser han fire centrale faktorer som påvirker tilliden mellem revisor og regnskabsbruger, disse fire faktorer er: erfaringsgrundlag, personlig opfattelse af normer, evaluering af aktuelle oplevelser og forventninger. Her spiller især forventninger en afgørende rolle i forståelse af forventningskløften, idet mange regnskabsbrugere forventer, at det er revisors ansvar at identificere alle former for fejl, hvilket hverken er realistisk eller stemmer overens med revisionens formål (Warming-Rasmussen 1989).

For at samle empiri til bogen, lavede Bent Warming-Rasmussen en undersøgelse, hvor han sammenlignede opfattelser fra statsautoriserede revisorer og aktionærer. Denne undersøgelse viste en tydelig forventningskløft mellem revisor og regnskabsbruger, dette stod klart efter at 57% af regnskabsbrugerne havde vurderet, at revisionsbranchen ikke levede op til højere etiske normer, hvorimod 90% af de adspurgte revisorer selv mente de levede op til højere etiske normer. Dette var en tydelig forventningskløft, som pegede på et klart misforhold mellem revisors faktiske funktioner og offentlighedens opfattelse heraf (Warming-Rasmussen 1989).

En vedvarende forventningskløft kan ifølge Bent Warming-Rasmussen medføre et tillidsfald, hvor offentlighedens tillid til revisors rolle gradvist svækkes. Dette vil medføre et øget politisk pres, skærpet regulering og ændringer af regnskabsstandarderne. Her henviser Bent Warming-Rasmussen til tidligere regnskabsskandaler, hvor reaktionen fra offentligheden har været den væsentlige drivkraft for nye reformer og øgede krav til revisors rapportering (Warming-Rasmussen 1989).

For at kunne reducere forventningskløften foreslår Bent Warming-Rasmussen en række tiltag, blandt andet målrettede oplysningsinitiativer, som skal bidrage til mere realistiske forventninger til revisors rolle. Et andet tiltag som Bent Warming-Rasmussen nævner i hans bog, er en klar kommunikation og dialog mellem revisor og regnskabsbruger, for dermed at skabe en fælles forståelse af revisors formål og begrænsninger under revisionen (Warming-Rasmussen 1989).

Bent Warming-Rasmussens syn på forventningskløften er, at det ikke er et teknisk eller fagligt problem, men snarere en social og relationel udfordring. Denne sociale og relationelle udfordring relaterer sig til tillid, forståelse og afstemning af roller i en kompleks samfundsmæssig sammenhæng. Med kommunikation og gensidig afklaring mener Bent Warming-Rasmussen, at man kan håndtere forventningskløften, og at revisor og samfundet dermed kan bevæge sig mod et mere balanceret tillidsforhold (Warming-Rasmussen 1989).

Brenda Porter

En af de mere kendte artikler om forventningskløften er Branda Porters "An Empirical Study of the Audit Expectation-Performance Cap" fra 1993. Her fremlagde Brenda Porter hendes definition af forventningskløften således: *"Kløften mellem samfundets forventninger til revisorer og revisorernes præstation, som den opfattes af samfundet."* Her tager Brenda Porter

udgangspunkt i to væsentlige komponenter i forventningskløften, og disse to komponenter er rimelighedskløften og præstationskløften (Porter 1993 s. 50).

Rimelighedskløften skal forstås som forskellen mellem hvad samfundet tænker revisor kan opnå med deres arbejde og hvilke forventninger der rent faktisk kan være til revisor. Dermed bliver rimelighedskløften anset for de urealistiske forventninger og de misforståelser der er til revisors rolle og revisors ansvar i forbindelse med revision (Porter 1993 s. 50).

Præstationskløften er forskellen mellem hvad samfundet med rimelighed kan forvente at revisor gør og hvad revisor gør i praksis. Brenda Porter deler yderligere præstationskløften op i mangelfuld ydelse og mangelfulde standarder. Her ses mangelfuld ydelse som den kløft, der er mellem revisors opgaver og pligter i forbindelse med revision, som er defineret i standarderne, og hvordan opfattelsen er af revisors præstation. Hvor mangelfulde standarder ses som den kløft mellem den forventede standard for revisors opgaver og pligter og revisors opfattede præstation.
Brenda Porter har struktureret forventningskløften således:

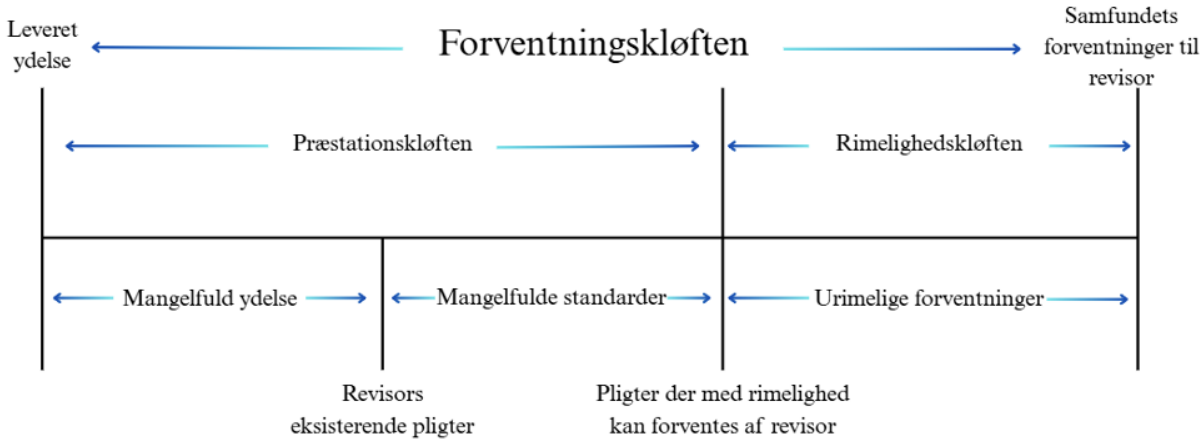

(Porter 1993 s. 50)

Til at identificere årsagerne til at der opstår en forventningskløft, havde Brenda Porter udarbejdet et spørgeskema omhandlende en liste af 30 foreslåede pligter for revisor. Disse 30 foreslåede pligter skulle de adspurgte respondenter tage stilling til og finde et passende svar til tre spørgsmål:

1. Er pligten en eksisterende pligt for revisor?
2. Hvis pligten er en eksisterende pligt for revisor, hvor godt er den så udført
3. Burde pligten blive udført af revisorer?

På baggrund af besvarelserne fra respondenterne på de tre ovenstående spørgsmål i relation til de 30 foreslåede pligter konkluderede Brenda Porter, at forventningskløften primært skyldes forskellen mellem offentlighedens opfattelse af revisors rolle og revisors faktiske professionelle rolle (Porter 1993 s. 51–57).

Resultaterne fra Brenda Porters studie, viste at mange udenfor revisionsbranchen fejlagtigt tror, at revisors opgave er at identificere og forhindre alle former for besvigelser, regnskabsmanipulation og fejl, hvorimod revisors primære opgave er at vurdere om regnskabet giver et retvisende billede og overholder de gældende standarder. Derudover finder Brenda Porter også den stigende kompleksitet i erhvervslivet og regnskabspraksis, at det bliver sværere for offentligheden at forstå revisors faktiske rolle og ansvar (Porter 1993 s. 51–57).

Forventningskløften kan ifølge Brenda Porter medføre negative konsekvenser for revisionsbranchen. De negative konsekvenser er blandt andet tab af tillid til revisors rolle, et forvrænget billede af, hvad revision er og øgede reguleringer. Hvis forventningskløften bliver vedvarende, kan det føre til at branchens legitimitet bliver undermineret og at branchen mister relevans i samfundet. En vedvarende forventningskløft kan derudover også føre til retssager og et øget ansvar til revisor (Porter 1993 s. 64–66).

For at imødegå forventningskløften og for at gøre kløften mindre, skal der ifølge Brenda Porter fokuseres på øget kommunikation. Således at offentligheden har en bedre forståelse for revisors ansvar, rolle og begrænsninger i revisors arbejde. Gennem yderligere oplysninger og en øget gennemsigtighed er de eksempler som Brenda Porter fremlægger i hendes studie. Derudover for at mindske forventningskløften, kunne der ifølge Brenda Porter kigges på udformningen af revisionsstandarderne og udvide omfanget relateret til revisors ansvar, hvor det er muligt. Det er dog vigtigt at det ikke går på kompromis med fagligheden og omkostningerne. Dertil bør revisionsbranchen ifølge Brenda Porter løbende arbejde på at forbedre kvaliteten af det arbejde, der leveres, for dermed at mindske præstationskløften (Porter 1993 s. 64–66).

Kjeld Chr. Bøg & Lars Kiertzner

I 2007 udgav Kjeld Chr. Bøg og Lars Kiertzner bogen "*Professionsetik for revisorer*", i denne bog videreudvikler Kjeld Chr. Bøg og Lars Kiertzner begrebet forventningskløften,

som tidligere var blevet beskrevet af Bent Warming-Rasmussen og Brenda Porter. Bogens videreudvikling giver et nyere perspektiv på forventningskløften, i og med at Bent Warming-Rasmussen og Brenda Porters studier var henholdsvis fra 1989 og 1993. Ligesom det ses i Brenda Porters studie, så opdeler Kjeld Chr. Bøg og Lars Kiertzner også forventningskløften i en præstationskløft og en rimelighedskløft. Kjeld Chr. Bøg og Lars Kiertzners opdeling af forventningskløften kan ses på figuren under.

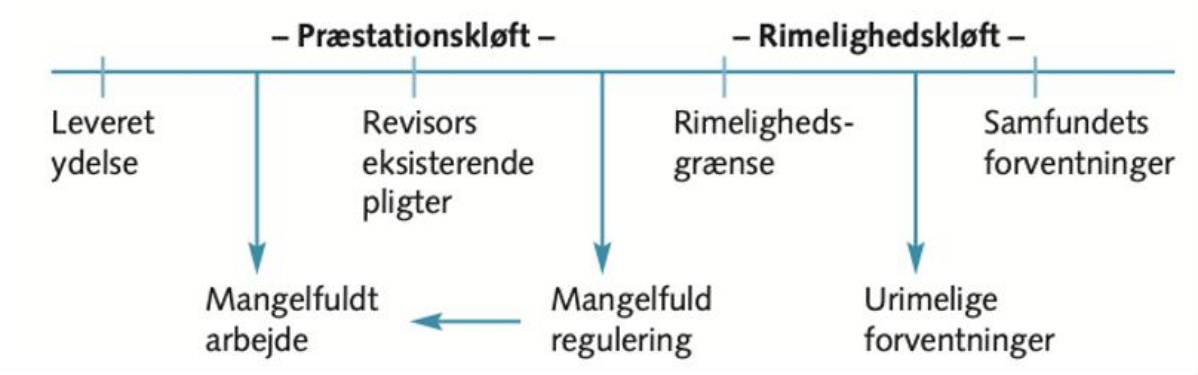

(Chr. Bøg, Kiertzner 2007 s. 15)

Ligesom Bent Warming-Rasmussen og Brenda Porter, så benytter Kjeld Chr. Bøg og Lars Kiertzner samme overordnede definition af forventningskløften, selvom de deler forventningskløften op i præstationskløft og rimelighedskløft. Definitionen som Kjeld Chr. Bøg og Lars Kiertzner benytter i bogen er:

"Forventningskløften opstår på grund af uoverensstemmelser mellem det, offentligheden forventer, revisor udfører, og det, revisor skal udføre for at leve op til god tidssvarende skik."

(Chr. Bøg, Kiertzner 2007 s. 14)

Præstationskløften som ses i venstre side af figuren, skal ifølge Kjeld Chr. Bøg og Lars Kiertzner forstås som offentlighedens opfattelse af det arbejde, revisor faktisk har udført. Derudover opdeler Kjeld Chr. Bøg og Lars Kiertzner præstationskløften i to dele, "Mangelfuldt regulering" og "Mangelfuldt arbejde". Mangelfuld regulering betyder, at offentligheden har vurderet, at revisor har leveret en opgave mangelfuldt, selvom at revisor har fulgt alle gældende standarder og lovgivning. Hvilket betyder at revisor ikke kan holdes ansvarlig, for at standarderne er uhensigtsmæssige. Mangelfuldt arbejde er når revisors arbejde ikke lever op til den kvalitet som den pågældende opgave kræver (Chr. Bøg, Kiertzner 2007 s. 15).

Rimelighedskløften som ses i højre side af figuren, skal ifølge Kjeld Chr. Bøg og Lars Kiertzner ses som uoverensstemmelsen mellem hvad offentligheden med rimelighed kan forvente at revisor og hvad offentligheden forventer af revisors handlinger. Rimelighedskløften kan ifølge Kjeld Chr. Bøg og Lars Kiertzner mindskes ved, at der er en bedre dialog mellem offentligheden og revisor, hvor offentligheden vil være de væsentlige interessenter, hvilket vil være pressen, kreditgivere og aktionærer (Chr. Bøg, Kiertzner 2007 s. 15). Dette er i tråd med Bent Warming-Rasmussen og Brenda Porters studier, som peger på forbedret kommunikation som et væsentligt middel til at reducere forventningskløften mellem offentligheden og revisors faktiske rolle.

Regnskabsprincippet fortsat drift

Når en dansk virksomhed aflægger årsregnskab, skal det som udgangspunkt aflægges efter princippet om fortsat drift ifølge årsregnskabsloven § 13 stk. 4. Fortsat drift indikerer at virksomheden skal have en intention om, men samtidig også bevise evnen til at kunne fortsætte driften af virksomheden i en overskuelig fremtid. Det er et komplekst regnskabsmæssigt forhold, som kan være vanskeligt at vurdere, da man skal være i stand til at sandsynliggøre fremtidige forhold, som naturligt kan have en uforudsigelighed omkring sig. Disse forhold er dog yderst vigtige for regnskabsbrugere, da regnskabsbrugere ofte vil se regnskabet som en indikator for både fortiden, men i stor grad fremtiden for virksomheden. Det er vigtigt at forstå, at et regnskab som er aflagt efter princippet om fortsat drift, aldrig er en garanti for at virksomheden kan fortsætte, men en professionel vurdering om at den kan. Regnskabsprincippet er et gennemgribende område i regnskabet og spiller derfor en central rolle i at give et retvisende billede af virksomhedens aktiver og finansielle stilling, som ligeledes er en gennemgribende forudsætning, når man aflægger årsregnskab efter årsregnskabslovens §11. Regnskabsprincippet afdækkes ligeledes i de internationale regnskabsstandarder (IFRS), hvor fortsat drift er beskrevet under IAS 1 punkt 25 (IFRS 2022). Årsregnskabsloven kræver samme forudsætning som IFRS, og derfor er forudsætningerne for fortsat drift, ens i Danmark og internationalt. Afdækningen af fortsat drift, ifølge IFRS, foreskriver, at den overskuelige fremtid er fastsat til mindst 12 måneder. Det vil altså historisk set sige, at ledelsen skal lave sin vurdering, så den dækker en hel regnskabsperiode, til næste gang der aflægges årsregnskab.

Fortsat drift kan både fremstå med og uden usikkerhed. Det som regnskabsbruger naturligt gerne vil se, er et årsregnskab uden *væsentlig* usikkerhed for fortsat drift fra ledelsens perspektiv, samt at revisor er enig i dette. Det er vigtigt at pointere at der i regnskaber, både i forhold til princippet om fortsat drift, samt generelt for et regnskab, at der skal være tale om *væsentlige* forhold, før det ændrer noget i revisionspåtegningen. Dog kan det forekomme, at der ér en eller flere årsager til, at der forekommer væsentlig usikkerhed for fortsat drift, men at ledelsen fortsat aflægger regnskaber efter regnskabsprincippet. Dette kan for eksempel forekomme, hvis virksomheden har mistet en betydelig kunde, som normalt sikrede en stor del af indtjeningen. Eller hvis virksomheden i flere år har genereret underskud, som har ført til en negativ egenkapital. Ledelsen kan stadig aflægge regnskab efter princippet om fortsat drift, hvis de kan dokumentere en plan for, hvordan de retter op på problemstillingen. Dette skal ledelsen sørge for står tydeligt beskrevet i regnskabet, så regnskabsbrugerne bliver ledt hen til adresseringen af usikkerheden. Dette skal ligeledes vurderes af virksomhedens revisor, som også skal være af den overbevisning, at ledelsen kan udføre planen. I disse tilfælde vil der blive indskrevet et afsnit i revisors erklæring med navnet *"Væsentlig usikkerhed om fortsat drift"* hvor revisor beskriver hvad ledelsen har gjort for at løse problemet og henleder til ledelsens beskrivelse i regnskabet (IFRS 2021).

Hvis virksomhedens ledelse ikke har intention om at fortsætte driften af virksomheden, eller hvis virksomheden ikke er i stand til dette, skal regnskabet i stedet aflægges efter likvidationsprincippet. I dette tilfælde har ledelsen ikke længere mulighed for at værdiansætte sine aktiver, ud fra en forudsætning om at aktiverne fortsat skal tjene virksomheden, som man normalt vil gøre, når man driver virksomhed. Derfor skal man opgøre aktiverne og forpligtelserne til realisationsværdi, som er den værdi som ledelsen vurderer de kan sælge aktiverne til, og indfri deres forpligtelser til. Ledelsen skal oplyse disse intentioner tydeligt i regnskabet sammen med grundlaget for, hvorfor virksomheden ikke skal fortsætte driften (IFRS 2022).

Ansvar i forbindelse med fortsat drift

Som nævnt i afsnittet om forventningskløften, er revisionsbranchen præget af utilstrækkelige forventninger. Derfor er det essentielt for forståelsen i afhandlingen at opdele ansvarsområderne for behandlingen af fortsat drift.
Opdelingen har til hensigt at mindske den forventningskløft, som kan opstå mellem revisorer, ledelsen og regnskabsbruger i forbindelse med vurderingen af fortsat drift. Nedenfor ses en gennemgang af, hvad der er ledelsens ansvar i vurderingen af fortsat drift, og hvad der er revisorernes ansvar i samme forbindelse. Hertil er det yderligere beskrevet hvordan begge parter skal agere for at opfylde dette ansvar i vurderingen af fortsat drift.

Ledelsens ansvar

Det er virksomhedens ledelse som er ansvarlig for at aflægge årsregnskab. Dermed er det også ledelsen, som nævnt ovenfor, som er ansvarlig for at vurdere virksomhedens evne til at fortsætte driften, da vurderingen er et grundlæggende regnskabsprincip for aflæggelsen af regnskabet (ISA 570 2016 s. 5 a.3–4). Her er det oftest den daglige ledelse, som vil være ansvarlig for en sådan vurdering og udarbejdelsen heraf. Denne vurdering foretages ud fra udarbejdede likviditets- og driftsbudgetter, som skal afdække, om virksomheden er i stand til at imødekomme sine forpligtelser. Til disse budgetter skal der også tages stilling til, hvis virksomheden står i en situation hvor de mangler likviditet og om de er i stand til at finansiere denne likviditet. Ledelsen skal udarbejde analyser, som afdækker risici i de kontraktuelle og markedsmæssige forhold som virksomheden er underlagt og opererer i. Herunder skal ledelsen også tage stilling til om der er juridiske og regulatoriske forhold, som kan give anledning til at virksomheden risikere ikke at kunne fortsætte driften (Ernst & Young s. 60). Ledelsen skal basere sin overbevisning om fortsat drift, på alt den information som er tilgængelig for dem, fra balancedagen og til regnskabet godkendes og underskrives (Ernst & Young s. 61). ISA 570 (2016) foreskriver en række faktorer som den daglige ledelse skal gøre sig opmærksom på i deres vurdering af fortsat drift. Herunder eksempelvis at den daglige ledelse skal vurdere hvor usikkert udfaldet er, af et givent forhold eller begivenhed, da dette er med til at ligge til grund for hvor væsentligt forholdet eller begivenheden er for virksomheden. At virksomheden skal tage sin egen størrelse og kompleksitet i betragtning, når de vurderer et givent forhold eller begivenhed, for at vurdere hvor påvirkelig virksomheden er overfor eksterne faktorer. Samt at vurderingen skal udarbejdes på det informationsgrundlag som er til stede ved udarbejdelsen af vurderingen og at ledelsen er ansvarlig for at bevise deres grundlag for

vurderingen. Hertil menes der at ledelsen skal være opmærksom på, at der kan forekomme efterfølgende begivenheder efter vurderingen er lavet, som vil ændre udfaldet af vurderingen (ISA 570 2016 s. 5–6).

Når ledelsen har foretaget de nødvendige ovenstående handlinger, skal ledelsen træffe et af tre mulige udfald i vurderingen af fortsat drift. Udfaldene er som følgende: *Ingen væsentlig usikkerhed*, *væsentlig usikkerhed* eller *fortsat drift kan ikke opfyldes*.

Ingen væsentlig usikkerhed i forudsætningen om fortsat drift
Hvis udfaldet er at ledelsen mener at der ingen usikkerhed er forbundet med aflæggelsen efter forudsætningen for fortsat drift, er der ikke krav til at ledelsen skal kommunikere yderligere. Dog kan det være fordelagtigt, hvis der er forhold i regnskabet, som for regnskabsbrugerne kan opfattes som en væsentlig usikkerhed at oplyse hvorfor man mener dette ikke giver anledning til væsentlig usikkerhed. Hvis ledelsen ønsker at oplyse dette, oplyses det i ledelsespåtegningen i årsregnskabet (Ernst & Young s. 62).

Væsentlig usikkerhed i forudsætningen om fortsat drift
Hvis udfaldet er at ledelsen mener at der er væsentlig usikkerhed om fortsat drift, men stadig mener at de har evnerne og intentionerne om at drive virksomheden videre, udarbejdes årsregnskabet under forudsætning om fortsat drift. Når ledelsen kommer frem til denne vurdering, udløser det et krav om at skulle kommunikere den væsentlige usikkerhed, gennem ledelsesberetningen i årsregnskabet. Her skal ledelsen kommunikerer alle relevante forhold som har gjort til grunde til, at virksomheden mener at der opstår en væsentlig usikkerhed om fortsat drift. Dette er for at sikre at årsregnskabet stadig giver et retvisende billede, ifølge årsregnskabsloven, på trods af den væsentlige usikkerhed for fortsat drift (Ernst & Young s. 61).

Fortsat drift kan ikke opfyldes
Hvis udfaldet er at ledelsen ikke mener at virksomheden kan opfylde forudsætningen for fortsat drift, skal årsregnskabet som nævnt tidligere udarbejdes efter likvidationsprincippet og aktiverne skal opgøres til realisationsværdi. Virksomheden aflægger årsrapporten efter dette princip, hvis de vælger at gå i frivillig likvidation, altså at de vælger selv at lukke virksomheden. I mange tilfælde vil dette ikke være situationen, hvor virksomheden derimod går i rekonstruktion eller bliver erklæret konkurs. I disse tilfælde bliver årsregnskabet som oftest ikke udarbejdet (Ernst & Young s. 62).

Revisors ansvar

Revisors ansvar i forbindelse med fortsat drift af den virksomhed, som revisor reviderer, er i grove træk at vurdere ledelsens handlinger på området. Det er revisors ansvar at stille sig kritisk over for ledelsen, da det er den måde revisor sikrer sin afdækning som offentlighedens tillidsrepræsentant over for regnskabsbrugerne. Revisors vigtigste værktøj til at revidere er de internationale standarder og når revisor skal revidere virksomhedens evne til at fortsætte driften, er ISA 570 (2016) den mest centrale standard som revisor benytter (ISA 570 2016). Som nævnt ovenfor er det den daglige ledelses ansvar at lave en vurdering af virksomhedens evne til at aflægge regnskab efter princippet om fortsat drift. Her er det revisors opgave, sammen med revisors revisionsteam, at opnå tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis, for at ledelsen har lavet en retvisende vurdering på et realistisk grundlag til at anvende princippet om fortsat drift i deres aflæggelse af regnskabet (ISA 570 2016 s. 6). Her kan revisor for eksempelvis holde tallene i budgettet op imod den nuværende verdenssituation, hvor revisor kan kigge på om der er eksterne påvirkninger, såsom øgede toldsatser, afgifter eller lignende, som kan have betydning for tallene i budgetterne. Revisor tager også virksomhedens finansieringsaftaler med i vurderingen, for at sikre sig at afdække eventuelle usikkerheder herigennem. Revisor skal dokumentere alle sine overvejelser om fortsat drift i sine arbejdspapirer, som skal arkiveres på lige fod med de øvrige revisionsdokumenter fra revisionen for at sikre at de kan findes frem til igen, hvis det er nødvendigt i fremtiden.

Udover at stille krav til, hvad revisors ansvar er i forbindelse med fortsat drift, stiller ISA 570 (2016) også et formildende ansvar for revisor. Da den foreskriver, at revisors iboende begrænsninger forøges, når revisor arbejder med et revisionsområde, som omhandler fremtidige forhold og begivenheder. Hermed fastslår ISA 570 (2016) ligeledes at revisor ikke har mulighed for at forudse fremtiden og dermed understreger at revisors revisionspåtegning *ikke* er en garanti for, at en virksomhed ikke kan gå konkurs eller opleve væsentlig økonomisk nedgang (ISA 570 2016 s. 6).

Revisor har, ligesom ledelsen, et ansvar for at kommunikere væsentlige usikkerheder ved fortsat drift, ud til regnskabsbrugerne. Det er dog kun hvis revisor faktisk mener at der forekommer en *væsentlig* usikkerhed ved fortsat drift, at revisor skal kommunikere det i sin revisionspåtegning. Dette foreskrives af ISA 700 som omhandler revisors udformning af konklusionen på regnskabet, som foreskriver at revisor skal rapportere virksomhedens fortsatte drift,

der hvor det er relevant (ISA 700 2016). Er der ikke et afsnit vedrørende dette, er det fordi revisor ikke mener der er *væsentlige* usikkerheder. Mener revisor derimod at der ér *væsentlige* usikkerheder, enten fordi revisor er enig med ledelsen i en eller flere usikkerheder, eller hvis revisor mener at ledelsens vurdering om at der ikke er væsentlige usikkerheder, ikke er korrekt, skal revisor kommunikere dette i sin revisionspåtegning. Dette gøres ved at der indskrives et afsnit i påtegningen hvor revisor beskriver usikkerhederne og henleder til ledelsens forklaring heraf i regnskabet (ISA 570 2016 s. 8–10).

Redegørelse for ISA 570 (2016)

I april 2009 kom IAASB med den første udgave af ISA 570 (2016). Standarden skulle være med til at sikre regnskabsbrugeren mod eventuelle økonomiske overraskelser efter, at årsrapporten var blevet godkendt. Standarden trådte i kraft internationalt d.15 december 2009 og nationalt 12 måneder senere d.15 december 2010. En af grundprincipperne for indførelsen var for at sikre at revisor tog en grundig vurdering af ledelsens vurdering om fortsat drift, og dermed vil regnskabsbrugeren kunne have en forudsætning for virksomhedens evne til fortsat drift, 12 måneder frem fra balancedagen.

Den første udgave af ISA 570 er efterfølgende blevet ajourført i 2015 af IAASB, med ikrafttrædelse for regnskabsaflæggelse fra d.15 december 2016. Og er ligeledes den version af ISA 570 (2016) som er aktuel for revisorer at benytte i afhandlingens skrivende stund. Ajourføringen skete efter den globale finanskrise, som havde store konsekvenser for mange virksomheders evne til at fortsætte driften. Ajourføringen skulle hermed være med til at øge transparensen og for at imødegå de problematikker som der var i den første udgave af ISA 570 fra 2009. Et tiltag der blev indført, for at imødegå tidligere problematikker og øge transparensen for regnskabsbrugere, var at revisor skulle medtage en overskrift i sin erklæring med en standard ordlyd som lyder *"væsentlig usikkerhed om fortsat drift"* For at sikre at en væsentlig usikkerhed ikke kunne begraves i regnskabet (Kreston OPR). Den aktuelle standard stiller følgende mål, som revisor skal afdække i sit revisionsarbejde med ISA 570 (2016):

"Det er revisors mål:

(a) at opnå tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis for, samt konkludere om, hvorvidt den daglige ledelses anvendelse af regnskabsprincippet om fortsat drift ved udarbejdelsen af regnskabet er passende

(b) på grundlag af det opnåede revisionsbevis at konkludere, om der eksisterer en væsentlig usikkerhed i relation til begivenheder eller forhold, der kan skabe betydelig tvivl om virksomhedens evne til at fortsætte driften"
(ISA 570 2016 s. 6)

Revisors opgave i forbindelse med vurdering af fortsat drift, er at revisor under revisionen skal have indsamlet tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis til, at kunne vurdere om ledelsen har benyttet vurderingen om fortsat drift passende og om virksomhedens fortsatte drift er forbundet med væsentlig usikkerhed. Det er dermed som tidligere beskrevet ledelsens opgave og ansvar at vurdere virksomhedens evne til fortsat drift, 12 måneder fra balancedagen. Revisors opgave er at vurdere på baggrund af det tilgængelige materiale fra ledelsen samt at bruge revisors professionelle dømmekraft til at vurdere om ledelsen har benyttet regnskabsprincippet om fortsat drift passende og dermed om virksomheden har evnen til at fortsætte driften i minimum 12 måneder efter balancedagen og om der er forbundet væsentlige usikkerheder ved dette. Derudover er det også revisors opgave at kommunikere til regnskabsbrugere gennem sin revisionspåtegning, hvis der er væsentlig usikkerhed i forbindelse med begivenheder eller forhold, som kan påvirke virksomhedens evne til fortsat drift (ISA 570 2016).

ISA 570 (2016) foreskriver, at standarden skal læses af revisor i sammenhæng med ISA 200 (ISA 570 2016 s. 6), som omhandler revisors overordnede mål og hvordan en revision skal gennemføres, så den er i overensstemmelse med ISA standarderne (ISA 200 2016 s. 4). Anledningen til at revisor skal læse ISA 570 (2016) sammen med den overordnede standard, er at ISA 200 foreskriver, at der forekommer en iboende begrænsning for revisors revision, når revisor skal lave vurderinger på fremtidige forhold (ISA 200 2016 s. 21 a53). Dette er fordi revisor, ikke med garanti kan forudsige fremtidige begivenheder og ej heller har mulighed for at garantere at ledelsens udarbejdelser og udtalelser er korrekte, da de heller ikke kan forudsige fremtiden om deres virksomhed, i en fuldstændig sikker grad. Derfor skal revisor tage disse efterretninger med sig i sin gennemgang af ledelsens vurdering af fortsat drift. ISA 200 foreskriver derfor ligeledes, at revisors konklusion ikke kan anses som en sikkerhed eller garanti for at den reviderede virksomhed overlever (ISA 200 2016 s. 10 a1).

Når der opnås tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis gennem revisionen, og revisor dermed kan vurdere med sikkerhed, at ledelsen har benyttet regnskabsprincippet passende og, at der ingen væsentlige usikkerheder er til stede. Kan revisor drage sin konklusion på området. Her følger revisor ISA 700 som foreskriver hvordan revisor udformer sin konklusion og hvordan revisor afgiver sin revisionserklæring på regnskabet (ISA 700 2016 s. 5). I disse tilfælde, hvor revisor vurderer at der ikke forekommer væsentlige usikkerheder for fortsat drift, vil revisor ikke nævne noget om fortsat drift i revisors erklæring i årsrapporten, det antages, at hvis revisor ikke har skrevet noget om væsentlig usikkerhed ved fortsat drift, så er der ingen væsentlig usikkerhed ved virksomhedens evne til at drifte 12 måneder efter balancedagen.

Hvis revisor derimod finder anvendelse af regnskabsprincippet fortsat drift passende, men der er en væsentlig usikkerhed og at der gennem revisionen er fremlagt fyldestgørende oplysninger om væsentlig usikkerhed, skal revisor udtrykke en konklusion uden modifikationer, dog vil revisors erklæring skulle indeholde et separat afsnit med titlen "Væsentlig usikkerhed vedrørende fortsat drift" hvor der skal henvises til noten i regnskabet som giver oplsyninger om den væsentlige usikkerhed. Her følger revisor ligeledes, som hvis der ikke var væsentlig usikkerhed for fortsat drift, ISA 700 for at sikre at revisors konklusion er fyldestgørende på området og at revisor præsentere ansvaret for fortsat drift korrekt for regnskabsbruger (ISA 700 2016 s. 11). Hvis revisor gennem revisionen ikke har fået fyldestgørende materiale til at afdække om der forekommer væsentlig usikkerhed for fortsat drift, skal revisor udtrykke en konklusion med forbehold eller en afkræftende konklusion. Her følger revisor overensstemmelserne i ISA 705, som foreskriver hvordan revisor laver modifikationer til sin konklusion af regnskabet (ISA 705 2016 s. 5). Revisor skal i disse tilfælde lave et afsnit med overskriften "*Grundlag for konklusion med forbehold*" eller "*Grundlag for afkræftende konklusion*" hvor revisor beskriver at den væsentlige usikkerhed vil kunne skabe tvivl om virksomhedens evne til fortsat drift og at regnskabet ikke indeholde de fyldestgørende oplysninger om forholdet ved usikkerhederne (ISA 570 2016 s. 10).

Revisor kan også komme ud for et scenarie hvor revisor skal anmode om at ledelsen skal udføre en ny vurdering af regnskabsprincippet, fortsat drift eller udvide deres vurdering, således at vurdering dækker 12 måneder fra balancedagen. Hvis ledelsen ikke vil udvide eller udføre en ny vurdering om fortsat drift. Vil revisor skulle overveje konsekvenserne ved revisors er-

klæring. I sådanne tilfælde vil revisor give en konklusion med forbehold, en afkræftende konklusion eller i visse tilfælde vil en manglende konklusion være passende (ISA 570 2016 s. 20).

Finder revisor ikke ledelsens benyttelse af fortsat drift for passende og ledelsen ikke vil eller kan rette op på dette, skal revisor udtrykke en afkræftende konklusion. Når revisor ikke finder omstændighederne passende til at anvende regnskabsprincippet om fortsat drift, kan den daglige ledelse vælge, eller blive pålagt at udarbejde regnskabet efter et andet grundlag, dette kunne være likvidationsprincippet, som tilmed har til hensigt at ledelsen ophører selskabets aktiviteter og likvideres (Skatteforvaltningen 2026). Dette regnskab vil revisor kunne revidere hvis revisor fastslår at det alternative regnskabsprincip er acceptabelt efter omstændighederne (ISA 570 2016 s. 18).

Revisors revisionsproces i arbejdet med ISA 570 (2016)

For at give et overordnet overblik over revisors arbejdsproces, når der udføres revision efter ISA, er der nedenfor en teoretisk gennemgang af revisors revisionsproces, koncentreret omkring revisors arbejde med ISA 570 (2016). Revisionsprocessen er designet til at lave en plan over revisionen fra start til slut og er med til at sikre at alle faserne medtages og dermed at revisor benytter sig af de internationale standarder. Processen er delt op i tre faser; planlægning, udførelse og konklusion.

Revisionsprocessen bygger på en risikobaseret tilgang, hvilket vil sige at revisor stiller sin sikkerhed til regnskabet, gennem systematisk planlægning, tests og dokumentation, frem for at teste alle posteringer i regnskabet (Messier, Glover & Prawitt 2014 s. 16–17).

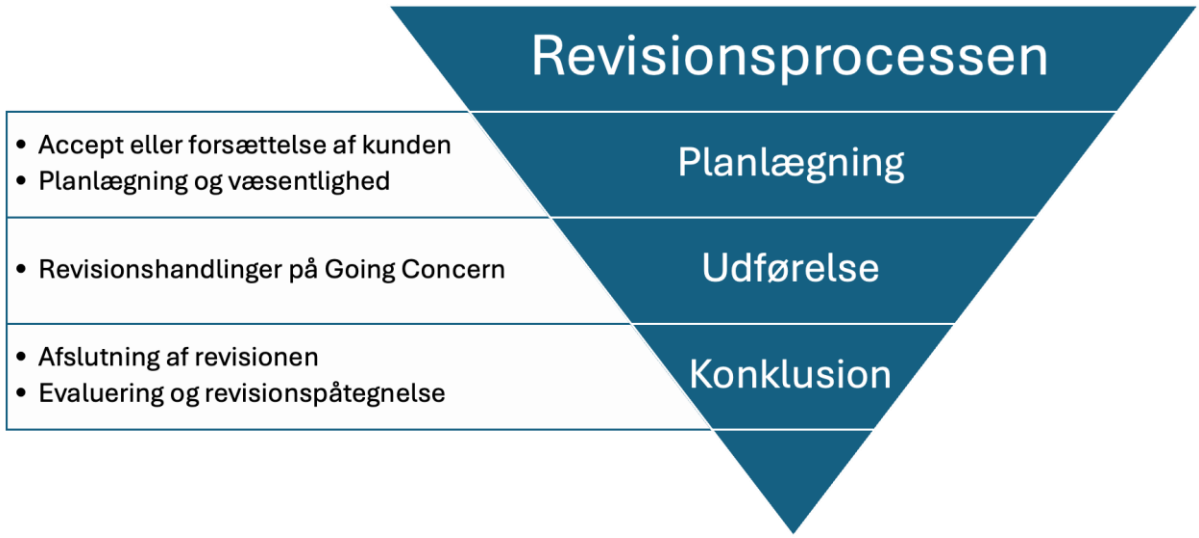

Egen tilvirkning

Planlægning

Den første fase består af revisors indledende revisionsarbejde. Her starter revisor med at tage stilling til, om man accepterer en ny kunde, eller om revisor er i stand til at fortsætte med den nuværende kunde. Fasen bygger på at opnå og opdatere sit kendskab til virksomheden, som skal revideres, og tage den indledende kontakt til ledelsen og relevante medarbejdere. Her skal revisor og revisionsselskabet gøre sig tre følgende kerne overvejelser: *kan vi*, *må vi* og *vil vi*. *Kan vi*, indebærer, at revisionsselskabet og teamet skal have de nødvendige kompetencer og viden til at løfte opgaven. *Må vi*, indebærer, at revisionsselskabet har den krævede uafhængighed overfor kunden. Til sidst indebærer, *vil vi*, at revisionsselskabet skal vurdere og

tage stilling til, om den pågældende kunde, vil kunne skade revisionsselskabet, ved en eventuelt pludselig konkurs eller ved at kunden kan have et kontroversielt omdømme i medierne.

Accept- eller fortsættelse af kunden

Revisor skal hvert år tage stilling til, om det er forsvarligt for revisor selv og for revisionsselskabet at fortsætte med en given kunde. Ligeledes skal der tages forholdsregler for at acceptere en ny kunde. I denne fase undersøger revisor også ledelsen integritet. Herunder om der har været problemer med revision i tidligere år, om der er verserende retssager som kan have et udfald for virksomheden, der revideres, samt øvrige risikomæssige overvejelser (Messier, Glover & Prawitt 2014 s. 17). Disse overvejelser afspejler sig i afsnit ti af ISA 570 (2016) hvor revisor skal foretage risikovurderingshandlinger i forbindelse med fortsat drift, allerede i den første fase af revisionsprocessen (ISA 570 2016 s. 7 a10). Revisors arbejde med fortsat drift starter altså længe før, at sikkerhedsstillelsen gives og er en løbende proces gennem hele revisionen. Når revisor udfører risikovurderingshandlinger, gøres det ud fra ISA 315, som foreskriver at revisor skal vurdere og identificere de risici, for at der opstår væsentlige fejl i regnskabet, ud fra sin viden omkring virksomheden (ISA 570 2016 s. 4 a1). Revisor skal i denne forbindelse begynde sine overvejelser, om der allerede i planlægningsfasen forekommer forhold eller begivenheder, som kan være væsentlige i forhold til virksomhedens evne til at aflægge regnskab efter princippet om fortsat drift (ISA 570 2016 s. 7 a10). Revisor kan foretage denne indledende vurdering ud fra to muligheder. I nogle virksomheder, ofte af større karakterer, laver ledelsen en foreløbig vurdering af anvendelsen af fortsat drift. I disse tilfælde skal revisor gå i dialog med ledelsen omkring deres foreløbige vurdering og påse om ledelsen har identificeret forhold eller begivenheder, som enten hver for sig, eller tilsammen kan udgøre en væsentlig usikkerhed for at aflægge regnskab efter fortsat drift. Hvis ledelsen har identificeret forhold eller begivenheder som kan være væsentlige for regnskabet, skal revisor allerede her indgå i dialog med ledelsen om, hvordan de forventer at nedbringe disse forhold eller begivenheder så de ikke har væsentlig betydning for regnskabet (ISA 570 2016 s. 7 a10). Revisor skal ligeledes efterspørge den daglige ledelse, om de har kendskab til, om der er forhold eller begivenheder som kan have væsentlig betydning for regnskabet, som tidsmæssigt ligger udenfor deres vurdering, som ifølge ISA 570 (2016) er 12 måneder fra balancedagen (ISA 570 2016 s. 8 a15). Hvis ledelsen ikke har nedfældet en foreløbig vurdering, er det revisors ansvar at indlede en dialog med den daglige ledelse om, hvad deres grundlag er for at aflægge regnskab efter princippet om fortsat drift og forespørge dem ad, om der forekommer forhold eller begivenheder som kan have indvirkning på den fortsatte drift (ISA 570

2016 s. 7 a10). Her er det essentielt at revisor indhenter så meget information fra den daglige ledelse som muligt, for at revisor selv kan drage en vurdering af om forhold eller begivenheder er væsentlige, allerede i den indledende proces af revisionsarbejdet.

Revisor skal ligeledes sikre at ISA 210, som omhandler revisionsopgavens vilkår, samt ISA 220 som sikrer kvalitetsstyringen af revisionen, opfyldes tilstrækkeligt. Revisionsselskaber skal sikre at der er faste procedurer og politikker som revisor gennemgår, i forbindelse med kundeaccepten, for at overholde de relevante ISA'er, som revisionen skal opfylde gennem hele processen, herunder ISA 570 (2016) i arbejdet med fortsat drift. En essentiel overvejelse som revisor skal gøre sig i denne fase, er at sikre sin uafhængighed overfor kunden, for dermed også at følge revisorloven §24. Revisorlovens §24 skal sikre at revisor, revisionsselskab og andre personer som er tilknyttet opgaven skal være uafhængige af den virksomhed som opgaven omhandler. Herudover skal revisor vurdere om de rette kompetencer er til stede, herunder også om der er brug for at inddrage specialister i for eksempelvis skat eller IT. Når revisor er sikker i sine overvejelser, og vælger at fortsætte med kunden eller acceptere en ny kunde, udarbejdes der et aftalebrev som beskriver revisionens vilkår (Messier, Glover & Prawitt 2014 s. 17).

Planlægning og væsentlighed

Når kunde accepten er på plads, kan revisor gå videre til planlægningen af revisionen. I denne fase sikrer revisor sin opfyldelse af ISA 300, som foreskriver de overvejelser, revisor skal igennem i planlægningsfasen. Samt ISA 315, som også foreskriver identifikationen og vurderingen af risikoen for væsentlige fejl. I denne fase fastlægger revisor den strategi, der skal føre revisionsteamet gennem revisionen. Ud fra revisors viden om virksomheden fra første fase om kundeaccept, skal revisor fastsætte et væsentlighedsniveau. Væsentlighedsniveauet er et beløb, som hvis én regnskabspost, eller flere regnskabsposter i sammenhæng medfører en fejl som overstiger beløbet på væsentlighedsniveauet, vil blive vurderet som en væsentlig fejl og dermed vil regnskabsbruger kunne forventes at ville træffe en anden beslutning, hvis regnskabsbruger vidste dette (ISA 320 2016). Væsentlighedsniveauet er ligeledes det som revisor benytter til at vurdere om en usikkerhed i henhold til ISA 570 (2016) er *væsentlig* eller ej. Her tager revisor forbehold for, hvad der er succesfaktorer for ledelsen. Det vil sige at revisor kigger efter om ledelsen har fokus på om væksten i virksomheden er på omsætning, resultat før skat, samlede mængde aktiver eller lignende. Disse faktorer, sammen med kendskab til virksomheden og revisors professionelle vurderinger, bruger revisor i sin udarbejdelse af

væsentlighedsniveauet, for at risiko rette sin revision. På denne måde sikrer det revisors grundlag for at udvælge de revisionsområder som er væsentlige i revisionen og samtidig sikre sig den nødvendige hurtighed som revisorloven foreskriver. Det er også her, at revisor genvurdere den viden som revisor har opnået fra første fase omkring fortsat drift. Hertil om revisor vurderer, at fortsat drift er et muligt risikoområde i revisionen og planlægger sine handlinger for at afdække virksomhedens evne til at aflægge regnskab efter princippet om fortsat drift. Ud fra disse overvejelser, samt overvejelserne fra acceptfasen, opstiller revisor et revisionsteam, som skal udføre revisionen, så det er i overensstemmelse med de fornødne kompetencer og viden for at opgaven kan udføres effektivt (Messier, Glover & Prawitt 2014 s. 19).

Udførelse

I den udførende fase tester revisor de risikoområder, som er fremkommet af den planmæssige fase. Her tester revisor de antagelser som er draget i planlægningsfasen og på denne måde indsamler revisor sine revisionsbeviser og skal i denne fase sikre sig at indsamle både tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis, til at kunne afdækkes risikoen for væsentlig fejlinformation i regnskabet. Det er også her revisor ligeledes skal ind og vurdere om ledelsen benytter princippet om fortsat drift passende, ved at blandt andet at teste de underliggende regnskabsposter.

Revisionshandlinger på fortsat drift

Som nævnt i den ovenstående planlægningsfase, er det som udgangspunkt den daglige ledelse, som skal lave vurderingen af evnen til at aflægge regnskab efter princippet om fortsat drift.

Hvis den daglige ledelses vurdering af fortsat drift viser sig at indeholde forhold eller begivenheder som har væsentlig betydning for virksomhedens evne til at aflægge regnskab efter princippet om fortsat drift, eller hvis revisor i sit revisionsarbejde selv bliver bekendt med forhold eller begivenheder som kan vise sig at have en væsentlig betydning for, at virksomheden kan aflægge regnskab efter princippet om fortsat drift skal revisor udføre yderligere revisionshandlinger (ISA 570 2016 s. 8 a16). Hvis ledelsen ikke har udarbejdet en vurdering af fortsat drift og det er revisor som på egen hånd, bliver bekendt med forhold eller begivenheder af væsentlig karakter, skal revisor starte med at bede ledelsen om at udarbejde en vurde-

ring af fortsat drift. Herefter skal revisor ligesom i planlægningsfasen udfordrer ledelsens argumenter for, hvad de mener de vil gøre, for at nedbringe de forhold eller begivenheder til et niveau, hvor de ikke er væsentlige for regnskabet. Her skal revisor bruge sin ekspertviden og professionelle dømmekraft, til at kunne vurdere om ledelsen er i stand til at kunne nedbringe væsentligheden af forhold eller begivenheder og om det er realistisk og tilstrækkeligt(ISA 570 2016 s. 8 a16b).

En typisk del af den daglige ledelses vurdering af fortsat drift, er budget over fremtidige pengestrømme, budget af likviditet og analyser heraf. Her skal revisor tage stilling til om disse data er valide og om revisor kan stole på dem. Dette kan revisor gøre ved eksempelvis at efterprøve budgettet, ved at undersøge om forudsætningerne for budgettet kan underbygges af valide data (ISA 570 2016 s. 8 a16c). Hertil kan revisor ligeledes benytte sig af den daglige ledelses tidligere budgetter og forholde disse budgetter til realiserede data, for at underbygge validiteten af den daglige ledelses nuværende budget (ISA 570 2016 s. 16 a18). Revisor skal ligeledes tage stilling til om de analyser, som er lavet på budgettet, er realistiske og tilstrækkelige (ISA 570 2016 s. 8 a16c). Revisor skal i lyset af den daglige ledelses vurdering undersøge om der er kommet yderligere og nyere information frem omkring et givent forhold eller begivenhed, som kan have betydning for virksomheden (ISA 570 2016 s. 8 a16d). For at sikre et stærkt revisionsbevis for revisor, kan revisor bede den daglige ledelse om skriftlige udtalelser om, hvordan de vil imødegå et forhold eller en begivenhed, og hvor eller hvis det er passende, kan revisor anmode om skriftlige udtalelser fra den øverste ledelse om hvordan de vil imødegå et forhold for at sikre tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis (ISA 570 2016 s. 8 a16e).

Ligeledes kan revisor vælge at anmode om at få en skriftlig bekræftelse, hvis den daglige ledelse mener de kan imødegå et forhold eller en begivenhed gennem sikkerhedsstillelse eller lån fra sit pengeinstitut. I disse tilfælde er det et stærkt revisionsbevis for revisor at få en ekstern bekræftelse fra eksempelvis virksomhedens pengeinstitut (ISA 570 2016 s. 16 a19).

Konklusion

I den sidste fase skal revisor vurdere om der er opnået tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis til at revisor kan give sin konklusion på ledelsen har anvendt princippet om fortsat drift passende, på dette grundlag skal revisor dertil konkludere om der foreligger en væsentlig usikkerhed eller forhold som kan skabe tvivl om virksomhedens fortsatte drift.

Afslutning af revisionen

Når revisor har udført de planlagte revisionshandlinger, er det næste stadie at vurdere om de udførte handlinger er gode nok til at opfylde ISA 500 som kræver at revisor opnår tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis (ISA 500 2016 s. 4). Hvis det vurderes at risikoen for væsentlig fejlinformation ikke er reduceret til et acceptabelt niveau, skal der udføres yderligere revisionshandlinger, på de områder som er mangelfulde. Samtidig skal revisor nu vurdere, om der er opnået tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis til, at bekræfte eller afkræfte om ledelsen har anvendt regnskabsprincippet om fortsat drift passende. Revisor sikrer sig om virksomheden har verserende retssager eller der foreligger en væsentlig usikkerhed eller et forhold som kan have betydning for regnskabet eller som kan skabe tvivl om virksomhedens evne til fortsætte driften, efter det udførende revisionsarbejde er lavet (ISA 570 2016 s. 8 a17–18).
Derudover skal revisor også påse og efterspørge den daglige ledelse, om der er opstået væsentlige begivenheder efter balancedagen (Messier, Glover & Prawitt 2014 s. 19). Alle disse vurderinger, sammen med ledelsens egen vurdering, er med til at drage revisors konklusion om, om regnskabet kan aflægges efter regnskabsprincippet om fortsat drift (ISA 570 2016 s. 8).

En væsentlig usikkerhed foreligger når revisor vurderer, at den potentielle indvirkning af den væsentlige usikkerhed og sandsynligheden for at denne opstår, kræver oplysning omkring arten og indvirkningen af denne for, at regnskabet giver et retvisende billede (ISA 570 2016 s. 8 a18). Hvilket er en vigtig del af revisors arbejde, i og med at årsregnskabet skal give et retvisende billede af virksomhedens aktiver og passiver, finansielle stilling, samt økonomiske resultater jf. Årsregnskabslovens §11.
Hertil skal revisor vurdere om regnskabet giver en fyldestgørende redegørelse for de identificeret begivenheder eller forhold, som kan have en betydelig tvivl om virksomhedens fremtidige drift, samt hvordan ledelsen har tænkt sig at håndtere begivenhederne eller de forhold, som skaber en væsentlig usikkerhed. Derudover skal revisor også vurdere, om der i regnskabet bliver oplyst klart omkring den væsentlige usikkerhed tilknyttet begivenheder eller forhold, som skaber en betydelig tvivl omkring virksomhedens fortsatte drift, kan påvirke virksomheden i sådan en grad at virksomheden ikke er i stand til at realisere sine aktiver og indfri sine forpligtelser (ISA 570 2016 s.9 a19).
Herudover påhviler det revisor at vurdere, om oplysningerne i regnskabet vedrørende begivenheder eller forhold, der kan skabe tvivl om virksomhedens fortsatte drift, er tilstrækkelige

til at sikre et retvisende billede. Jf. ISA 570 (2016) skal revisor vurdere præsentationen af disse forhold, selv i de tilfælde hvor revisor har opnået tilstrækkeligt bevis for, at der ikke foreligger en væsentlig usikkerhed. Fokus er her på, om regnskabsbrugeren får de nødvendige informationer om de underliggende forhold, som revisor har lagt til grund for sin vurdering af den fortsatte drift (ISA 570 2016 s. 9 a20).

Revisor skal i sin erklæring som tidligere beskrevet tage stilling til, om ledelsen har anvendt regnskabsprincippet om fortsat drift er passende. Hvis revisor mener at den daglige ledelses anvendelse af regnskabsprincippet om fortsat drift ikke er passende, skal revisor give en afkræftende konklusion. Dette skal revisor gøre uanset om der fremgår oplysninger i regnskabet om at ledelsen ikke anvender regnskabsprincippet om fortsat drift passende. Dog kan ledelsen blive pålagt eller vælge at udarbejde regnskabet på et andet grundlag og dermed benytte et andet regnskabsprincip. Således vil revisor kunne revidere regnskabet, selvfølgelig forudsat at revisor finder den nye anvendte regnskabsprincip passende, og dermed vil revisor kunne være i stand til at lave en konklusion uden modifikationer (ISA 570 2016 s. 18 a26–27).

I visse tilfælde kan revisor komme ud for at den daglige ledelse ikke er villige til, at udvide eller udføre revisors anmodning om en vurdering af fortsat drift. Hertil kan revisor være nødsaget til at give en konklusion med forbehold eller en afkræftende konklusion. Da det ikke har været muligt for revisor, at opnå et egnet og tilstrækkeligt revisionsbevis for den daglige ledelse har anvendt regnskabsprincippet om fortsat drift passende (ISA 570 2016 s. 20 a35).

Evaluering og revisionspåtegning

Inden revisor kan afgive sin revisionspåtegning, skal revisor foretage en evaluering af den samlede revision. Her går revisor eksempelvis ind og sammenlægger alle de uvæsentlige fejl, som er fundet i revisionen og sammenlægger disse, for at sikre sig at de ej heller tilsammen udgør en væsentlig fejlinformation. Skulle de tilsammen udgøre en væsentlig fejl, skal revisor bede ledelsen om at rette disse fejl, så regnskabet samlet set ikke er behæftet med væsentlig fejlinformation (Messier, Glover & Prawitt 2014 s. 20). Revisor skal ligeledes under evalueringen tage stilling til om fortsat drift skal medtages i revisors revisionspåtegning, ud fra de ovenstående overvejelser om revisors konklusion i henhold til fortsat drift. Revisor tager som nævnt kun et afsnit med væsentlig usikkerhed om fortsat drift med, hvis dette ud fra det opnå-

ede revisionsbevis, er en *væsentlig* usikkerhed (ISA 570 2016 s. 8–9). Når revisors revisionspåtegning er givet, erklærer revisor med høj grad af sikkerhed, at regnskabet ikke er behæftet med væsentlig fejlinformation og at regnskabet giver et retvisende billede af virksomhedens finansielle stilling.

Baggrund for ISA 570 (revised 2024)

I 2021 udsendte IAASB et oplæg omkring fortsat drift til diskussion, dette "discussion paper" som det blev kaldt, havde det formål at indhente synspunkter fra regnskabsbrugerne samt andre interessenter omkring revisors rolle i relation til besvigelser og fortsat drift, samt modtage inputs og ideer, således IAASB kunne vurdere om standarderne relateret til besvigelser og fortsat drift stadig er hensigtsmæssige og tidssvarende (IAASB 2021).

I den forbindelse var der efterspørgsel fra både revisionsbranchen og regnskabsbrugerne på en revideret udgave af ISA 570 (2016), hvilket gjorde at IAASB i 2025 udgav en revideret udgave af ISA 570, som blev udarbejdet i 2024. Hovedårsagerne til at der blev efterspurgt en revideret udgave af ISA 570 (2016), var at virksomhederne samt regnskabsbrugerne havde svært ved at navigere i en verden med stigende usikkerhed, den stigende usikkerhed skyldes blandt andet COVID19, krigen i Ukraine og senest krigen i mellemøsten. Denne stigende usikkerhed i verden med pandemi og krig har ledt til et stigende antal af konkurser, hvilket medførte en efterspørgsel på mere gennemsigtighed fra virksomhederne og deres revisor i forbindelse med vurderingen af fortsat drift. Dermed blev formålet med den reviderede udgave af ISA 570 (2016) at sætte fokus på revisors rolle i forhold til vurderingen af fortsat drift, dette indebærer en opdateret model for vurderingen af om virksomhederne kan fortsætte driften og en klar rapportering på denne vurdering (IAASB 2025a s. 6).

Derudover var der kritik af revisorerne, som ikke altid opdagede problemerne i tide. Hvilket medførte at der var efterspørgsel på at revisor arbejder mere systematisk med at identificere risici. Denne risikovurdering af risici og relaterede aktiviteter med henblik på fortsat drift, var der et ønske om at skabe klare linjer mellem ISA 315 (2019) og vurderingen af fortsat drift. Således vil revisor være i stand til at udarbejde skarpere vurderinger af ledelsens analyser og dermed kunne være mere kritiske overfor ledelsens vurdering af virksomhedens fortsatte drift samt fremtiden generelt (IAASB 2025a s. 12–13).

Der var også et ønske om, at den reviderede udgave af ISA 570 (2016) skulle ændre tidspunktet fra ledelsen, og vurdere om virksomheden kunne drifte de næste 12 måneder frem. Efter den nuværende standard er vurderingen gældende fra balancedagen, hvorimod der blev foreslået, at de 12 måneder skulle gælde fra underskrivelsesdatoen af årsrapporten. Dette forslag skulle give offentligheden mere pålidelige, relevante og aktuelle informationer til beslutningstagning omkring virksomhedens regnskab. Forslaget til ændring af den gældende dato for vurdering af virksomhedens fortsatte drift, vil også medvirke til at skabe et bedre grundlag for sammenlignelighed og ensartethed globalt. Da nogle lande er det allerede muligt at benytte et andet begyndelsestidspunkt jf. national lovgivning. Samtidigt var IAASB også opmærksom på udviklingen der var internationalt, hvor et andet begyndelsestidspunkt benyttes selvom det ikke er krævet i den gældende ISA 570 (2016) (IAASB 2025a s. 13–16).

Et generelt emne, som dannede grundlag for udarbejdelsen af ISA 570 (revised 2024), var kommunikation. Blandt andet skulle der være klarere definitioner af begreberne *væsentlig usikkerhed* og *kan rejse betydelig tvivl*, således at regnskabsbrugeren aldrig er i tvivl om der er en reel tvivl om virksomhedens fortsatte drift. Dette ønske skal dermed hjælpe regnskabsbrugeren med at få en bedre forståelse af regnskabet som helhed samt mindske misforståelser. Hvilket medførte et ønske fra IAASB om øget mængde af information i revisionspåtegnelsen i forbindelse med vurderingen af fortsat drift. Således at revisor aktivt viser i revisionspåtegnelsen, at der er taget stilling til ledelsens vurdering af fortsat drift, uanset om der er væsentlig usikkerhed om fortsat drift eller ej (IAASB 2025a s. 10–12).

IAASB havde i deres discussion paper også lagt fokus på forventningskløften mellem revisor og regnskabsbrugerne. Nedenfor beskrives med IAASB's perspektiv, de elementer som inddrages i discussion papered (IAASB 2021 s. 10–15).

IAASB deler forventningskløften op i følgende tre elementer "Evolution Gap", "Performance Gap" og til sidst "Knowledge Gap", hvilket kan ses i figuren på næste side:

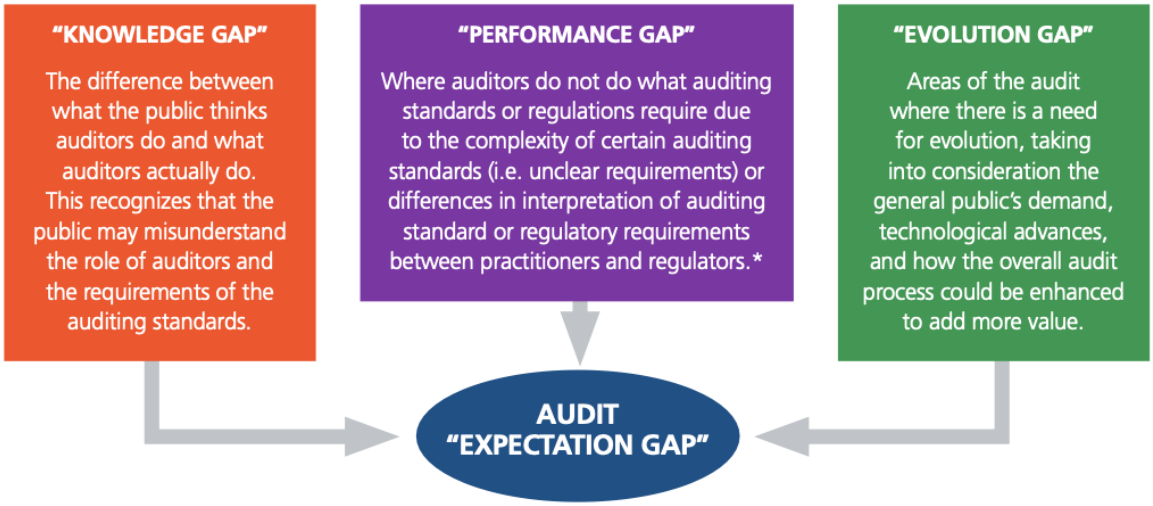

(IAASB 2021 s. 11)

Evolution Gap

Evolution Gap eller på dansk udviklings kløften er det område hvor revisor og revisionsbranchen har brug for at udvikle sig for at imødegå de krav som offentligheden stiller, for at følge med den teknologiske udvikling samt at bringe mere værdi for regnskabsbrugeren gennem generelt at optimere revisionsprocessen.

IAASB har lavet en liste over eksempler som kan føre til at der opstår et evolution gap som er opstillet og oversat på næste side:

Forhold, der i vid udstrækning kan adresseres gennem standardudstedelse, gennem tilhørende støtte- og vejledningsmateriale	**Forhold, der kræver yderligere vurdering**
Den nuværende revisionspraksis afspejler ikke fuldt ud de ændrede krav og forventninger, som følger af en hastigt udviklende omverden.	Aktionærer har et øget behov for information fra revisor, men de nuværende rammer giver begrænsede muligheder for direkte og formel kommunikation mellem revisor, aktionærer og offentligheden.
Den accelererende udvikling i omgivelserne stiller krav om mere fleksible og modstandsdygtige revisionsprocedurer, der bedre kan håndtere kontinuerlige forandringer.	Kravene til et revisionsudvalg og virksomhedens ledelse er skærpet i takt med ændringer i omgivelserne. Der lægges blandt andet større vægt på ledelsens ansvar for at forme og overvåge virksomhedens kultur og værdier.
Risiko for at de eksisterende revisionsstandarder ikke er tilstrækkeligt robuste i situationer, hvor der opstår mistanke om eller identificeres besvigelser.	At udvide forståelsen af revisors funktion, så den ikke alene omfatter den traditionelle revision, men også inkluderende opgaver på områder, hvor interessenter efterspørger øget indsigt.
Regnskabsbrugerne efterspørger mere effektive tilgange til håndtering af besvigelser samt vurdering af virksomheders fortsatte drift, områder hvor de nuværende standarder ikke i tilstrækkelig grad lever op til behovet.	

Oversat til dansk (IAASB 2021 s. 13)

Performance Gap

Dette performance gap som på dansk betyder præstationskløften, opstår i de situationer, hvor revisor ikke lever op til kravene fra de internationale revisionsstandarder. Dette kan være på baggrund af forskellige fortolkninger af revisionsstandardernes formuleringer eller grundet særlige konplekse krav.

IAASB har lavet en liste over eksempler som kan føre til at der opstår et performance gap, som er opstillet og oversat nedenfor:

Forhold, der i vid udstrækning kan adresseres gennem standardudstedelse, gennem tilhørende støtte- og vejledningsmateriale	**Forhold, der kræver yderligere vurdering**
Manglende vejledning til at understøtte revisors arbejde med standarderne	Pres fra ledelsen eller revisionsfirmaets stramme deadlines, hvilket i sidste ende kan resultere i revisionen bliver udført med en lavere kvalitet
Tolkning af standarder, dette medfører en varierende anvendelse af standarden eller forvirring om hvordan standarden reelt skal anvendes	Manglende klare procedurer og politikker fra revisionsfirmaet på området for revisionskvaliteten eller at disse anvendes forkert af revisor
	Manglende uddannelse til revisorerne

Oversat til dansk (IAASB 2021 s. 13)

Knowledge gap

Som figuren foreskriver, opstår et knowledge gap eller på dansk videnskløften, når offentligheden tror og forventer, at revisor laver mere end hvad revisor faktisk gør. Dette viser at offentligheden typisk misforstår revisors ansvar og rolle, og hvilke krav revisor skal følge jf. de internationale revisionsstandarder.
IAASB har lavet en liste over eksempler som kan føre til at der opstår et knowledge gap, som er opstillet og oversat nedenfor:

Forhold, der i vid udstrækning kan adresseres gennem standardudstedelse, gennem tilhørende støtte- og vejledningsmateriale	**Forhold, der kræver yderligere vurdering**
Anvendelse af begrebet væsentlig usikkerhed i relation til virksomhedens fortsatte drift varierer på tværs af regnskabs- og revisionsstandarder, hvilket fører til forskellig fortolkning i praksis.	Regnskabsbrugeres uvished om, hvad revisionen indebærer, herunder revisors rolle samt omfang af revisionsarbejdet.
Revisors ansvar fremgår ikke klart af erklæringen, og dette gør sig især gældende i forhold til besvigelser og fortsat drift.	Regnskabsbrugernes urimelige og urealistiske forventninger, til hvad revisor skal gøre, sat op imod hvad revisor i virkeligheden er i stand til på baggrund af revisionens iboende begrænsninger

Oversat til dansk (IAASB 2021 s. 12)

Redegørelse for ISA 570 (revised 2024)

I april 2025 udgav IAASB en revideret udgave af ISA 570 (2016), som træder i kraft for regnskaber, som aflægges fra d. 15. december 2026 (ISA 570 2024 s. 9). Standarden er blevet gen revideret for at sikre at standarden passer ind i det nuværende verdensbillede, hvor krig, pandemi samt en generel stigende usikkerhed i verden præger verdensbilledet og har stor påvirkning på danske og internationale virksomheder, som langt fra var tilfældet i samme stil i 2016 hvor ISA 570 senest blev revideret.

En væsentlig ændring i ISA 570 (revised 2024), er tidspunktet for en vurdering af fortsat drift. Den tidligere ISA 570 (2016) fremskrev at ledelsen skulle vurdere om virksomheden kunne fortsætte sin drift 12 måneder fra balancedagen, hvorimod den reviderede udgave af ISA 570 fremskriver at ledelsen skal vurdere om virksomheden kan fortsætte sin drift 12 måneder fra underskrivelsesdatoen af regnskabet. Denne ændring medfører øget krav til både ledelsen og revisor, idet vurderingsperioden i praksis kan blive længere. Ifølge Årsregnskabsloven §138 så har virksomheder i regnskabsklasse B og C seks måneder fra balancedagen til at indsende årsrapporten til erhvervsstyrelsen. Under ISA 570 (2016) kunne dette indebære, at vurderingshorisonten reelt blev reduceret.
Dette vil ledelsen ikke have mulighed for efter ISA 570 (revised 2024), i og med at der fastholdes en fuld 12 måneders vurderingsperiode fra godkendelsestidspunktet. Ændringen har til hensigt at styrke regnskabsbrugerens beslutningsgrundlag, da vurderingen om fortsat drift i højere grad nu, inddrager begivenheder efter balancedagen og har til hensigt at give et mere retvisende billede af virksomhedens fremtidige drift.

ISA 570 (revised 2024) medfører desuden et øget krav til revisors rapportering. Revisor skal nu redegøre for sin vurdering af fortsat drift i revisionspåtegningen, uanset om der er væsentlig usikkerhed eller ej. Herunder en yderligere forklaring på, hvad den væsentlige usikkerhed er og hvad den består af, hvis den er til stede (ISA 570 2024 s. 15–17). Ydermere skal selve overskriften for afsnittet om fortsat drift, tydeligt afspejle om der er væsentlig usikkerhed (IAASB 2025b s. 3). Dette er en ændring i forhold til den tidligere ISA 570 (2016), hvor revisor kun redegjorde for forholdet om fortsat drift i revisionspåtegningen, hvis der var væsentlig usikkerhed for fortsat drift (ISA 570 2016 s. 8–10). Dermed fjernes den undtagelses-baserede tilgang til fortsat drift i revisors revisionspåtegning i ISA 570 (revised 2024). Denne ændring har til hensigt at føre til øget transparens over for regnskabsbrugeren, idet det er tydeligt

at se, at der er foretaget en konkret vurdering af virksomhedens evne til at fortsætte driften i alle regnskaber med en revisionspåtegning. Tidligere måtte regnskabsbrugerne implicit antage, at en sådan vurdering var foretaget, selv når der ikke var et særskilt afsnit om væsentlig usikkerhed vedrørende fortsat drift.

Eftersom der er ti år mellem den seneste udgivet ISA 570 (2016) og den nye reviderede ISA 570 (revised 2024), er det naturligt at der opstår nye risici i perioden mellem de to standarder. I en hurtigt udviklende verden sker der store teknologiske ændringer på ti år, samt trends der ændrer sig løbende. Verdens situationen er derfor langt fra den samme som for ti år siden. Dermed er det nærliggende at den reviderede ISA 570 (revised 2024) ligeledes også blev opdateret med nye eller udvidede risici. Den tidligere ISA 570 (2016) havde fokus på de mere klassiske risikoindikatorer som kunne skabe problemer for virksomhedens fortsatte drift, såsom negative pengestrømme, manglende betalingsevne, tab af kunder eller leverandører, retssager eller reguleringer (ISA 570 2016 s. 11–13). Disse er naturligvis også relevante indikatorer i den reviderede udgave af ISA 570 (revised 2024), men der ligeledes blevet tilføjet følgende risikoindikatorer: cyberangreb, klima risici og ekstreme vejrhændelser, krig, pandemier og samfunds forstyrrelser og markedsvolatilitet, herunder udsving i råvarer, renter, valuta og aktiekurser (ISA 570 2024 s. 20–21). Samlet set afspejler disse tilføjelser, at den reviderede ISA 570 (revised 2024) i højere grad inddrager et bredere og mere nutidigt risikobillede i vurderingen af virksomhedens fortsatte drift. Hertil henviser ISA 570 (revised 2024) ligeledes som en opdatering til ISA 315 (revised 2019) som indeholder opdaterede metoder som revisor skal benytte i sin risikovurdering i en revision.

Regnskabsmanipulation er desuden et forhold, som den reviderede ISA 570 (revised 2024) i højere grad adresserer sammenlignet med den tidligere. Standarden fremhæver usikkerhed om fortsat drift kan skabe incitament for regnskabsmanipulation, hvilket revisor skal være opmærksom på under revisionen, særligt under risikovurderingen.
Dette gør sig også gældende i situationer hvor ledelsen ikke udvider sin vurdering af fortsat drift eller undlader at udarbejde en ny vurdering af fortsat drift efter anmodning fra revisor (ISA 570 2024 s. 11–13). Sådanne forhold kan indikere en øget risiko for regnskabsmanipulation eller besvigelser. Den reviderede ISA 570 (revised 2024) henviser derfor til ISA 240, som omhandler revisors ansvar vedrørende besvigelser ved revision af regnskaber (ISA 240 2016). ISA 240 bliver refereret til i mange ISA'er som revisor beskæftiger sig med, da besvigelser altid er en iboende risiko for væsentlige fejl i regnskabet. Derfor er det med rette at den reviderede ISA 570 (revised 2024) lægger mere vægt på dette end den aktuelt gældende version.

Nedenfor er der lavet en sammenholdelse af de væsentligste ændringer fra ISA 570 (2016) til ISA 570 (revised 2024). Sammenholdelsen skal bidrage med en overskuelig oversigt over de for afhandlingen mest væsentlige ændringer.

ISA 570 (2016)	**ISA 570 (revised 2024)**
Vurderingen om fortsat drift gælder 12 måneder fra ***balancedagen***	Vurderingen om fortsat drift gælder 12 fra ***underskriftsdatoen***
Risiko identifikationer	**Yderligere identifikationer**
Negative pengestrømme	Cyberangreb
Manglende betalingsevne	Klimarisici og ekstreme vejrhændelser
Tab af kunder eller leverandører	Krig, pandemier og samfundsforstyrrelser
Retssager eller reguleringer	Markedsvolatilitet, herunder udsving i råvarer, renter, valuta og aktiekurser
Fortsat drift oplyses i revisionspåtegningen, hvis revisor mener der er ***væsentlig usikkerhed for fortsat drift***	Fortsat drift oplyses i revisionspåtegningen ***altid,*** uanset om der er usikkerhed eller ej.

Egen tilvirkning

Analyse

I dette afsnit præsenteres den tematiske analyse og de resultater som den tematiske analyse har tilvejebragt. Den tematiske analyse er bygget op om seks kvalitative interviews, i samspil med afhandlingens teoriafsnit, hvor afhandlingen har haft fokus på at interviewe relevante aktører på området for fortsat drift. Her er der som nævnt i metodeafsnittet blevet interviewet tre statsautoriserede revisorer, som i analysen vil repræsentere holdningerne fra revisionsbranchen. Af de statsautoriserede revisorer indgår Mikkel Hede Olsen fra Deloitte, Peter Thor Kellmer fra Beierholm, samt den anonyme statsautoriserede revisor. De øvrige tre respondenter har solid erfaring fra kreditområdet for erhvervskunder i nogle af Danmarks største pengeinstitutter og bidrager til afhandlingen som regnskabsbrugernes holdninger til fortsat drift. Af kreditgivere indgår Kreditdirektør Heine Høst fra Sparekassen Danmark, Erhvervskundechef Emil Kusk fra Nordjyske Bank, samt Kreditspecialist Michael Rank Zeuthen fra Nykredit / Spar Nord. Der er lagt vægt på at benytte professionelle respondenter som arbejder med regnskabsområdet, for at kunne give en meningsfuld indsigt i holdningerne til fortsat drift og i den forbindelse hvordan ISA 570 (2016) påvirker regnskabet og hvad ændringerne i ISA 570 (revised 2024) forventes at have af betydning, når den bliver implementeret for regnskaber der aflægges efter 15. december 2026.

Det overordnede formål med analysen, er at identificere både de fællestræk, men også de forskelle som de statsautoriserede revisorer og kreditgiveres perspektiver giver på fortsat drift og specifikt på ISA 570 (revised 2024). Med dette udgangspunkt sigter afhandlingen efter at give en dybere forståelse af holdninger til fortsat drift og ISA 570 (revised 2024) fra praksis, samt hvordan det fortolkes, operationaliseres og kommunikeres, både hos revisorer og hos pengeinstitutter.

Som nævnt i teoriafsnittet, så opstår der en forventningskløft, når to parter har forskellige forventninger til, hvad revisors arbejde dækker over og hvad som er revisors ansvar. På baggrund af dette vil der ud fra de udarbejdede interviews med de seks respondenter, blive analyseret på om der er en forventningskløft mellem revisionsbranchen og den finansielle sektor, set i lyset af revisors arbejde og ansvar med fortsat drift. Her vil der ud fra respondenternes svar blive analyseret om den finansielle sektor har for store forventninger til revisors arbejde i forbindelse med fortsat drift. Eller om forventningerne fra den finansielle sektor passer med hvordan revisionsbranchen ser deres ansvar og arbejde med fortsat drift. Ligeledes er de seks

respondenter blevet foreholdt de væsentlige ændringer som ISA 570 (revised 2024) kommer med, og hvordan det vil påvirke deres arbejde og om de tænker det vil påvirke tilliden hos regnskabsbrugerne. Hertil vil der blive analyseret på baggrund af den finansielle sektors og revisionsbranchens holdninger om, om dette påvirker forventningskløften.

På baggrund af udtalelserne fra de seks interviewede respondenter, er der blevet identificeret fire overordnede temaer, som den tematiske analyse bliver struktureret omkring. Det første tema handler om, hvordan respondenterne placerer ansvaret for fortsat drift og hvilke forventninger der er til ansvaret for fortsat drift, til henholdsvis revisor, ledelse og eksterne interessenter. Det andet tema handler om hvordan der arbejdes med fortsat drift i praksis. Her bliver der kigget på hvordan revisorerne rent praktisk arbejder med ISA 570 (2016) og hvordan kreditgivere ligeledes arbejder med fortsat drift og hvor meget de beror deres arbejde på revisors arbejde. Det tredje tema har fokus på at belyse, hvordan fortsat drift bliver oplyst og rapporteret i årsregnskabet. Her analyseres der på respondenternes syn og holdninger til, hvor tilstrækkelig ISA 570 (2016) er, i forhold til de krav, som den stiller til revisor, omkring hvad der skal oplyses og rapporteres. Det fjerde tema drejer respondenterne over i deres syn og holdninger til de, af afhandlingens vurdering, mest væsentlige ændringer som ISA 570 (revised 2024) medbringer, i sammenligning med den nuværende ISA 570 (2016). Herunder ønskes det at belyse respondenternes holdninger til, hvordan revisionspraksis ændres og om det skaber en merværdi for informationsværdien af et årsregnskab.

Tema 1 - Ansvar for vurdering af fortsat drift

I det første tema, har der været fokus på at undersøge om ansvarsfordelingen i vurderingen af fortsat drift ud fra ISA 570 (2016), afspejler sig med forventningerne i praksis. Dette er undersøgt ved at spørge de tre respondenter, som er statsautoriserede revisorer, ind til hvordan de vil placere ansvaret for den overordnede vurdering af fortsat drift. Her spørges der specifikt ind til hvordan de vil beskrive revisors ansvar og ledelsens ansvar, samt om de statsautoriserede revisorer oplever at pengeinstitutterne opfatter ansvarsfordelingen på samme vis, eller om de oplever at en kreditgiver kan have utilstrækkelige forventninger til revisors ansvar for fortsat drift. De tre respondenter som er kreditgivere i et pengeinstitut er blevet spurgt ind til hvad de forventer af et regnskab, som har væsentlig usikkerhed for fortsat drift i revisionspåtegningen, samt hvilke forventninger de har til revisors arbejde, når væsentlig usikkerhed for fortsat drift fremgår af revisionspåtegningen. Hertil er de tre respondenter ligeledes blevet

spurgt ind til, hvor stor tillid de har til at revisorerne identificerer, at der er en væsentlig usikkerhed for fortsat drift.

Fordelingen af ansvar

På tværs af alle respondenternes besvarelser, er der en tydelig fælles forståelse for, at det er ledelsen som har det primære og ultimative ansvar for at vurdere, at deres virksomheds årsregnskab kan aflægges efter princippet om fortsat drift. Hvortil at det er revisors ansvar på behørig vis at efterprøve denne vurdering og komme med en konklusion på om revisor er enig i denne vurdering og om der er noget som har væsentlig betydning for regnskabsbruger og dermed skal oplyses i regnskabet og eventuelt i revisionspåtegningen. De tre statsautoriserede revisorer lægger vægt på, at revisors opgave er at vurdere substansen af ledelsens vurdering af fortsat drift, altså at bevise at der er nogle underbyggende faktorer som giver ledelsens vurdering kredibilitet, så vurderingen er troværdig.

Den anonyme statsautoriserede revisor beskriver ovenstående ved at udtrykke at det er ledelsen som skal bevise at deres virksomhed opfylder betingelserne for fortsat drift, hvorimod det er revisorernes opgave at fremstille et revisionsbevis herfor, og dermed kunne erklære sig enige eller uenige i ledelsens vurdering (Bilag 3 Tema 1).

Mikkel fra Deloitte har et lidt anderledes perspektiv, men som stadig læner sig i samme retning. Mikkel udtaler, at det er et samspil med ledelsen. Ledelsen kommer først med deres udspil på om virksomheden kan aflægge regnskab efter fortsat drift, herefter går revisor ind og vurdere om ledelsens vurdering er tilstrækkelig og dermed også at regnskabet er retvisende hvis den aflægges på denne måde. Mikkel lægger stor vægt på revisors ansvar for at regnskabet giver et retvisende billede af virksomhedens situation. Mikkel lægger yderligere vægt på revisors ansvar, ved at præcisere vigtigheden af, at prioritere hvad der skal oplyses i regnskabet i henhold til fortsat drift og hvad der ikke skal, fordi det kun skal medtages, hvis det giver værdi for regnskabsbrugerne (Bilag 4 Tema 1).

Peter fra Beierholm har entydige holdninger med de to andre statsautoriserede revisorer. Peter lægger derudover vægt på revisors ansvar for at modificere konklusionen eller afgive en manglende konklusion, hvis ledelsens vurdering af fortsat drift ikke har sammenhæng med hvad revisor finder bevis for i revisionsarbejdet med fortsat drift. I denne forbindelse nævner

Peter at revisors vurdering af fortsat drift får tæt samspil med ISA 705 som omhandler modifikationer til revisors konklusion og ISA 706 som omhandler fremhævelser af forhold i regnskabet, samt fremhævelser i revisors påtegning. Peter lægger yderligere vægt på at det ligeledes er revisors ansvar at tage stilling til, hvis der er stor uenighed mellem ledelsens vurdering og revisors vurdering af fortsat drift, om revisor skal afstå at afgive en erklæring, for at sikre ikke at skrive under på et regnskab som ikke giver et retvisende billede (Bilag 2 Tema 1).

Udarbejdelsen af vurderingen

Som beskrevet tidligere så er det ikke revisor som aflægger regnskab men derimod ledelsen, hvilket betyder at det er ledelsen som har det ultimative ansvar, og revisor skal dermed forholde sig til om de er enig eller uenige i ledelsens vurdering. Dette var der ikke overraskende nogle uenigheder om blandt de adspurgte statsautoriserede revisorer, dog oplever Mikkel fra Deloitte at kreditgivere og andre regnskabsbrugere typisk har en forventning om, at det er revisor som laver regnskabet, selvom det formelt er ledelsen (Bilag 4 Tema 1). Det ses dog ofte, at revisorer assistere med udarbejdelsen af vurderingen af fortsat drift, men også store dele af regnskabet, især i mindre virksomheder, da ledelsen i mindre virksomheder ikke altid besidder de tekniske regnskabsmæssige kompetencer til at udarbejde et regnskab ud fra årsregnskabsloven. Dette nævner både Peter fra Beierholm og Mikkel fra Deloitte, men især Peter, da størstedelen af deres kunder ligger i dette kundesegment, SMV-segmentet. Her bliver der lagt vægt på, at revisor hjælper med at assistere, så gældende lovgivning i årsregnskabsloven bliver fulgt. Både Mikkel og Peter gør det derudover særdeles klart, at selvom det er en mindre virksomhed uden tekniske regnskabsmæssige kompetencer i ledelsen, så er det stadig ledelsen som har det ultimative ansvar for det aflagte regnskab og ikke revisor(Bilag 4 Tema 1) (Bilag 2 Tema 1).

Den anonyme statsautoriseret revisor deler samme holdning, deres kunder ligger ligeledes primært i SMV segmentet og tilskriver sig dermed de andre to statsautoriserede revisorers holdning ved at sige *"Jamen, det er jo 100% ledelsens ansvar at have styr på going concern. Det er jo deres regnskab, det er ledelsen, der aflægger regnskabet…"*(Bilag 3 Tema 1 tid: 5:10)

Forventninger fra pengeinstitutterne

De tre respondenter fra pengeinstitutterne havde som forventeligt et andet synspunkt på fortsat drift, modsat revisorerne som arbejder med revisionsstandarder og dermed også ISA 570 (2016) på daglig basis. Hertil havde respondenterne ligeledes også et mere kreditmæssigt perspektiv herpå og fælles for alle tre respondenter, så beror de sig ikke fuldkommen til revisors arbejde omkring fortsat drift, når de får et regnskab indsendt fra en nuværende eller en ny kunde, som blandt andet bruges til kreditvurdering. Revisors vurdering af fortsat drift er dermed kun én del af det kreditmæssige beslutningsgrundlag, som indgår sammen med flere informationskilder. Fælles for respondenterne fra pengeinstitutterne er at de ikke vil ligge alt ansvaret over på revisorerne og på sin vis heller ikke over på ledelsen, da alle respondenterne giver udtryk for at de også selv laver løbende vurderinger af deres kunders evne til at fortsætte driften, og dermed pålægger kreditgiverne også noget af ansvaret på pengeinstituttets eget arbejde på kunden.

Michael fra Nykredit er den af respondenterne fra pengeinstitutterne som forholder sig mest kritisk omkring forventningerne til revisors arbejde med fortsat drift. Michael pointerer at der fra deres side ikke er fuld tillid til at revisorer identificerer alle væsentlige usikkerheder for fortsat drift. Ifølge Michael opfanger pengeinstitutterne langt flere væsentlige usikkerheder om fortsat drift, end revisorerne gør. Michael udtrykker gennem interviewet at de som pengeinstitut oplever at der generelt ikke kommer særlig mange regnskaber ind, hvor revisor har skrevet noget om fortsat drift, hvor de som pengeinstitut i forvejen har flaget den samme kunde med en kreditrisiko, hvor de mener at der er en væsentlig usikkerhed for kundens fortsatte drift. Michael begrundet dette med at pengeinstitutterne har andre briller på når de vurderer fortsat drift på kunderne, hvor de har større fokus på substansen af virksomhedens aktiver og sikrer at der er reelle værdier og sikkerhedsstillelser som pengeinstitutterne kan sikre deres udlån igennem. Hvorimod Michael mener at revisorer har større fokus på substansen af det regnskabstekniske, for at sikre at regnskabet bliver indregnet, målt og præsenteret korrekt (Bilag 7 Tema 1).

Emil fra Nordjyske Bank og Heine fra Sparekassen Danmark udtrykker begge en større tillid til revisors arbejde med fortsat drift og identifikation af væsentlige usikkerheder. De lægger begge vægt på, at revisors vurdering har betydning for deres arbejde med en kundes regn-

skab, men begge er ligeledes enige om at begge pengeinstitutter selv udfører deres egne vurderinger af kunderne. Emil fra Nordjyske Bank lægger vægt på, at deres interne ratingmodeller, interne korrektioner i regnskabet samt et stærkt løbende kundekendskab, er mindst lige så vigtige for deres vurdering af kunden, som revisors vurdering af fortsat drift (Bilag 6 Tema 1). Heine fra Sparekassen Danmark lægger i øvrigt vægt på, at hvis det er et kendt samarbejde med en konkret revisor eller et konkret revisionshus, så stiger tilliden til revisors vurdering ligeså. Han understreger dog igen, at Sparekassen Danmark ligeledes foretager deres egne løbende vurderinger for at mindske kreditrisikoen på kunden (Bilag 5 Tema 1).

Forventningskløft

Ud fra de seks interviews ses en tydelig forventningskløft, men ikke en entydig forventningskløft. De adspurgte statsautoriserede revisorer synes generelt ikke, at kreditgiverne har urimelige forventninger til dem som revisor. Den anonyme statsautoriserede revisor, påpeger dog at der til tider kan blive efterspurgt mere materiale på kunden fra kreditgiveres side end kreditgiver reelt har krav på. Hvor den anonyme statsautoriserede revisor, hvilket tegner over i en rimelighedskløft. Ligeledes påpeger den anonyme statsautoriserede revisor at man skal huske at de er revisor for kunden og ikke for pengeinstituttet (Bilag 3 Tema 1).

Mikkel fra Deloitte har dog en lidt anden overbevisning, Mikkel mener at kreditgivere og andre regnskabsbrugere tror revisor aflægger regnskabet når det formelt er ledelsen der aflægger regnskabet, med den begrundelse at revisor assistere med utrolig meget i udarbejdelsen af regnskabet. Her fremhæver Mikkel at kreditgiverne sandsynligvis har en anden forventning til fortsat drift end hvad revisor har. Dog ser han ikke forventningskløften i forhold til fortsat drift lige så stor mellem revisor og kreditgivere som mellem revisor og andre regnskabsbrugere såsom virksomhedens leverandører / kreditorer. På baggrund af at kreditgivere typisk får løbende information fra kunden og adgang til kundens finansielle udvikling, hvilket også er med til at gøre kreditgivere til en professionel regnskabsbruger (Bilag 4 Tema 1).

Denne tese omkring at kreditgivere og andre regnskabsbrugere skulle have en anden forventning til usikkerhed ved fortsat drift, bekræfter de tre adspurgte fra pengeinstitutterne indirekte. Dette ses blandt andet ved at alle tre pengeinstitutter, Nykredit, Sparekassen Danmark og Nordjyske Bank, altid laver deres egne analyser, vurderinger og kreditmæssige beregninger af kundens fremtid og kundens finansielle situation. Michael fra Nykredit påpeger som

nævnt ovenfor at hos dem stoler de ikke på revisors vurdering, på grund af deres egne kreditmæssige vurdering går længere frem og er mere fremadskuende og dermed vil deres egne vurderinger være bedre at benytte til deres formål i pengeinstituttet (Bilag 7 Tema 1).

Delkonklusion

Der er en overordnet enighed blandt de statsautoriserede revisorer og kreditgiverne, om at det er ledelsen som har ansvaret for vurderingen af om regnskabet kan aflægges med forudsætningen om fortsat drift og det er revisors ansvar at efterprøve denne vurdering. Respondenternes forventninger stemmer dermed overens med gældende lov og standarder på området. Forskellen ligger mere i, hvad revisors praktiske arbejde har af betydning. De statsautoriserede revisorer ser deres ansvar som liggende i at sikre korrekt rapportering af fortsat drift for at kunne agere offentlighedens tillidsrepræsentant. Og revisorerne mener, at forventningskløften inden for fortsat drift er større ved mindre professionelle regnskabsbrugere end kreditgivere. Dog kan der være en rimelighedskløft, mellem hvad revisor og kreditgiver kan forvente at skulle dele af materiale på kunden. Kreditgiverne stoler ikke kun på revisors arbejde med fortsat drift og bruger det altid kun som supplement til deres eget arbejde på kunden.

Tema 2 - Arbejde med fortsat drift i praksis

Under andet tema har der været fokus på respondenternes arbejde med fortsat drift i praksis. Der har været fokus på at undersøge, hvor dybdegående de statsautoriserede revisorer og deres revisionsteam tester ledelsens vurdering af fortsat drift. Hertil er de også blevet spurgt ind til hvordan de vurderer, at de har opnået tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis på området. De statsautoriserede revisorer er ligeledes blevet spurgt ind til, hvor meget vurderingen af fortsat drift, fylder i den praktiske udførelse af en revision på deres kunder. Hertil er de blevet spurgt ind til hvor meget de tror deres vurdering af fortsat drift betyder for en kreditgiver. Dette er spurgt ind til, da fortsat drift ikke er et revisionsområde som har et endeligt facit, men baserer sig i høj grad på skøn om fremtiden. Kreditgiverne er blevet spurgt ind til både hvordan de forstår, men også hvordan de anvender begrebet "*væsentlig usikkerhed om fortsat drift"* når de behandler erhvervskunder i praksis. Kreditgiverne er i denne sammenhæng blevet spurgt ind til, hvordan og hvor meget de benytter vurderingen af fortsat drift i kundens regnskab. I denne sammenhæng er kreditgiverne også blevet spurgt ind til hvordan det påvirker kreditbehandlingen, hvis en kunde aflægger regnskab med væsentlig usikkerhed for fortsat drift og om der er forskel i behandlingen, hvis kunden stadig opfylder pengeinstituttets kreditpolitiske

nøgletal, selvom regnskabet er lagt med væsentlig usikkerhed for fortsat drift. Kreditgiverne bliver ligeledes spurgt ind til, om der er forskel på deres tillid til regnskabet, ud fra hvilket revisionshus der har underskrevet regnskabet.

Test af ledelsens vurdering af fortsat drift

De statsautoriserede revisorer fremhæver alle tre, at test af ledelsens vurdering af fortsat drift ikke kan standardiseres. Testene som udføres på området, er risikobaseret som revisioner generelt er, efter de internationale standarder, men grundet den store mængde af skønsbasering i vurderingen, i form af budgetter og fremtidsudsigter er testene meget kundespecifikke.

Den anonyme statsautoriserede revisor lægger vægt på, at kendskabet til kunden er meget vigtigt, når man tester både budgetplaner og forretningsplaner. Hertil påpeger den anonyme statsautoriserede revisor at man tester ledelsens vurdering til en grænse hvor man som statsautoriseret revisor er overbevist om, at virksomheden kan overleve den relevante periode på 12 måneder. Der er altså ikke specifikke interne guidelines, men beror på revisors professionelle dømmekraft. Det pointeres, at testen af ledelsens vurdering allerede starter i planlægningsfasen og fortsætter gennem hele revisionen. Der understreges hertil at der altid kan opstå begivenheder efter underskriftsdatoen, som er ude af revisors hænder og som revisor dermed ikke havde mulighed for at forudse (Bilag 3 Tema 2).

Mikkel fra Deloitte er meget detaljeret i sin beskrivelse af fremgangsmåden og understreger at det er en løbende proces, som kræver et stort kendskab til kunden. Mikkel fremhæver ligeledes, at hvis der er indikationer på væsentlig usikkerhed i ledelsens vurdering, skal man have sin professionelle skepsis på højt beredskab når man reviderer budgettet og udtaler at *"Det ville jo være katastrofalt, hvis omverdenen får en påtegning, som revisorer kunne have lavet anderledes"* (Bilag 4 Tema 2 tid: 9:48) Mikkel lægger også vægt på de udfordringer der indgår i vurderingen. Man har en klar forventning til at en statsautoriseret revisor kan revidere tal i et budget, men når revisor ligeledes skal tage højde for de eksterne faktorer fra omverdenen som påvirker virksomheden, bliver testen yderligere svær at revidere. Mikkel udtaler *"Er der nogen af jer, der vidste hvornår corona stoppede? Altså, det vidste vi jo ikke. Så det var svært. Det var en hård påtegning."* (Bilag 4 Tema 2 tid: 9:48) Og referere til det svære ved at revidere en ledelses vurdering af fortsat drift, hvor man skal tage højde for en pandemi, der skaber usikkerhed for mange virksomheder, både i Danmark og udland.

Peter fra Beierholm bidrager med nogle mere konkrete revisionsbeviser, når man tester ledelsens vurdering af fortsat drift. Her nævnes der primært revisionsbeviser til at underbygge at ledelsen *kan* aflægge regnskab efter princippet om fortsat drift, selvom der er en væsentlig usikkerhed herfor. Her nævner Peter at finansieringstilsagn, kreditforhold, gældskonverteringer og kapitalforhøjelser er centrale ting at nævne i regnskabet, som ledelsen kan have tilgjort for at imødekomme usikkerheden, og hvor dokumentation herfor dermed også kan bruges som revisionsbevis. Peter nævner dog også at det at have tilstrækkeligt revisionsbevis, set ud fra når man ligeledes skal bruge en stor mængde professionel dømmekraft, kan være svært at bevise overfor erhvervsstyrelsen, når de fører kontrol med revisorernes arbejde (Bilag 2 Tema 2). Peter nævner dette som en generel forståelse i revisionsbranchen, hvortil det kan udledes, at der er forskellige holdninger til, hvornår tilstrækkeligt egnet revisionsbevis er til stede og korrekt dokumenteret, i forbindelse med en vurdering af fortsat drift, alt efter om man er revisor eller kontrollant.

Anvendelse af fortsat drift under revision og kreditbehandling

Der var stor enighed blandt de tre adspurgte statsautoriserede revisorer om at fortsat drift fylder mere i praksis i dag end det tidligere har gjort, der blev dog lagt vægt på at omfanget stadig afhænger af kundens kompleksitet og kundens risikoprofil. Fortsat drift er dermed blevet en større og vigtigere ting i revisors arbejde i årenes løb. Hvilket er noget Peter fra Beierholm har bemærket i hans knap 23 år hos Beierholm, han har oplevet at vurderingen af fortsat drift tidligere ikke fyldte meget i revisionen af et regnskab, hvortil det i dag fylder mere og han forventer det bliver en endnu større del af revisors arbejde i forbindelse med at den nye ISA 570 (revised 2024) træder i kraft (Bilag 2 Tema 2).
Dette er noget de to øvrige statsautoriserede revisorer ligeledes har oplevet, i deres fem år som statsautoriserede revisorer. De fortæller begge to, at fortsat drift fylder meget i deres arbejde med en kunde hele vejen igennem revisionsprocessen, fra planlægning til udførelse til afslutning. Den anonyme statsautoriserede revisor udtaler blandt andet:

"Hvorimod at andre virksomheder, jamen der bruger mindre tid fordi der er styr på det og der er fin soliditet og der er ikke nogen fremtidige aftaler som kan vælte læsset om 14 dage eller hvad det nu end man kan komme på. Det er meget kundespecifikt, hvor meget going concern man arbejder med.

Men man skal som minimum have styr på going concern under hele processen fra planlægning til udførelse til afslutning."
(Bilag 3 Tema 2 tid: 6:05)

Hermed kan det udledes, at revisorerne gennem flere års erfaring opbygger en professionel dømmekraft, som der benyttes under planlægningen af revisionen, og derigennem vurderer hvor meget tid der skal bruges på fortsat drift på baggrund af kunden og kundens økonomiske situation. Dette er ligeledes en ting som gør sig gældende hos Mikkel fra Deloitte, Mikkel udtaler:

"Men i de der driftsselskaber, hvor man reelt kan være lidt tvivl. Det er noget, der udføres af de mest erfarne her i huset, og det er også noget, der tager ekstra lang tid.

Du kan ikke budgettere den opgave. Hvor lang tid tager den? Who knows? Fordi det handler om at få det der regnskab lavet rigtigt, og det handler om at få alle de oplysninger med, som man synes, der skal med, for at hjælpe ledelsen til at få det her beskrevet rigtigt. Og det er jo også fordi, at den oplysning i regnskabet, uanset om den står i revisorerklæringen, eller om den står i en note, det er jo en oplysning, som alle mand forstår. Altså uanset om du er revisor eller ej, så er det jo en ret vigtig oplysning."
(Bilag 4 Tema 2 tid: 7:28)

Der er dermed stor forskel på hvor meget fortsat drift fylder under en revision, alt efter hvilken kunde der arbejdes med. Virksomheder med en solid økonomi og med en lav risiko der fylder fortsat drift mindre, og i de virksomheder hvor der reelt er en tvivl eller virksomheder som har en høj risiko, der fylder fortsat drift mere. Som det fremgår af Mikkels udtalelse, så har revisionshusene svært ved at budgettere hvor meget tid fortsat drift skal fylde under revisionen, da sagerne kan være komplekse og at revisor skal indsamle nok revisionsbevis til at være enig eller uenig med ledelsens vurdering.

Der blev fra de tre statsautoriserede revisorer lagt vægt på, at fortsat drift generelt fylder meget i deres arbejde. Men kreditgiverne benytter ikke i samme omfang revisors arbejde med fortsat drift til deres kreditbehandling af kunden. Alle kreditgiverne var enige om, at en påtegning med fortsat drift havde en betydning for deres kreditbehandling, men kreditgivernes

syn på en væsentlig usikkerhed om fortsat drift var forskelligt alt efter om det var en nuværende kunde eller en potentiel ny kunde. Hvis det er en potentiel ny kunde, så ses en væsentlig usikkerhed om fortsat drift som et rødt flag hos Emil i Nordjyske Bank, her bliver potentielle nye kunder sorteret fra som noget af det første i screeningsprocessen, hvis de har en revisionspåtegning med væsentlig usikkerhed om fortsat drift (Bilag 6 Tema 2). Hvilket også gjorde sig gældende i de to andre pengeinstitutter, her blev potentielle nye kunder som havde væsentlig usikkerhed om fortsat drift, behandlet meget forsigtigt, og nye kunder som lider under væsentlig usikkerhed om fortsat drift har svært ved at blive kunde i de pågældende pengeinstitutter.
For nuværende kunder er det ifølge de tre adspurgte fra pengeinstitutterne en anden sag. Hos nuværende kunder er pengeinstitutterne og kundes rådgiver løbende i kontakt med kunden. Det vil sige, skulle der opstå likviditetsproblemer eller virksomheden er langt fra deres budget, så ved pengeinstituttet det lang tid før regnskabet bliver aflagt. Dermed kommer det ikke som nogen overraskelse for kreditgiverne, hvis regnskabet indeholder væsentlig usikkerhed om fortsat drift på en eksisterende kunde, grundet at pengeinstituttet løbende har været i kontakt med kunden og ved hvad kundens nuværende situation er og hvordan den økonomiske situation er. Typisk stiller pengeinstituttet garantier eller likviditet til rådighed for kunden, hvis kunden er i likviditetsproblemer og dermed kan denne sikkerhed eller likviditet fra pengeinstituttet, gøre at den usikkerhed der var i virksomheden er væk og regnskabet kan dermed blive aflagt uden væsentlig usikkerhed om fortsat drift. Dette var også en gennemgående pointe hos de adspurgte kreditgivere.

Dermed kan det ud fra interviewene med alle seks respondenter, ses at hos de statsautoriserede revisorer fylder arbejdet med fortsat drift en del, hvorimod kreditgiverne ikke bruger de statsautoriserede revisorers arbejde med fortsat drift særligt meget, når der er tale om nuværende kunder. Hvorimod ved potentielle nye kunder bruger kreditgiverne revisors arbejde mere, hvor virksomheder med væsentlig usikkerhed om fortsat drift vil blive sorteret fra og ikke blive kunde i pengeinstituttet. Grunden til at pengeinstitutterne ikke benytter revisors arbejde med fortsat drift på nuværende kunder særligt meget, er som tidligere nævnt at pengeinstituttet er i løbende kontakt med kunden og kender til kundens økonomiske situation og eventuelle risici. Derudover laver alle pengeinstitutterne ligeledes deres egne analyser og deres egne vurderinger om fortsat drift af den pågældende kunde. Hvilket gør, at de ikke benytter revisors erklæring omkring væsentlig usikkerhed om fortsat drift, grundet de vægter deres egne analyser og reformuleringer højere.

Kreditbehandling af fortsat drift og betydningen af revisionshus

Som nævnt ovenfor har kreditgiverne i pengeinstitutterne en lidt anderledes tilgang til fortsat drift hos deres kunder, end revisorerne har. Her bliver der løbende fulgt op på om kunden kan fortsætte og servicere sine forpligtelser til pengeinstituttet, hvilket er pengeinstituttets primære formål at sikre. Kreditgiverne beror sig meget på deres eget arbejde, frem for kun at stole blindt på revisors arbejde i regnskabet. Men der er dog stadig forskel på tilliden til både kunden og regnskabet, alt efter hvilket revisionshus der står som underskriver, hvilket også afspejler i hvor stor en grad kreditgiverne kan bruge revisors arbejde på området, i deres eget arbejde.

Michael fra Nykredit er meget tydelig i sin sondring mellem det praktiske arbejde med fortsat drift, mellem revisor og pengeinstitut. Michael lægger vægt på at revisor kigger mere bagud i deres arbejde generelt og kun kigger forud i vurderingen af fortsat drift, i det omfang som standarderne kræver af dem. Her udtaler Michael at pengeinstitutterne ofte kigger 12-36 måneder frem, når de laver en kreditvurdering af kunden, for at sikre en sund kreditværdighed og dermed også sikre virksomhedens fortsatte drift. Michael pointerer ligeledes at det at deres kunder overholder pengeinstituttets kreditpolitiske nøgletal kun er indgangsbilletten til at blive kunde. Herefter er det Michael og hans kollegaers opgave at sikre substansen i kundens aktiver og egenkapital, sikre likviditeten og sikre at markedseksponeringen ikke er for høj. Michael lægger her vægt på, at det vigtigste for dem er at forstå forretningen og de risici, som pengeinstituttet tager på kunden. Michael udtrykker udtaler:

"... hvis *der er bare en lille smule kompleksitet i koncernen, så skal vi ikke se et regnskab fra en mindre revisionsvirksomhed i Struer med to ansatte, det skal vi ikke."*
(Bilag 7 Tema 2 tid: 25:35)

Hertil kan det udledes, at kundens valg af revisionshus skal have sammenhæng med kundens kompleksitet og de kompetencer som det kræver at servicere den givne kunde. Dermed er det ikke ligegyldigt for regnskabsbrugerne, hvem der underskriver revisionspåtegningen.

Emil fra Nordjyske Bank beskriver at pengeinstituttets arbejde med fortsat drift på kunderne er baseret på pengeinstituttets ratingmodeller, kreditpolitik, blankoeksponering (lån uden sikkerhed) og det løbende kundekendskab. Emil mener også at pengeinstitutterne ofte fanger en potentiel usikkerhed for fortsat drift, længe før det rammer regnskabet, fordi pengeinstituttet løbende overværer kundens likviditet, både for at servicere kunden og sikre pengeinstituttets risiko (Bilag 6 Tema 2). Emil har ligeledes et syn på, at valget af revisionshus har betydning for tilliden til regnskabet. Hertil udtaler Emil, sætter det lidt på spidsen og udtaler at:

"Jeg plejer nogle gange at sige, at en udvidet gennemgang ved en af de store. Det er bedre end revisionen med de små, fordi de har så stram en intern kontrol i den måde de sidder og kigger på regnskabet.".
(Bilag 6 Tema 2 tid: 13:24)

Men ligeledes lægger Emil vægt på at valget af revisionsselskab skal følge branchekendskabet til kunden og dermed skal man i Emils optik ikke kun vælge de store revisionshuse, bare fordi de er store, de skal ligeledes have det specifikke branchekendskab, hvorved det stadig kan være fordelagtigt at vælge et mindre revisionshus, hvis de har det stærkere branchekendskab (Bilag 6 Tema 2).

Heine fra Sparekassen Danmark er ligeledes enige med de to øvrige respondenter fra pengeinstitutterne og mener at pengeinstitutterne er de første til at opdage likviditetsproblemer og dermed faktorer som kan skabe væsentlig usikkerhed for fortsat drift. Heine udtaler at:

"vi får jo også, af mange af vores kunder, opfølgning løbende, så vi er orienteret omkring det, og så pågår der måske allerede et arbejde op til regnskabet omkring det her. Det er sjældent, at det er noget, der kommer som en overraskelse for os, er helt klart min vurdering."
(Bilag 5 Tema 2 tid 6:58)

Pengeinstitutterne er både involveret allerede fra at likviditeten kan mangle, men bistår også i at lave en plan for hvordan kunden kan imødekomme problemer med fortsat drift. Her kan dette ofte være i sparring i en treenighed med kunden, pengeinstituttet og revisor. De to andre kreditgivere har lagt vægt på, at der ofte er størst kvalitet fra de store revisionshuse. Her udtrykker Heine en mere balanceret tilgang, hvor han mener at både små og store revisionshuse laver godt og dårligt arbejde. Heine læner sig mere op ad Emil fra Nordjyske Bank, og er

enig i, at det er meget kundespecifikt, hvilket revisionshus han mener er det mest passende, i forhold til tilliden til det udførte arbejde (Bilag 5 Tema 2).

Delkonklusion

Der ses en væsentlig forskel på, hvordan der arbejdes med fortsat drift i praksis, mellem de statsautoriserede revisorer og kreditgiverne. Revisorerne arbejder med fortsat drift gennem revisionsprocessen ved at sikre revisionsbevis gennem ledelsens vurdering af fortsat drift og udfordring af denne vurdering samt at sikre at regnskabet får den korrekte revisionspåtegnelse og noteoplysninger. Kreditgiverne har en mere løbende vurdering af fortsat drift i forbindelse med en konstant afdækkelse af kreditrisiko på deres kunder, hvor der er fokus på likviditet, sikkerheder, forretningsmodellen, tabsrisiko og fremtidig indtjening. Det kan konkluderes, at kreditgiverne benytter revisors arbejde til en vis grad, men at de altid lægger vægt på egne analyser på kunden som det primære. Der vurderes ikke at være en forventningskløft mellem de statsautoriserede revisorer og kreditgiverne på området om det praktiske arbejde med fortsat drift da der er en bred enighed om hvordan de forskellige aktører benytter hinandens arbejde og det vurderes ikke ud fra respondenternes svar at der er utilstrækkelige forventninger til respondenternes arbejde på området.

Tema 3 - Rapportering om fortsat drift og oplysninger i regnskabet

I det tredje tema har der været fokus på at undersøge respondenternes holdninger til rapporteringen omkring fortsat drift, som oplyses i regnskabet. Der har været fokus på at undersøge om den nuværende rapportering i henhold til ISA 570 (2016) er tilstrækkelig og brugbar. Hertil er både kreditgiverne og revisorerne blevet spurgt ind til om der er yderligere oplysninger, som de mener skulle rapporteres, som stikker ud over hvad standarden og årsregnskabsloven foreskriver, for at give et mere retvisende billede af regnskabet til regnskabsbruger. Afsnittet berører dermed både revisorernes og kreditgivernes vurdering af den nuværende rapportering. Hertil fremgår der et afsnit omkring den store betydning som noterne har i regnskabet, hvis der er væsentlig usikkerhed om fortsat drift og betydningen af relevante oplysninger, som også kan have fortrolig karakter.

Revisorernes vurdering af rapporteringen

Blandt de tre statsautoriserede revisorer er der en generel mening om at den nuværende rapportering om fortsat drift efter ISA 570 (2016) er tilstrækkelig og brugbar, forudsat at standarden anvendes korrekt. Her henfører revisorerne til, som tidligere nævnt, at standarden baserer sig meget på professionel dømmekraft, hvortil man kan udlede at revisorer kan komme til forskellige konklusioner, når man anvender standarden.

Peter fra Beierholm udtrykker, at han mener, at den nuværende rapportering efter ISA 570 (2016) er tilstrækkelig. Specielt når man kigger på de mere standardiserede tekster som revisor skriver ind i sin påtegnelse, hvis der er usikkerhed for fortsat drift. Han lægger specielt vægt på, at brugen af filformatet XBRL, som blev obligatorisk i 2011, når virksomheder indberetter regnskab til erhvervsstyrelsen, gjorde det lettere for regnskabsbruger, herunder pengeinstitutter, at screene regnskabet for eksempelvis en standardtekst som væsentlig usikkerhed om fortsat drift, ved hjælp af teknologiske automatiseringer. Peter lægger dog vægt på at note oplysningerne om fortsat drift, både kan og skal blive bedre og udtrykker at specielt ledelsens oplysninger skal blive bedre. Her taler Peter igen ind i revisors rådgivning og professionelle dømmekraft, da det som tidligere nævnt, i høj grad er revisor som er med til at præge, hvad ledelsen skal medtage i noterne omkring væsentlig usikkerhed om fortsat drift (Bilag 2 Tema 3).

Den anonyme statsautoriserede revisor er af samme opfattelse af, at den nuværende rapportering efter ISA 570 (2016) er tilstrækkelig, og udtaler at:

"i bund og grund så står vi i en situation lige nu, hvor man rapporterer, hvis der skulle være problemer. Det vil så sige at det vi ikke rapporterer, forstås som intet nyt er godt nyt. Det synes jeg er en god måde, så vi flager når der er noget galt, men ikke behøves at flage når tingene er som de skal være."

(Bilag 3 Tema 3 tid: 13:53)

Her lægges der vægt på, at det er en god ting, at man kun medtager de ting som er relevante for regnskabsbrugerne at få at vide. Den anonyme statsautoriserede revisor er dermed ikke fortaler for, at der skal flere standardtekster ind i revisors påtegnelse. Hertil advare den anonyme statsautoriserede revisor også om at man skal være varsom med hvad ledelsen oplyser i

deres noter i forbindelse med usikkerhed om fortsat drift, for at sikre at der ikke oplyses forretningshemmeligheder eller lignende, som ikke bør stå i et regnskab som offentliggøres til offentligheden. Den anonyme statsautoriserede revisor taler altså over i, at ledelsen også skal overveje sine noteoplysninger i forhold til eventuelle konkurrenter (Bilag 3 Tema 3).

Mikkel fra Deloitte er grundlæggende enig med de to øvrige statsautoriserede revisorer. Han mener ligeledes at den nuværende rapportering i regnskabet er tilstrækkelig og lægger vægt på at standardteksten *"væsentlig usikkerhed ved fortsat drift"* som revisor medtager i sin påtegning, hvis det er relevant for regnskabet, er så stærk og tydelig for regnskabsbruger, at regnskabsbruger altid vil opfatte det som et gennemgribende punkt for regnskabet. Mikkel fra Deloitte er af den overbevisning at det ikke er nødvendigt at oplyse yderligere, end ISA 570 (2016) foreskriver, så længe ledelsen får beskrevet de centrale punkter som omhandler den væsentlige usikkerhed om fortsat drift i noterne. Hertil udtrykker Mikkel fra Deloitte ligesom den anonyme statsautoriserede revisor, at der skal tages højde for hvor meget ledelsen kan oplyse omkring fortsat drift i noterne, for ikke at kompromittere noget fortroligt (Bilag 4 Tema 3).

Kreditgivernes vurdering af rapporteringen

Blandt kreditgiverne var der mere delte meninger om, hvorvidt rapportering i årsrapporten om væsentlig usikkerhed om fortsat drift var tilstrækkelig eller brugbar til pengeinstituttets behov.

Michael fra Nykredit var den af de tre kreditgivere som var mest kritisk over revisors rapportering om væsentlig usikkerhed om fortsat drift. Michael savner blandt andet mere substans, ærlighed, mere forklaring, hvad skyldes den pågældende usikkerhed og hvordan forventes usikkerheden løst. Ifølge ham så er formuleringerne ofte for bløde og i en overvejende grad for standardiserede, og pengeinstituttet skal dermed selv finde årsagen. Selvom Michael efterspørger mere substans og forklaring, så er han også godt klar over, at dette kan skade revisors kunde-/klientforhold, da det ikke er alle informationer der skal ud til offentligheden og dermed bliver der kun oplyst hvad lovgivningen og standarderne foreskriver (Bilag 7 Tema 3).

Emil fra Nordjyske Bank er delvist enig i Michaels kritik af manglende information og oplysninger om væsentlig usikkerhed og fortsat drift. Især på potentielle nye kunder kunne Emil godt ønske sig mere konkret information om væsentlig usikkerhed om fortsat drift, i stedet for de standardiserede tekster. Emil peger på, at med lidt mere konkret information om væsentlig usikkerhed om fortsat drift, vil en virksomhed med væsentlig usikkerhed om fortsat drift, ikke bare automatisk blive fravalgt som ny kunde i pengeinstituttet. Hvilket Emil også påpegede i det foregående tema, som omhandlede fortsat drift i praksis, her fortalte Emil blandt andet at virksomheder med en væsentlig usikkerhed om fortsat drift, blev automatisk valgt fra. På baggrund af ovenstående kan det vurderes at hos Nordjyske Bank ser de en påtegning om væsentlig usikkerhed om fortsat drift som et rødt flag, og dermed en virksomhed de ikke ville have som ny kunde, fordi risikoen for at tabe penge er større end virksomheder med en blank påtegning. Hvis det stod til Emil, så skulle der være mere konkrete informationer om usikkerheden, hvilket kunne føre til at virksomheden potentielt kunne blive kunde frem for at blive sorteret fra automatisk.
På den anden side fortæller Emil, at på nuværende kunder, føler han ikke, han mangler information, men dette skyldes i højere grad pengeinstituttets løbende dialog med kunden, end det skyldes oplysninger fra årsrapporten (Bilag 6 Tema 3).

Emil synes at revisors rapportering på nuværende kunder er tilstrækkelig til deres brug. Dette er en ting Heine fra Sparekassen Danmark er enig i. Han ser ligeledes revisors rapportering som værende tilstrækkelig, men det er ligesom Emil set i lyset af at pengeinstituttet løbende er i løbende dialog med kunden og har dermed alle oplysninger de skal bruge. Heine svarede blandt andet følgende, da han blev spurgt om han oplevede at revisors rapportering er tilstrækkelig og klare i forhold til deres brug:

"Jamen det mener jeg at den er og igen, det kommer jo ikke bag på os i de fleste sager at vi står der, fordi vi vil jo og ønsker at have et godt samarbejde med vores kunder, så de har jo også orienteret os i god tid og har måske manglet noget likviditet og kommet og spurgt os om ekstra likviditet. Og så kan vi jo have fundet en løsning på det."

(Bilag 5 Tema 3 tid: 15:18)

Heine lægger vægt på, at det er mere den løbende dialog med kunden der gør, at pengeinstituttet har den relevante information, end det er rapporteringen i årsrapporten (Bilag 5 Tema 3).

Noternes betydning

Et sted hvor Peter fra Beierholm og de tre kreditgivere finder stor enighed, er at noterne spiller en helt central og vigtig rolle. De er alle enige om at revisors påtegning i høj grad er standardiseret, og Peter ser derfor det største forbedringspotentiale i noterne. Peter lægger vægt på, at noterne bør give regnskabslæseren bedre grundlag for at forstå centrale forhold som støtteerklæringer, kapitalforhøjelser, finansieringstilsagn eller forventninger til fortsat drift (Bilag 2 Tema 3).

Dette er også noget som både Michael fra Nykredit og Emil fra Nordjyske Bank nævner, de efterspørger begge mere konkrete oplysninger, især årsagen til usikkerheden. Begge to nævner ligeledes, at teksterne i regnskabet er for standardiseret og ofte for overordnede, til deres brug i pengeinstituttet. Hertil så Michael, at dette blev løst helt lavpraktisk ved at oplyse, hvad udfordringen er og hvordan den kan løses (Bilag 7 Tema 3) (Bilag 6 Tema 3).

Dog ses det gennem de seks interviews, at de tre revisorer generelt mener at rapporteringssystemet er tilstrækkeligt, mens kreditgiverne især Michael og Emil ønsker mere konkret indhold i de tilfælde hvor der faktisk er en væsentlig usikkerhed om fortsat drift.

Forventningskløft

Som nævnt under afsnittet revisors vurdering af rapporteringen er den anonyme statsautoriseret revisor og Mikkel fra Deloitte enige om at man skal have fokus på at ledelsen ikke skriver noget i noterne, som kan kompromittere forretningshemmeligheder eller andet fortroligt indhold, som kan være en del af årsagen til at der er væsentlig usikkerhed om fortsat drift. Ligeledes anerkender Michael et dilemma mellem at han gerne så mere substans og mere konkret information om den pågældende usikkerhed i regnskabet, men også en forståelse for at revisor og ledelsen ikke kan skrive alt i regnskabet, grundet at oplysningerne offentliggøres og dette kan påvirke kunde-/klientforholdet mellem ledelse og revisor.

Ud fra sammenligningerne af de forskellige respondenter kan der altså opstå spændinger mellem hvad kreditgiverne kunne ønske blev oplyst i regnskabet, selvom de har forståelse for hvorfor det nødvendigvis ikke oplyses, da virksomheden ikke skal beskadiges unødigt ved at oplyse mere end loven og standarden foreskriver. Hvilket er med til at skabe en forventnings-

kløft, nærmere en præstationskløft, grundet mangelfulde standarder til at opfylde kreditgivernes forventninger. Kreditgiverne forventer og ønsker sig flere oplysninger i regnskabet, og revisor oplyser kun de oplysninger om virksomheden som de er forpligtet til jf. lovgivning og standarder. Der eksisterer altså en præstationskløft mellem hvad kreditgiverne mener burde blive oplyst omkring fortsat drift, set i forhold til hvad lov og standarder foreskriver skal oplyses i regnskabet.

Delkonklusion

Revisorerne er enige om at den nuværende rapportering om fortsat drift er tilstrækkelig, hvor Peter fra Beierholm nævner at noterne kan være et forbedringspunkt fra revisorerne. Kreditgiverne har et mere praktisk behov, men mener at den overordnede rapportering i regnskabet er tilstrækkelig, dog kan kreditgiverne ligesom Peter fra Beierholm savne mere information i noterne i regnskabet. Her kan bedre noteoplysninger være med til at nye kunder ikke vælges fra, blot ud fra en påtegning med usikkerhed, hvis noterne kan konkretisere det tydeligere end de gør nu. Der opstår altså en præstationskløft mellem hvad kreditgiverne vil ønske at noterne består af, hvor revisorerne skal værne om deres klientforhold og ikke offentliggøre mere end nødvendigt. Hertil vurderes det, at den øgede oplysningspligt, for både ledelse og revisorer som ISA 570 (revised 2024) introducerer, kan mindske denne præstationskløftkløft.

Tema 4 - Centrale ændringer som følge af ISA 570 (revised 2024)

I det fjerde og sidste tema i analysen er der lavet en sammenholdelse af respondenternes svar, som omhandler de ændringer som ISA 570 (revised 2024) vil medføre. Afhandlingen har forsøgt at spore sig ind på de mest centrale ændringer i ISA 570 (revised 2024). Respondenterne er på baggrund af dette blevet spurgt ind til deres holdning til at man ændrer den gældende dato for den 12 måneders vurdering af fortsat drift fra balancedagen til regnskabets underskriftsdato. Respondenterne er ligeledes blevet spurgt ind til deres holdning omkring at fortsat drift efter ISA 570 (revised 2024) altid skal være oplyst i revisors påtegnelse og ikke blot hvis der er identificeret en væsentlig usikkerhed om fortsat drift. Herudover er respondenterne blevet forholdt til de nye risikoindikatorer som består af blandt andet risikoen for cyberangreb, klima risici og ekstreme vejrhændelser, krig og pandemier samt generel markedsvolatilitet, som revisorer skal tage med som en del af deres betragtning, når de vurderer kundens

vurdering af fortsat drift. Til disse tre centrale ændringer som ISA 570 (revised 2024) medfører, har afhandlingen søgt at undersøge respondenternes syn på, hvordan ændringerne påvirker tilliden til regnskabet.

Ændring fra balancedag til underskriftsdato

En helt central og væsentlig ændring som ISA 570 (revised 2024) medbringer, er som tidligere nævnt i det teoretiske afsnit, at datoen for hvornår vurderingen af fortsat drift er gældende, skifter fra at være fra selskabets balancedag og 12 måneder frem, til at være gældende fra den dato som regnskabet bliver underskrevet og 12 måneder frem. Ændringen skal ifølge IAASB være med til at sikre at vurderingen af fortsat drift altid rækker over 12 måneder, og ikke kan kortes ned i praksis, ved at udskyde underskriftsdatoen for regnskabet, for dermed at forkorte perioden hvor både ledelse og revisor skal vurdere noget som ligger ude i fremtiden. Respondenterne havde forskellige syn på, hvordan dette kommer til at påvirke deres arbejde.

Ved de tre statsautoriserede revisorer er der bred enighed om, at ændringen fra balancedag til underskriftsdato kommer til at have betydning for alle revisorers arbejde med fortsat drift og kommer til at udvide den ansvarsbyrde som revisor påtager sig, når der skrives under på revisionspåtegningen i regnskabet.

Peter fra Beierholm stiller sig bekymret over for ændringen af perioden og nævner selv at have erfaringer med at underskrive regnskaber efter den nuværende ISA 570 (2016) hvor virksomheder er gået konkurs 11-11,5 måneder fra balancedagen. Her adresserer Peter at det i forvejen efter den nuværende ISA 570 (2016) er vanskeligt at skulle forudsige virksomhedens fremtid, ud fra den gældende tidshorisont fra balancedag til balancedag (Bilag 2 Tema 4). Peter nævner følgende som han mener at ISA 570 (revised 2024) vil medføre:

"... så skal man være meget mere kritisk... Og så tror jeg måske vi får lidt flere erklæringer, hvor der er fremhævelser af going concern. Fordi revisoren ville i hvert fald ikke falde på, at skulle selskabet så gå konkurs eller lukke. Jamen så har revisor i hvert fald givet det gule kort, hvis vi bruger fodboldsproget eller i hvert fald har rejst, at der er en risiko frem for ikke at have rejst en risiko."

(Bilag 2 Tema 4 tid: 26:49)

Det vurderes altså hermed at det bliver endnu sværere for revisorerne at skulle give en blank påtegnelse, hvor der ikke fremhæves nogen usikkerhed eller *væsentlig* usikkerhed om fortsat drift. og dermed vil der efter Peters overbevisning kunne komme flere påtegnelser med usikkerhed om fortsat drift, blot for at sikre at revisor er dækket ind. Dette kan rejse spørgsmål om værdien af en påtegnelse med usikkerhed om fortsat drift kan have mindre værdi, når ISA 570 (revised 2024) implementeres i praksis (Bilag 2 Tema 4).

Mikkel fra Deloitte er den som forholder sig mest kritisk til ændringen fra balancedagen til underskriftsdatoen. Mikkel adresserer hvordan det vil påvirke revisorerne i praksis og udtaler:

"Revisor skal nu i realiteten til at forholde sig til halvandet år i stedet for et år. I realiteten så typisk de regnskaber hvor virksomheder der har problemer i forhold til fortsat drift, dem skriver vi jo under lige op til fristen. Så hvis det er et kalenderregnskab, så skriver vi det under 30/6… Det vil sige, så skal vi forholde os til et år derfra. Så det er jo halvandet år, vi ikke har revideret, vi skal forholde os til. Så ledelsen skal jo til at lave halvanden års budgetter, og vi skal nok også til at lave meget mere arbejde på de efterfølgende begivenheder efter vores balancedag."

(Bilag 4 Tema 4 tid: 21.22)

Her ligger Mikkel altså vægt på at det kommer til at øge revisors arbejdsbyrde markant og at det vil kræve langt flere kræfter af revisionshusene at revidere fortsat drift på deres kunder. Hertil mener Mikkel også i lighed med Peter fra Beierholm, at det øger revisors ansvar. Samt at det også øger arbejdsbyrden for ledelsen, som skal udvide den tidsramme, de laver budgetter for, når de laver deres vurdering af fortsat drift. Mikkel udtrykker i interviewet at han er stærkt imod denne del af ISA 570 (revised 2024) og nævner som et modsvar til at man nu i praksis skal forholde sig til mere end 12 måneder, at set fra revisorernes vinkel, at definitionen af kortfristet gæld i regnskabet, som ofte bliver brugt i de nøgletal som fortæller om fortsat drift, stadig kun er 12 måneder. Her udfordrer Mikkel standardens udvidelse af vurderingsperioden med, om kortfristet gæld så også skal have skiftet definition (Bilag 4 Tema 4).

Den anonyme statsautoriserede revisor er ligeledes enige med de to andre, men forholder sig generelt mindre kritisk til ændringen. Vedkommende er mere stålsat i at deres nuværende arbejde med fortsat drift, er rustet til at klare en længere periode. vedkommende adresserer dog også den almene nuværende praksis om hvordan man prioriterer offentliggørelsen af regnskaberne:

"... Fordi før i tiden der eller i hvert fald nu, der ser man jo typisk dem, der har lidt stramt. Jamen, så trækker man dem jo til sidste øjeblik. Fordi så er der jo kun seks måneders risiko tilbage..."

(Bilag 3 Tema 4 tid: 18:02)

Denne strategi mener vedkommende kan have mindre relevans, når ISA 570 (revised 2024) bliver implementeret og anerkender derigennem at det kommer til at give ændringer i måden de prioriterer offentliggørelsen af kundernes regnskaber (Bilag 3 Tema 4).

De tre adspurgte kreditgivere har en mere neutral holdning til ændringen fra balancedagen til underskriftsdatoen. Hos kreditgiverne er der en bred enighed om at det ikke kommer til at gøre en stor forskel for deres arbejde med kunderne.

Michael fra Nykredit ser ikke ændringen som noget, der kommer til at påvirke dem i Nykredit. Han kan godt se hvordan det skaber en større arbejdsbyrde for revisorerne, men han udtrykker ikke at det kommer til at ændre, hvordan de ser på regnskabet. Michael lægger som tidligere vægt på, at Nykredit beror på sine egne analyser og forespørgsler til kunden, som i forvejen rækker længere ud i fremtiden, end revisorerne nogensinde vil kigge og dermed prioritere dette frem for at læne sig op af revisors arbejde (Bilag 7 Tema 4).

Heine fra Sparekassen Danmark udtrykker samme enighed omkring ændringen som Michael fra Nykredit. Heine lægger ligeledes vægt på, at det er Sparekassen Danmarks egen risikovurdering af kunden, som fylder mest i deres vurdering (Bilag 5 Tema 4).

Emil fra Nordjyske Bank hælder mere til, at det kan have en positiv effekt og går dermed imod den generelle tendens både fra kreditgiverne, men specielt overfor de statsautoriserede revisorer, som ser mere kritisk på tiltaget. Emil lægger vægt på, at det kan tvinge revisor til generelt at tænke mere fremadrettet, som han mener er en fordel i en verden som er langt mere omskiftelig og hvor mange ting ændre sig på kort tid, som påvirker virksomheder og refererer over til, at det er den måde, som pengeinstitutterne arbejder på, modsat revisorerne som han ser som mere bagudskuende i deres arbejde (Bilag 6 Tema 4).

Obligatorisk afsnit om fortsat drift i revisionspåtegningen

Ved implementeringen af ISA 570 (revised 2024) bliver det obligatorisk for revisor at inddrage et standardafsnit omhandlende fortsat drift, uanset om der er identificeret ingen usikkerhed, usikkerhed eller væsentlig usikkerhed.

De tre statsautoriserede revisorer udviser en generel skepsis over for tiltaget og mener ikke, at det vil komme til at gavne regnskabsbrugerne. Den anonyme revisor og Peter fra Beierholm har ikke stærke holdninger til, at fortsat drift altid skal fremgå af revisors revisionspåtegnelse. Den anonyme revisor påpeger at vedkommende mener at det er overflødigt, da den ændring ikke påvirker hvordan de hos dem arbejder med fortsat drift og adressere en bekymring for at det bliver endnu en teknisk tekst i påtegnelsen, som uprofessionelle regnskabsbrugere muligvis ikke forstår hvad betyder (Bilag 3 Tema 4). Peter fra Beierholm ser det mere som en byrde for revisor, men at man som revisor blot må acceptere den byrde, da det er det som omverdenen forventer af de statsautoriserede revisorer som offentlighedens tillidsrepræsentant (Bilag 2 Tema 4).

Mikkel fra Deloitte er mere kritisk overfor det nye tiltag end de to andre statsautoriserede revisorer. Mikkel er enig med de to øvrige i at det skaber unødvendigt fyld og kan skabe forvirring for de professionelle regnskabsbrugere (Bilag 4 Tema 4). Mikkel udtaler:

"Jeg tror ikke, at jeg synes, det giver mening, at man hele tiden skal påtegne going concern. Det tror jeg ikke. Jeg forstår godt, hvorfor man implementerer det. For der er mange... Altså de ISA'er, vi reviderer efter, de er jo internationale. Og jeg tror lige her, der bliver vi ramt lidt af, at vi er dygtige til vores arbejde i Europa. Jeg er ikke så sikker på, at alle i hele verden er helt lige så dygtige."
(Bilag 4 Tema 4 tid: 31:09)

Mikkel taler som den eneste ind i problematikken omkring at man følger et internationalt revisionsstandard sæt og mener at ændringen ikke er henset til de danske revisorer. Mikkel adresserer at ændringen kan få dem som før har gledet let over arbejdet med fortsat drift, nu tvinges til at lave et dybere stykke arbejde, da de skal redegøre offentligt for hvad de har gjort for at afdække det. Mikkel forholder dog at han primært synes at revisionspåtegningen skal

være så kort som muligt, så det som står deri, kun er det som har en reel betydning for regnskabet og dermed også for regnskabsbrugerne. Mikkel sætter altså fokus på, at det efter hans mening kan svække effekten, når der kommer flere og flere standardtekster ind i revisionspåtegnelsen (Bilag 4 Tema 4).

De to kreditgivere fra Sparekassen Danmark og Nordjyske Bank har en mere neutral, som også kan tangere til positiv holdning til at fortsat drift altid skal oplyses i revisionspåtegningen. Heine fra Sparekassen Danmark nævner at den øgede rapportering i revisionspåtegnelsen kan skabe værdi for pengeinstitutternes specialistfunktioner, som læser kundernes regnskaber til bunds. Her kan det være med til at øge deres beslutningsgrundlag på kunden, at der kommer mere information (Bilag 5 Tema 4).

Emil fra Nordjyske Bank har også en positiv holdning til den øgede rapportering og deler holdning med Heine fra Sparekassen Danmark om at det øger pengeinstitutternes beslutningsgrundlag. Emil er dog også af den overbevisning, at han tror, at mange yderligere regnskabsbrugere vil springe de mange standardtekster over og hoppe direkte til tallene og pointerer også at det fortsat skal stå meget tydeligt og larmende hvis man som regnskabsbruger faktisk skal rette sine øjne imod en væsentlig usikkerhed om fortsat drift (Bilag 6 Tema 4). Dette taler over i Mikkel fra Deloittes holdning til at revisionspåtegningen bør være så komprimeret og væsentlig som muligt.

Michael fra Nykredit er mere ovre i samme kritiske holdning, som de statsautoriserede revisorer har til emnet og forholder sig langt mere skeptisk til at fortsat drift altid skal fremgå af revisionspåtegnelsen og taler ind i at han frygter at nogle revisorer kan ende med at "gå med skyklapper" og blot indsætter en standardtekst og dermed kan der være regnskaber hvor der reelt set ikke er lavet det arbejde som der skal, fordi det blot bliver en standardtekst. Der er altså ikke entydige holdninger til emnet blandt kreditgiverne.

Nye risikoindikatorer

Den sidste af de tre centrale ændringer i ISA 570 (revised 2024) er en opdatering af risikoindikatorer, så risikoindikatorerne er tilsvarende til det nuværende verdensbillede. Førhen var risikoindikatorer kun negativ egenkapital, negative pengestrømme, manglende betalingsevne, tab af kunder eller leverandører samt retssager og reguleringer. Med ISA 570 (revised 2024)

skal revisorerne nu også have cyberangreb, klimarisici og ekstreme vejrhændelser, krig og pandemier samt markedsvolatiliteter såsom udsving i råvarer priser, renter og valuta, med som risikoindikatorer når de skal vurdere om de er enige eller uenige med ledelsens vurdering af virksomhedens fortsatte drift.

Blandt de adspurgte statsautoriserede revisorer var der bred enighed om, at med nye risikoindikatorer vil det betyde mere arbejde for revisorerne. Dog mener Mikkel fra Deloitte, at disse risikoindikatorer allerede burde indgå i revisors arbejde på nuværende tidspunkt. Mikkel pointerer blandt andet, at hvis virksomheder er hårdt eksponerede mod valuta, råvarer eller inflation, så bør dette allerede fylde en del i revisors vurdering af fortsat drift. Han frygter derfor at disse nye ændringer af risikoindikatorerne, vil skabe mere arbejde for revisor uden reelt at forbedre regnskabsinformationen tilsvarende (Bilag 4 Tema 4).
Denne holdning deler Mikkel med den anonyme statsautoriserede revisor. Hertil udtaler den anonyme statsautoriserede revisor følgende: *"... altså her kommer vi bare til og rapporterer om det vi allerede gør."* (Bilag 3 Tema 4 tid: 17:19) Dermed kan det udledes, at begge statsautoriserede revisorer længe har haft disse risikoindikatorer med i deres vurdering af fortsat drift af en virksomhed. Men at det tidligere var mere branche betonede, hvad den enkelte virksomhed beskæftigede sig med, som afgjorde hvilke risici som blev afdækket mest grundigt. Med ISA 570 (revised 2024) frygter både Mikkel og den anonyme statsautoriserede revisor, at de nye risikoindikatorerne vil fylde meget i deres arbejde, uden at skabe den tilsvarende værdi for ledelsen og regnskabsbrugeren. Hvor tidligere var det kun de risici som havde størst betydning for virksomheden som havde revisorernes opmærksomhed, hvilket skabte værdi både for ledelsen men også for regnskabsbrugeren.

Peter fra Beierholm ser ligesom Mikkel og den anonyme statsautoriserede revisor, at der med de nye risikoindikatorer bliver mere arbejde for revisorerne i forbindelse med udarbejdelsen af en vurdering af fortsat drift. Dertil uddyber Peter at han forventer at ISA 570 (revised 2024) vil medføre opdaterede værktøjer, flere spørgsmål, mere dokumentation og at man som revisor muligvis bør se ind i mere arbejde i hele revisionsprocessen, lige fra kundeaccept, planlægning, udførelse til konklusion. Hertil nævner Peter også, at efter hans overbevisning så vil der også blive stillet højere krav til ledelsen fra revisor. Forstået på den måde, at mange af Beierholms kunder som ligger i SMV segmentet ikke alle sammen udarbejder et budget, dette vil de fremover blive nødt til med ISA 570 (revised 2024). Således at revisor har relevante informationer at kunne erklære sig enig eller uenig i ledelsens vurdering om fortsat drift

på. Budgettet er også en del af at sikre, at revisor har opnået tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis til at foretage en kvalificeret vurdering om fortsat drift (Bilag 2 Tema 4).

Blandt de tre adspurgte kreditgivere var der stor enighed om, at de opdaterede risikoindikatorer ikke kommer til at påvirke deres kreditvurderinger af kunderne. Alle tre kreditgivere er af den holdning, at de nye risikoindikatorer som bliver en del af ISA 570 (revised 2024), alle sammen er noget de har indarbejdet i deres nuværende kreditvurderinger af kunderne og dermed allerede indgår i deres egne vurderinger af fortsat drift.

Michael fra Nykredit nævner selv eksempler som lovgivning, udfordringer med leverandører, inflation, retssager, råvareprisstigninger og forretningsmodellen. Især forretningsmodellen, bliver der brugt meget tid på hos Michael og hans kollegaer i Nykredit, både for at forstå virksomheden og for at kunne se potentielle udfordringer med likviditet, hændelser i verdenen eller reguleringer som kan vælte virksomhedens forretningsmodel. Ifølge Michael ser pengeinstitutterne ofte længere frem i tiden end revisor og dermed er de nye risikoindikatorer som indgår i ISA 570 (revised 2024) allerede en del af pengeinstitutternes kreditvurdering af kunden (Bilag 7 Tema 4).

Dette er en præmis som Heine fra Sparekassen Danmark køber ind på, Heine udtaler blandt andet følgende til, om disse ændringer vil påvirke deres kreditvurderinger i fremtiden:

"Nej, det tror jeg ikke det har fordi at det er en del af vores risikovurdering allerede, de her elementer. Det er noget vi er inde og forholde os til, når vi låner penge ud til virksomhederne.
Fordi man kan sige lidt simpelt sagt.
Så kreditvurdering, det handler om fem ting: Det er hvad går i ind og hvad går ud. Altså hvad tjener man, hvad ejer man og hvad skylder man, og hvad er egenkapitalen?
Og så det sidste er, hvad kan gå galt?"
(Bilag 5 Tema 4 tid: 19:06)

Her ses det, at de nye risikoindikatorer allerede indgår i kreditvurderingen hos pengeinstitutterne, da disse er en del af *"hvad kan gå galt"* kategorien. Hvor pengeinstitutterne foretager deres egne vurderinger, ud fra både nøgletal men også branchekendskab og verdenssituationen bliver anvendt, til at afdække *"hvad kan gå galt"* kategorien (Bilag 5 Tema 4).

Emil fra Nordjyske Bank er ligeledes enig med de to andre, i at disse risici elementer allerede indgår i pengeinstitutternes vurderinger af kunderne. Emil har dog et interessant perspektiv på hvordan disse nye risikoindikatorer vil påvirke kreditvurderingerne. Emil forventer at disse ændringer indirekte kan påvirke pengeinstitutterne gennem opdaterede kreditpolitikker og interne retningslinjer, hvilket dermed ikke direkte ændrer den daglige kreditbehandling af kunderne. Derimod vil de nye tiltag blive en del af kreditpolitikken i pengeinstitutterne og via kreditpolitikken påvirke kreditvurderingen (Bilag 6 Tema 4). Dette sker dog kun hvis disse risikoindikatorer ikke allerede var en del af kreditpolitikken. Ud fra de tre kreditgiveres svar, kan det antages at disse nye risikoindikatorer i ISA 570 (revised 2024) allerede helt eller delvist indgår i kreditpolitikken, eftersom alle tre kreditgivere gav udtryk for, at pengeinstitutterne allerede afdækker de risici som bliver nævnt i ISA 570 (revised 2024) i deres egne vurderinger.

Vil den nye standard øge tilliden?

Den generelle holdning blandt alle de adspurgte respondenter, både kreditgiverne men også de statsautoriserede revisorer, var meget forsigtig, når spørgsmålet gik på om ISA 570 (revised 2024) ville øge regnskabsbrugers tillid til vurderingen om fortsat drift.

Både den anonyme statsautoriserede revisor og Mikkel fra Deloitte finder den nuværende standard som værende passende, og ser dermed ikke at den nye standard vil flytte tilliden hos regnskabsbrugeren, grundet de begge to er af den opfattelse, at arbejdet med fortsat drift grundlæggende allerede bliver udført (Bilag 3 Tema 4). I forlængelse af det udtalte Mikkel følgende: "Jeg *har jo lyst til at sige nej, fordi jeg synes, den overskrift, der hedder væsentlig usikkerhed om fortsat drift, kan ikke være stærkere. Så det ved jeg ikke."* (Bilag 4 Tema 4 tid: 27:18) Mikkel mener dermed ikke, at flere ord nødvendigvis øger tilliden hos regnskabsbrugeren, og at den nuværende overskrift *"væsentlig usikkerhed om fortsat drift"* er stærk nok og ikke behøver at blive ændret (Bilag 4 Tema 4).
Peter fra Beierholm kan derimod godt se, at en ny og revideret ISA 570 standard, ville have en positiv effekt for professionelle regnskabsbrugernes tillid, men næppe en effekt hos mindre professionelle regnskabsbrugere. Peters begrundelse for at det efter hans mening ikke vil påvirke de mindre professionelle regnskabsbrugere, er at forbrugerne ikke nødvendigvis undersøger et regnskab før de handler hos en virksomhed og har derfor ingen betydning for en ikke professionel regnskabsbruger (Bilag 2 Tema 4).

Alle tre kreditgivere udviser stor enighed om, at den reviderede ISA 570 standard ikke nødvendigvis vil øge deres tillid. Michael fra Nykredit siger direkte, at hans arbejdsbyrde vil være den samme og han forventer ikke at revisors arbejde bliver så håndgribeligt, at pengeinstitutterne kan undlade at udarbejde deres egne vurderinger (Bilag 7 Tema 4).
Emil fra Nordjyske Bank synes det er positivt, at revisor skal tage stilling, men han kan ikke med sikkerhed sige, at det vil øge hans tillid (Bilag 6 Tema 4). Det samme gør sig gældende hos Heine i Sparekassen Danmark, han ser det kunne skabe en mulig værdi, men på den anden side, så udarbejder pengeinstitutterne allerede deres egne vurderinger og vurderer relevante risici selv. Heine kan dermed ikke vurdere, om det vil øge hans tillid på nuværende tidspunkt (Bilag 5 Tema 4).

Forventningskløft

Der viser sig ingen tydelig forventningskløft mellem de statsautoriserede revisorer og kreditgiverne i forhold til ændringerne som ISA 570 (revised 2024) medbringer, dog ses der en lille forventningskløft mellem Emil fra Nordjyske Bank og de statsautoriserede revisorer. Emil ser nemlig ændringen af vurderingstidspunktet fra balancedagen til underskriftsdatoen som en positiv ændring, som ifølge ham vil gøre at revisor skal kigge længere frem, hvilket der især er brug for i en konstant omskiftelig verden. Hvorimod de statsautoriserede revisorer ikke synes det er en god ide, og at denne ændring kan øge revisors ansvar og arbejdsbyrde markant. Dette kan medføre, at der opstår en præstationskløft i forhold til de forventninger Emil fra Nordjyske Bank forventer af revisors arbejde med den nye standard. Dette opstår fordi Emil forventer, at revisorerne i højere grad bliver bedre til at kigge frem og på den anden side står de statsautoriserede revisorer og mener at det ikke tilfører værdi, at revisorerne skal kigge endnu længere frem end de allerede gør. Dette kan i sidste ende skabe en falsk forhåbning og falsk tryghed hos pengeinstitutterne.

Delkonklusion

De statsautoriserede revisorer er generelt skeptiske over implementeringen af ISA 570 (revised 2024) og de ændringer som medfølger. Her er det specielt ændringen fra balancedagen til underskriftsdatoen og den obligatoriske tekst om fortsat drift i revisionspåtegnelsen, som er kritikpunkterne hos de statsautoriserede revisorer. Kreditgiverne er mere neutrale og en er mere til den positive side. Kreditgiverne ser ændringerne som noget der kan skabe gavn og give mere information, men forventer ikke at det kommer til at have en stor ændring på deres

kreditbehandling. Der ses ikke en tydelig forventningskløft blandt de to grupper af respondenter, men en mindre forventningskløft, nærmere en præstationskløft mellem Emil fra Nordjyske Bank og de statsautoriserede revisorer, hvor Emil ser det som en positiv ting at revisorer skal kigge længere frem end de er vant til, hvor revisorerne ikke mener det giver nogen værdi.

Diskussion

I dette afsnit sammenholdes og diskuteres afhandlingens seks respondenters besvarelser til IAASB's *"Basis for conclusions"* og *"Discussion paper"*. Hertil undersøges, om respondenterne som danske aktører ser på ISA 570 (revised 2024) på samme måde som IAASB og om IAASB's intentioner med den reviderede standard, bliver modtaget på samme måde i dansk praksis. Afsnittet har fokus på de ændringer som afhandlingen har fundet mest væsentlige og fokuserer dermed på ændringen fra balancedagen til underskriftsdato, det obligatoriske afsnit om fortsat drift i revisors revisionspåtegnelse og de opdaterede risikoindikatorer som stikker ud over almindelige finansielle data. I tilknytning hertil diskuteres forventningskløften ligeså, for at se om der er overensstemmelse med respondenterne og IAASB.

At ændre perioden for hvornår vurderingen af fortsat drift er gældende, fra balancedagen til underskriftsdatoen, begrundes af IAASB med at det skal øge aktualiteten af vurderingen og dermed øge beslutningsgrundlaget for regnskabsbrugerne. Hertil har IAASB sigtet efter at skabe mere konsistens mellem revisionsstandarder, hvor den internationale revisionsstandard for offentlige revisioner (IPSAS) i forvejen benytter underskriftsdatoen frem for balancedagen til vurdering af fortsat drift (IAASB 2025a s. 14–15).
Når der sammenlignes med respondenternes svar fra analysen, er det svært at se fra de statsautoriserede revisorers synsvinkel, at en tidsmæssigt udvidet vurdering af fortsat drift, kommer til at skabe et bedre beslutningsgrundlag for regnskabsbrugerne. De tre statsautoriserede revisorer udtrykker en enighed om, at man i praksis skubber underskriften af regnskabet frem til fristen for underskrift, hvis der er problemer med fortsat drift. Dette gøres for at sikre at man ikke forsøger at forudsige noget, for at underskrive regnskabet hurtigere, som man kunne have afdækket ved at vente til fristen for underskrift.
Det som kan ses som IAASB's modsvar hertil, er at de ikke pålægger revisorerne at skulle forudsige fremtiden, men at det er ledelsen som bliver pålagt at lave en længere vurdering, som revisor skal evaluere og dermed bliver revisors vurdering mere fremadrettet (IAASB 2025a s. 16–17).
Fra analysen kan det dog ses, at når revisorernes kunder ligger i SMV-segmentet, kan ledelsen ofte mangle de nødvendige kompetencer til at lave de nødvendige budgetter og vurderinger af fortsat drift, hvortil de statsautoriserede revisorer kommer ind som en uundværlig sparringspartner til at hjælpe ledelsen i mål hermed. Dermed skaber det et større pres for de revi-

sorer, som opererer med dette kundesegment. Hermed ses det altså, at de adspurgte statsautoriserede revisorer ikke mener, at det giver et bedre beslutningsgrundlag for regnskabsbrugerne at udvide perioden.

Da IAASB havde ISA 570 (revised 2024) i høring, mødte de stor modgang til deres tilføjelse af det obligatoriske afsnit om fortsat drift i revisors revisionspåtegnelse. IAASB holdt fast i at det skal medtages som en del af ISA 570 (revised 2024) fordi det skal være med til at skabe mere transparens i revisors arbejde med vurderingen af fortsat drift samt at det skal øge sammenligneligheden af revisionspåtegnelser generelt. IAASB argumenterer herfor, at det skal sikre regnskabsbrugerne information om det arbejde, som revisor har lagt i sin vurdering af fortsat drift. I stedet for den nuværende model, hvor den manglende information i revisors påtegnelse tages som en positiv vurdering af fortsat drift (IAASB 2025a s. 20–21).
Afhandlingens respondenter deler ikke de samme tanker om det obligatoriske afsnit om fortsat drift som IAASB og mener ikke at det kommer til at stille regnskabsbrugerne bedre. Emil fra Nordjyske Bank bidrager hertil i analysen hvor han siger at han er af den overbevisning at de mange standardtekster i en revisionspåtegnelse gør at mange bare hopper direkte til tallene. Michael fra Nykredit deler samme overbevisning og mener at for mange standardtekster giver regnskabsbrugerne "skyklapper" på, og fører til at man kun kort skimmer teksten i revisionspåtegningen.
Mikkel fra Deloitte deler sine holdninger med de adspurgte kreditgivere, og udtrykker i analysen, at han mener at revisionspåtegningen er blevet alt for lang. Han mener tværtimod at den burde være meget kortere og holder sig mere til at der kun skal stå punkter i revisionspåtegningen, som er aktuelle og relevante for den pågældende virksomhed og dens regnskabsbrugere. Mikkel påpeger ligeledes i analysen at den nuværende tekst *"væsentlig usikkerhed vedrørende fortsat drift"* som indsættes efter den nuværende standard hvis revisor vurderer at der er en væsentlig usikkerhed til stede, er så gennemgribende og noget som regnskabsbruger får øje på. Den anonyme revisor komplimenterer Mikkel fra Deloitte i analysen ved at pointere at intet nyt er godt nyt, og refererer til at standardteksterne kan virke som støj.
Det kan altså udledes at der i praksis er en skepsis overfor at IAASB opnår den transparens de søger med tilføjelsen, hvis det gør at regnskabsbrugerne ikke har samme opmærksomhed på afsnittet, når det altid er til stede og om sammenligneligheden egentlig bidrager positivt til regnskabsbrugers beslutningsprocesser med regnskabet.

IAASB's beslutning om at opdatere risikoindikatorerne i ISA 570 (revised 2024) til at være mere end bare finansielle data, stammer af den reviderede udgave af ISA 315 fra 2019, hvor disse ikke-finansielle risikoindikatorer blev skrevet ind i standarden. IAASB sigter her, efter at revisor skal opnå et bredere perspektiv på kundens vurdering af fortsat drift, gennem et udvidet billede hvor man tager hele virksomhedens omverden med i vurderingen (IAASB 2025a s. 12–13).
Hos de adspurgte statsautoriserede revisorer var der i analysen en bred enighed om at de nye risikoindikatorer allerede bliver brugt i både større og mindre grad, alt efter hvilke kunder de arbejder med og hvor eksponeret de er, overfor de nye risikoindikatorer. Den anonyme statsautoriserede revisor udtalte, at nu skal man blot til at rapportere flere af de overvejelser, som i forvejen er med i deres beslutningsgrundlag ved vurderingen af fortsat drift.
IAASB bekræfter i *"Basis for conclusions"* at det ligeledes skrives ind i standarden for at sikre at indikatorerne fremadrettet vil blive brugt i alle revisioner (IAASB 2025a s. 12).
De adspurgte kreditgivere udviste en bred enighed om, at IAASB's nye risikoindikatorer allerede er indarbejdet i deres processer med kunderne, når de foretager kreditvurderingerne. Det vidner om at IAASB's indførsel af risikoindikatorerne er mere en ajourføring af noget som allerede forefindes i praksis, end det er et nyt tiltag.

På baggrund af de seks interviews blev der blotlagt en dimension af forventningskløften som IAASBs "*Basis for conclusions"* og "*Discussion paper"* ikke adresserede direkte. Der er ikke blot forskel på, hvilke forventninger de statsautoriserede revisorer og kreditgiverne har til revisors arbejde, men selve begrebet "*usikkerhed om fortsat drift"* har fundamentale forskellige betydninger hos revisorerne og hos kreditgiverne.
Hos revisorerne dækker usikkerhed om fortsat drift over et regnskabsmæssigt spørgsmål: *Kan regnskabet aflægges under forudsætning om fortsat drift?* Hvorimod hos kreditgiverne så dækker usikkerhed om fortsat drift over et spørgsmål om kreditrisiko: *Kan kunden servicere sine forpligtelser og overleve det kommende år?* Selvom spørgsmålene overlapper, så er de ikke identiske og måden de bliver besvaret på er med vidt forskellige metoder, tidshorisonter og informationsgrundlag. Dette pointerer Michael fra Nykredit blandt andet ved, at han ser pengeinstitutterne, konstaterer langt flere usikkerhed om fortsat drift end revisorerne gør, fordi pengeinstitutterne ser på substansen i aktiverne, sikkerheder og reelle værdier, hvorimod revisorerne i en højere grad vurderer regnskabet ud fra regnskabsreglerne som er sat på baggrund af standarder og årsregnskabsloven (Bilag 7 Tema 1).

Med ISA 570 (revised 2024) forsøges det at gøre revisors vurdering mere fremadrettet, men derfor bliver revisors vurdering ikke til en kreditrisiko vurdering. Ved at ISA 570 (revised 2024) flytter fortsat drift vurderingstidspunktet fra balancedagen til underskrivelse tidspunktet og samtidig udvider risikoindentikatorerne, så flytter revisors perspektiv i retning mod den logik som kreditgiverne bruger når de arbejder med usikkerhed om fortsat drift. Dog forbliver den fundamentale forskel i opfattelse og benyttelse af begrebet usikkerhed om fortsat drift. Dette skal ikke ses som et problem, da revisors funktion ikke skal erstatte pengeinstitutternes analyser og egne vurderinger, men det kan derimod ses som et argument for, at ISA 570 (revised 2024) ikke løser den eksisterende forventningskløft mellem statsautoriserede revisorer og kreditgivere. I bedste fald kan ISA 570 (revised 2024) delvist løse forventningskløften, der eksisterer mellem de statsautoriserede revisorer og de mindre ressourcestærke regnskabsbrugere, såsom leverandører, medarbejdere og minoritetsejere. Dette vil dog kun være muligt under to betingelser, hvis det obligatoriske afsnit i praksis bliver mere end blot en standardtekst, som flere af de interviewede respondenter kunne frygte, samt hvis regnskabsnoterne udvikler sig i en retning med mere konkrete oplysninger om årsagen til en væsentlig usikkerhed samt hvordan denne væsentlig usikkerhed kunne løses.

Konklusion

Forudsætningen om fortsat drift er et grundlæggende regnskabsprincip, når virksomheder aflægger årsregnskab, med det formål at virksomheden skal fortsætte med at eksistere. Det er ledelsen som bærer ansvaret for at vurdere om deres virksomhed er i stand til at fortsætte driften i en overskuelig fremtid, bestående af minimum 12 måneder. Når revisorer skal revidere ledelsens vurdering om fortsat drift, benyttes ISA 570 (2016) på nuværende tidspunkt. Standarden er blevet gen revideret i 2024, og implementeres i praksis fra regnskaber, som aflægges efter 15. december 2026. Efter denne dato vil revisorer revidere virksomhedens fortsatte drift efter ISA 570 (revised 2024).

ISA 570 (revised 2024) bidrager med flere ændringer. I afhandlingen er der sat fokus på dem, som er vurderet mest væsentlige for revisorer og regnskabsbrugere. Her er der sat fokus på tre ændringer. Herunder hvornår vurderingen af fortsat drift er gældende fra, hvor vurderingen hidtil har været gældende fra balancedag til balancedag, hvor vurderingen efter ISA 570 (revised 2024) er gældende fra underskriftsdato og 12 måneder frem. Afhandlingen har ligeledes sat fokus på at ISA 570 (revised 2024) introducerer et obligatorisk afsnit vedrørende fortsat drift i revisors revisionspåtegning, hvorimod den nuværende ISA 570 (2016) har en undtagelses baseret tilgang, hvor fortsat drift kun nævnes i revisionspåtegningen, hvis der er *væsentlig usikkerhed for fortsat drift*. Den sidste ændring som afhandlingen lægger vægt på, er opdateringen af risikofaktorer, hvor ISA 570 (revised 2024) introducere risikofaktorer som cyberangreb, krige og pandemier, klimarisici og ekstreme vejrhændelser samt markedsvolatilitet. Disse risikofaktorer skal sammenkobles med de nuværende risikofaktorer fra ISA 570 (2016) som består af negative pengestrømme og manglende betalingsevne, tab af kunder og leverandører samt retssager og reguleringer.

De væsentlige ændringer vil komme til at bidrage til at revisor skal udføre mere arbejde, ifølge de tre adspurgte statsautoriserede revisorer. Dette vil ske på baggrund af vurderingen, om en virksomhed kan drifte 12 måneder frem, flyttes fra balancedagen til underskriftsdatoen. Ifølge de tre adspurgte statsautoriserede revisorer, så mener de ikke at ændringen skaber mere aktualitet af vurderingen, som var en af IAASB's grundlag for at indføre ændringen af den gældende dato for vurderingen. Ændringen vil betyde, at revisor skal tage stilling til ledelsens vurdering af fortsat drift over en længere periode, hvilket giver en naturlig usikker-

hed, da hverken ledelsen eller revisor kan spå om fremtiden. Efter ISA 570 (2016) har revisorerne kunnet skubbe underskriften af regnskabet frem til fristen for underskrivelse, som er seks måneder efter balancedagen. Det vil i praksis forkorte perioden, hvor man skal forudsige fremtiden fra 12 måneder til seks måneder. Denne strategi kan ikke længere benyttes efter ISA 570 (revised 2024), hvilket ifølge revisorerne vil skabe usikre vurderinger, selv med en større arbejdsbyrde.
De adspurgte revisorer frygter, at det obligatoriske afsnit om fortsat drift som ISA 570 (revised 2024) introducerer, vil skabe støj i regnskabet. Der var bred enighed hos revisorerne om, at den undtagelsesbaseret tilgang som ISA 570 (2016) arbejder efter, er at foretrække. Her medtager man kun de informationer, som er relevante for den specifikke virksomhed og dens regnskabsbrugere.
Introduktionen af de nye risikoindikatorer, vurderer de adspurgte revisorer også vil skabe en større arbejdsbyrde. Her er der dog enighed om, at de nye risikofaktorer i forvejen er med i overvejelserne, når revisorerne laver risikovurdering af deres kunder. Men den større arbejdsbyrde vil komme til at bestå af, at overvejelserne i højere grad skal dokumenteres, efter ændringen i ISA 570 (revised 2024).

Derimod vil ændringerne i ISA 570 (revised 2024) ikke ændre noget væsentligt hos kreditgiverne som under denne afhandling var repræsentant for regnskabsbrugerne. Gennem interviews med tre forskellige kreditgivere, var det klart at pengeinstitutterne beror på deres eget arbejde og deres egne vurderinger når det gælder fortsat drift.
Ændringen med hvornår vurderingen af fortsat drift er gældende, forholder kreditgiverne sig mere neutralt til, end revisorerne. Kreditgiverne er alle enige om at det ikke kommer til at ændre deres arbejdsgange, men én af de adspurgte kreditgivere giver til kende, at han tænker det kan få revisorer til at se mere fremadrettet, end bagudrettet i deres arbejde. Ændringen med det obligatoriske afsnit vedrørende fortsat drift i revisors revisionspåtegning, kommer ligeledes ikke til at påvirke kreditgiverne og deres arbejde med at yde kredit til deres kunder. Grundet at kreditgiverne er løbende i kontakt med kunderne, og i mange tilfælde bidrager pengeinstitutterne med likviditet til virksomheden, hvis der skulle opstå likviditetsmangel. Dermed ved pengeinstitutterne allerede inden virksomhedens reviderede regnskab bliver offentligt, om der skulle være usikkerhed om fortsat drift i virksomheden. Ligeledes med de nye risikoindikatorer så vil det ikke ændre noget i kreditgivernes arbejde. Da pengeinstitutterne som tidligere nævnt beror sig meget på deres egne vurderinger, derfor vil disse nye risikoindikato-

rer som revisor skal have med i deres vurdering af fortsat drift ikke ændre noget for kreditgiverne. Risici som cyberangreb, krige og pandemier, klimarisici og ekstreme vejrhændelser samt markedsvolatilitet, allerede er en del af pengeinstitutternes vurdering af kundens kreditværdighed.

Der eksisterer en forventningskløft mellem de statsautoriserede revisorer og kreditgiverne. Det er vurderet gennem afhandlingen, at forventningskløften ikke er lige så stor mellem statsautoriserede revisorer og kreditgivere, som den er mellem øvrige og mindre professionelle regnskabsbrugere, i følge teorien om forventningskløften i revisionsbranchen. Kreditgiverne er klar over, at det er ledelsen som aflægger regnskabet og at det er ledelsen som har ansvaret for regnskabet, men der er stadig en forventningskløft fra kreditgivers side om de oplysninger der bringes i regnskaberne. De mener at der mangler substans i de oplysninger som ledelsen og revisor oplyser i regnskabet jf. årsregnskabsloven og revisionsstandarderne. Her er det specielt noteoplysninger som kreditgiverne har en større forventning til i forbindelse med fortsat drift, hvor revisorerne ligger mellem at skulle værne om sit klientforhold til kunden, hvor man ikke vil oplyse mere end nødvendigt og hvad standarderne foreskriver samt sit virke som offentlighedens tillidsrepræsentant.
Forventningskløften forventes ikke at flytte sig efter ISA 570 (revised 2024) implementeres, hverken at kløften bliver mindre eller større. Hvilket skyldes at de tre adspurgte kreditgiverne alle gav udtryk for, at implementeringen af ISA 570 (revised 2024) ikke vil øge deres tillid til fortsat drift synderligt. Samtidig med at de væsentlige ændringer i ISA 570 (revised 2024) reelt var noget som pengeinstitutterne allerede havde inkorporeret i deres egne vurderinger af kunden. For at forventningskløften mellem kreditgivere og statsautoriserede revisorer skulle blive mindre, så skulle ISA 570 (revised 2024) havde indeholdt ændringer som stillede krav til ledelsen og revisor om at tilføje mere substans til noterne i regnskabet. Dette vil stadig blive en balancegang om hvor meget der skal oplyses, for at tilfredsstille regnskabsbrugerne, uden det skader virksomheden.

Litteraturliste

Aarhus Universitet a, *Kodning af kvalitative data*.

Aarhus Universitet b, *Metodeguiden, Ekstern Validitet*.

Aarhus Universitet c, *Metodeguiden, Intern Validitet*.

Aarhus Universitet d, *Metodeguiden, Interviewguide*.

Aarhus Universitet e, *Metodeguiden, reliabilitet*.

Aarhus Universitet f, *Metodeguiden, Semistruktureret interview*.

Aarhus Universitet g, *Metodeguiden, Økologisk Validitet*.

Braun, V. & Clarke, V. 2008, "Using thematic analysis in psychology", .

Brinkmann, S. & Tanggaard, L. 2020, *Kvalitative metoder: En grundbog (3 udg.),* Hans Reitzels Forlag.

Chr. Bøg, K. & Kiertzner, L. 2007, *Professionsetik for revisorer,* .

Christina Haandbæk Schmidt 2022, *Hermeneutik. 2. udgave*.

Danmarks Nationalleksikon *små og mellemstore virksomheder (SMV)*.

Erhvervsstyrrelsen 2026, *Godkendte revisorers erklæringer (erklæringsbekendtgørelsen)*.

Ernst & Young "Indsigt i årsregnskabsloven 12. udgave", .

FSR *Hvad er en godkendt revisor?*.

FSR & Karnov Group 2020, "SMV-virksomheders behov for rådgivning i fremtiden", .

IAASB 2025a, "Basis for conclusions", .

IAASB 2025b, "Going Concern Fact sheet", .

IAASB 2021, "Discussion paper - Fraud and Going Concern in an Audit of Financial Statements", .

IAASB *About IAASB*.

IFRS 2022, "IAS 1", .

IFRS 2021, "Going concern—a focus on disclosure", .

IAASB 2016, "ISA 200 - Den uafhængige revisors overordnede mål og revisionens gennemførelse i overensstemmelse med internationale standarder om revision", .

IAASB 2016, "ISA 240 - Revisors ansvar vedrørende besvigelser ved revision af regnskaber", .

IAASB 2016, "ISA 320 - Væsentlighed ved planlægning og udførelse af en revision", .

IAASB 2016, "ISA 500 Revisionsbevis", .

IAASB 2024, "ISA 570 - Going concern (revised 2024)", .

IAASB 2016, "ISA 570 - Fortsat drift (Going concern)", .

IAASB 2009, "ISA 570 - Going concern (2009)", .

IAASB 2016, "ISA 700 - Udformning af en konklusion og afgivelse af erklæring om et regnskab", .

IAASB 2016, "ISA 705 (ajourført) - Modifikationer til konklusionen i den uafhængige revisors erklæring", .

Kaae Jørgensen, S. & Rahbek, K. 2026, *Nu er sammenlægningen mellem Nykredit og Spar Nord gennemført*.

Konkurrence- og forbrugerstyrrelsen *Konkurrencen på markedet for revision af PIE-virksomheder*.

Kreston OPR *ISA 570 Revisions: Changes in "Going Concern" Audits*.

Mandrup, M. *Ringkjøbing Landbobank melder forventninger ud*.

Messier, W.F., Glover, S.M. & Prawitt, D.F. 2014, *Auditing & assurance services,* 3th ed. edn, McGraw-Hill Education, New York.

Porter, B. 1993, "An empirical study of the audit expectation-performance gap", .

Rene Nesgaard Nielsen 2020, *Videnskabsteori og projektarbejde for erhvervsøkonomer,* 1.th edn, .

Revisorloven 2021, *Bekendtgørelse af lov om godkendte revisorer og revisionsvirksomheder (revisorloven)*.

Skatteforvaltningen 2026, jan 30-last update*, C.D.1.5.1.2 Likvidation af aktie- og anpartsselskaber*. Available: https://info.skat.dk/data.aspx?oid=1901043 [2026, 4. april].

Sparekassen Danmark *, Om Sparekassen Danmark*. Available: https://www.spard.dk/om-sparekassen [2026, 1. maj].

Uncoverie *The Big 4 companies: Who they are and what they do*.

Warming-Rasmussen, B. 1989, *Aktuelle forskningsprojekters i og omkring revision, .*

Årsregnskabsloven 2022, *Bekendtgørelse af årsregnskabsloven*.

Bilag

Bilag 1 - Interviewguide

Bilag 2 - Interview med Peter Thor Kellmer, Statsautoriseret revisor, Beierholm Godkendt Revisionspartnerselskab

Bilag 3 - Interview med anonym respondent, Statsautoriseret revisor

Bilag 4 - Interview med Mikkel Hede Olsen, Statsautoriseret revisor, Deloitte Statsautoriseret Revisionspartnerselskab

Bilag 5 - Interview med Heine Høst, Afdelingsdirektør, Sparekassen Danmark

Bilag 6 - Interview med Emil Kusk, Erhvervskundechef, Nordjyske Bank / Ringkjøbing Landbobank

Bilag 7 - Interview med Michael Rank Zeuthen, Kreditspecialist, Nykredit / Spar Nord Bank